

The Diak logo is located in the top right corner of the page. It consists of the word "Diak" in a bold, pink, sans-serif font. The background of the page features a large, abstract graphic of overlapping pink and white shapes, resembling a stylized letter 'D' or a large 'U' shape.

**Katja Sokka**  
**Kärt Kainulainen**  
**Tanja Heikkinen**  
Diakonia-ammattikorkeakoulu  
Sosionomi  
Sosionomi, diakoniatyö  
Opinnäytetyö, 2022

# **MAAHANMUUTTAJATAUSTAISTEN NAISTEN OSALLISUUS**

**Hakunilan yhteisötao osallisuuden edistäjänä**

---

## TIIVISTELMÄ

Heikkinen Tanja, Kainulainen Kärt, Sokka Katja  
Maahanmuuttajataustaisten naisten osallisuus; Hakunilan yhteisöalo osallisuuden edistäjänä  
Sivut 95, liitteitä 2  
Kevät 2022  
Diakonia-ammattikorkeakoulu  
Sosionomi, Sosionomi, diakoniatyö.

Laadullisen opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää Hakunilan yhteisöalon järjestämisen toiminnan osallistavaa vaikutusta. Lisäksi tarkoituksena oli selvittää, mikä merkitys yhteisöalon yhteistyökumppanina toimivan Hakunilan seurakunnan toiminnalla on yhteisöalolla. Talotoiminnan keskeisimpänä tavoitteena on edistää lasten ja perheiden kokonaisvaltaista hyvinvointia, ja toiminta järjestetään perheiden toiveet ja tarpeet huomioiden. Opinnäytetyön tekoheikellä valtaosa toiminnasta oli toteutettu virtuaalisesti koronaviruspandemiasta johtuen. Yhteisöalon kävijäkunnaksi on vakiintunut maahanmuuttajataustaiset lapsiperheet.

Opinnäytetyö toteutettiin viiden maahanmuuttajanaisen puolistrukturoituina teemahaastatteluin. Haastattelujen vastauksista etsittiin osallisuutta edistäviä tekijöitä sisällönanalyysin avulla. Merkittävät vastaukset luokiteltiin kolmen eri osallisuuden teeman alle: osallisuus omassa elämässä, paikallinen osallisuus sekä vaikuttaminen ja vaikuttuminen. Teemoittelun tarkoituksena oli kuvastaa, kuinka kokonaisvaltaisesti talon toiminta osallistaa kävijöitä. Työn tavoitteena oli tuottaa yhteisöalolla tietoa kävijöiden kokemuksesta talotoiminnasta.

Haastatteluista ilmeni kävijöiden aktiivinen osallistuminen toimintaan sekä tyytyväisyys talon järjestämään toimintaan. Vastauksissa korostui kiinnostus suomen kielen opiskeluun yhteisöalolla. Lisäksi virtuaalinen ABC-vanhemmuusryhmä koettiin tärkeäksi toiminnaksi. Seurakunnan toiminnasta talolla ei oltu tietoisia tai siihen ei oltu kiinnostuneita osallistumaan.

Haastattelujen vastauksista löydettiin talotoiminnan osallisuutta edistäviä tekijöitä. Hakunilan yhteisöalo tavoittaa syrjäytymisvaarassa olevat lapsiperheet. Eniten vastauksia luokiteltiin osallisuus omassa elämässä -teeman alle, vähiten vaikuttamisen ja vaikuttumisen teeman alle. Toiminta osallisti talolla tapahtuvan toiminnan lisäksi virtuaalisesti. Kirkon osallistava vaikutus oli vähäinen, ainoastaan aineellista apua oli otettu vastaan. Kotoutumista edistivät kielen opiskelu, koulutukset sekä kontaktit kantaväestöön. Hakunilan yhteisöalo tarjoaa turvallisen ja esteettömän paikan, jonka kävijät kokevat merkittäväksi osaksi arkeaan.

Asiasanat: maahanmuutto, maahanmuuttajanaiset, osallisuus

## ABSTRACT

Tanja Heikkinen, Kärt Kainulainen, Katja Sokka

Inclusion among immigrant women: Hakunila Community House as a contributor to inclusion

95 p., 2 appendices

Spring 2022

Diaconia University of Applied Sciences

Bachelor's Degree Programme in Social Services, Social Work/Diaconal Work

Bachelor of Social Services

The objective of this qualitative thesis was to examine the inclusive impact of Hakunila Community House's activities and to provide new information on the visitor experience. In addition, the thesis investigated the significance of activities organized at the Community House by the Hakunila Parish. Hakunila Community House is a meeting place for families with children. Its central objective is to promote the holistic welfare of children and families, and its activities are organized taking into account the families' wishes and needs. Families with immigrant backgrounds have become established as the Community House's primary clientele. During the thesis work, most of the activities were organized digitally due to the covid-19 situation.

The thesis was implemented as semi-structured theme interviews of five immigrant women. Factors contributing to inclusion were identified from the interview material by means of content analysis. Responses involving such factors were classified under three inclusion-related themes: inclusion in personal life, inclusion in the local community as well as influencing and being influenced. The purpose of the thematic analysis was to determine how comprehensively the Community House activities contribute to the visitors' inclusion.

The interviews reflected the visitors' active participation in and their satisfaction with the activities organized at the Community House. The responses highlighted the interviewees' interest in studying the Finnish language at the Community House. In addition, the virtual ABC parenting group was considered an important activity. The interviewees were either not aware of or not interested in participating in activities organized by the parish at the Community House.

Based on the interviews, the Community House activities were observed to involve factors contributing to inclusion. The results suggest that Hakunila Community House reaches families at the risk of social exclusion. The results highlighted the theme of inclusion in personal life the most, whereas the theme of influencing and being influenced was the least emphasized. In addition to activities organized at the Community House, virtual activities were observed to contribute to inclusion. The parish had only a limited impact on inclusion as only material help had been accepted by visitors. Integration was promoted by studies in the Finnish language, trainings and contacts to the native population. The Hakunila Community House was found to be a safe and accessible establishment that the visitors consider an important part of their everyday life.

Keywords: immigration, immigrant women, inclusion

## SISÄLLYS

JOHDANTO .....	4
1 YHTEISTYÖTAHO .....	6
1.1 Hakunilan yhteisötaho .....	6
1.2 Laki, laatu ja vaikuttavuus .....	9
2 JÄRJESTÖT JA KOLMASSEKTORI .....	11
2.1 Mannerheimin lastensuojeluliitto .....	11
2.2 MLL maahanmuuttotyö .....	14
2.3 Kirkon monikulttuurinen perhetyö .....	16
2.4 Vapaaehtoistoiminta .....	18
3 VAIKUTTAMISEN MAHDOLLISUUDET .....	20
3.1 Osallisuus .....	20
3.2 Syrjäytyminen .....	23
3.3 Esteettömyys ja saavutettavuus .....	25
3.4 Koronan vaikutukset .....	26
3.5 Virtuaalinen osallisuus ja digitaaliset palvelut .....	29
4 MAAHANMUUTTO .....	32
4.1 Maahanmuuttajat .....	32
4.2 Kotoutuminen ja kotouttamistoimet .....	34
4.3 Palvelut ja hankkeet .....	37
4.4 Poliittiset lähtökohdat .....	40
5 SOSIAALIALAN KOMPETENSSIT .....	43
5.1 Ammatillisuus monikulttuurisessa työssä .....	43
5.2 Sosiaalialan ammatillisuus .....	46
5.3 Diakoniatyö .....	47
6 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE .....	51
7 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS .....	52
7.1 Lähtötilanteen kuvaus .....	52

7.2 Tutkimusaineiston rajaus ja keruu .....	52
7.3 Aineiston analyysi .....	55
8 TUTKIMUKSEN TULOKSET .....	58
9 JOHTOPÄÄTÖKSET .....	66
10 TUTKIMUKSEN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS .....	70
11 POHDINTA .....	73
LÄHTEET .....	86
LIITE 1. HAASTATTELUKYSYMYKSET .....	96
LIITE 2 YHTEISÖTALON ESITE .....	97

## JOHDANTO

Työ toteutettiin yhteistyössä Vantaan Hakunilassa sijaitsevan lasten ja perheiden yhteisötalon kanssa. Hakunilan yhteisötalon toimintaa koordinoi Mannerheimin lastensuojeluliiton Uudenmaan piiri. Yhteisötalo tarjoaa avointa ja ilmaista tukea sekä toimintaa lapsiperheille. Talon tavoitteena on lisätä lasten ja perheiden hyvinvointia. (Uudenmaan piiri, i.a.) Laadullisessa opinnäytetyössä oli tarkoituksena selvittää teemahaastattelujen kautta, millä tavoin osallisuus ilmenee Hakunilan yhteisötalon talotoimintaan osallistuvien maahanmuuttajataustaisten naisten näkökulmasta. Lisäksi selvitettiin, mitkä tekijät vaikuttavat yhteiskunnallisen vaikuttamisen ja osallistumisen mahdollisuuksiin talotoiminnan kautta. Tarkoituksena oli myös selvittää, millaiseen toimintaan maahanmuuttajataustaiset perheet ja lapset ovat talotoiminnassa osallistuneet. Tavoitteena oli tuottaa Hakunilan yhteisötalolle tietoa asiakkaiden kokemuksista osallisuuden näkökulmasta.

Haastattelujen kohderyhmänä olivat Hakunilan lasten ja perheiden yhteisötalon maahanmuuttajataustaiset naiskävijät. Haastatteluja toteutettiin yhteensä viisi. Opinnäytetyön teoriaosuudessa käsitellään kattavasti lasten ja perheiden palveluja kirkollisesta näkökulmasta. Hakunilan yhteisötalon kävijöiltä kysyttiin haastatteluissa, olivatko he osallistuneet kirkon järjestämään toimintaan talolla. Tarkoituksena oli selvittää kirkon toiminnan osallistavaa vaikutusta. Järjestöt ja kolmasektori, vaikuttamisen mahdollisuudet, maahanmuutto, sekä sosiaalialan kompetenssit ovat opinnäytetyössä keskeisiä käsiteltäviä sisältöjä. Sosionomin työnkuvassa lait ja asetukset ovat avainasemassa. Ne antavat peruspohjan tehtävälle työlle ja kaikille asiakasryhmille tasa-arvoisen aseman annettavien palvelujen ja tukien suhteen.

Opinnäytetyön aiheeseen päädyttiin sen ajankohtaisuuden vuoksi. Ihmisten osallisuuden kokemukset ovat heikentyneet maailmanlaajuisen pandemian vuoksi,

joka on rajoittanut ihmisten kohtaamisia. Opinnäytetyön tekohetkellä talon toimiltilojen käyttö oli suunniteltua vähäisempää koronaviruspandemiasta johtuen. Haastatteluista esiin nousseista kehittämisideoista ja kävijäkokemuksista Hakunilan yhteisöalo voi löytää elementtejä palvelun laadun kehittämiseksi. Ajankoh- taiseksi aiheesta tekee myös yhteiskunnan moninaistuva monikulttuurisen osaa- misen työnkuva. Tämä näkyy esimerkiksi maahanmuuttajien yhteiskuntaan ko- touttamisen haasteina. Lisäksi opinnäytetyön aiheeseen päädyttiin, koska työn tekijät kokivat tärkeäksi opinnäytetyön kautta edistää lasten ja perheiden palve- luja.

Opinnäytetyössä esiin tulevat havainnot koskevat Vantaan Hakunilaa. Silti niistä voi olla hyötyä myös muilla alueilla, joissa monikulttuurisen ohjauksen haasteet ovat kaiken aikaa kasvamassa.

Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys etenee niin sanotusti sisältä ulos päin. Esi- tellen ensin yhteistyötahon, järjestötoimijana Mannerheimin Lastensuojeluliiton, kirkon monikulttuurisen työn sekä vapaaehtoisuuden. Maahanmuuttajat ovat kes- keinen opinnäytetyön konteksti. Käsittelemme teoriassa osallisuuden käsitettä maahanmuuttajien näkökulmasta, nostaten esille maahanmuuttajakäsitteen ja sii- hen kytkeytyvät osatekijät. Sosiaalialan kompetenssit ovat koko opinnäytetyötä ohjaava kokonaisuus, joka liittyy järjestötoimintaan, seurakunnan työhön sekä sosiaali- ja terveystalouden palveluntuotantoon. Tutkimus ja siitä saadut tulokset ovat verrannollisia teorian kanssa.

# 1 YHTEISTYÖTAHO

## 1.1 Hakunilan yhteisötaho

Yhteisötalon toiminnalla vastataan lasten ja perheiden toiveisiin ja tarpeisiin. Toiminta on suunniteltu yhdessä talon, kaupungin ja muiden järjestöjen kanssa. Yhteisötaho edistää lasten ja perheiden hyvinvointia, osallistaa kävijöitä aktiivisiksi yhteiskunnan jäseniksi sekä lisää alueen asukkaiden välistä yhteisöllisyyttä. Toiminnan kohderyhmänä ovat 0–12-vuotiaat lapset ja heidän perheensä. Talo on tavoittanut erityisesti maahanmuuttajataustaisia perheitä. Talotoiminnan keskeisiin eettisiin periaatteisiin kuuluvat syrjimättömyys, turvallisuus, saavutettavuus sekä toiminnan ja tilan avoimuus ja läpinäkyvyys. (Susan Ihanainen, talotoiminnan päällikkö, henkilökohtainen tiedonanto 21.4.2021.)

Hakunilan lasten- ja perheiden yhteisötaho on rahoitettu Vantaan kaupungin myönteinen erityiskohtelu (MEK)-rahoituksella. Rahoitus on tarkoitettu vuosille 2019–2021. Yhteisötaho sijaitsee Itä-Vantaalla, Laukkarinne 6:ssa. Hakunilan ostoskeskuksen kolmannessa kerroksessa, neuvolan vieressä (Kuva 1). Neuvolassa lapsia ja perheitä varten on käytettävissä perheohjaaja. (Uudenmaanpiiri, i.a., Kuva 1.) Talo on otettu käyttöön 03.02.2019. Talossa työskentelee kaksi koordinaattoria sekä muita MLL Uudenmaanpiirin työntekijöitä. Toiminnassa mukana ovat kaupungin eri toimijat, kuten luterilainen seurakunta, vapaaehtoiset sekä muita järjestökumppaneita. Yhteisötaho on avoinna jokaisena arkipäivänä. Saavutettavuutta ja matalaa kynnystä edistävät toiminnan maksuttomuus. Toiminta talossa on järjestetty kävijälähtöisesti pohjautuen MLL:n arvoihin, joita ovat lapsen ja lapsuuden arvostus, yhdenvertaisuus, yhteisvastuu sekä inhimillisyys. (Susan Ihanainen, talotoiminnan päällikkö, henkilökohtainen tiedonanto, 21.4.2020.)



Kuva 1. Yhteisötila ja neuvola

Talo tarjoaa tukea vanhemmuuteen ja arkeen liittyvissä haasteissa monin eri keinoin. Näitä ovat esimerkiksi erilaiset ryhmätoiminnot ja koulutukset. Koulunkäynnin tukemiseen on koordinoitu vapaaehtoisia avustamaan läksykerho toiminnassa. Maahanmuuttajien yhteiskuntaan integroinnin edistämiseksi yhteisötilalla on panostettu tukitoimiin. Siellä opetetaan esimerkiksi yhteiskunnassa toimimisen taitoja ja suomen kieltä. Kävijöiden osallisuutta vahvistavia tekijöitä ovat arjen mielekäs tekeminen, harrastustoiminta sekä uusien ystävyssuhteiden solmiminen. Talolla pyritään luottamuksen luomiseen erityisesti lapsiin, jotta heille mahdollistettaisiin turvallisen aikuisen läsnäolo. Yhteisötilalla pyritään myös vahvistamaan lasten ja perheiden tukiverkostoja. Mielenterveyteen liittyvissä asioissa on mahdollista saada ohjausta eteenpäin tarvittavan tuen piiriin. (Ihanainen, talotoiminnan päällikkö, henkilökohtainen tiedonanto 21.4.2021.)

Hakunilan yhteisötilan toiminnan periaatteisiin kuuluu, että lapset, nuoret sekä lapsiperheet ovat osallistujina ja tasavertaisina toimijoina. Tällä tavoin yhdistetään eri-ikäisiä ja erilaisissa elämänvaiheissa olevia ihmisiä. Toiminnan suunnittelu ja toteutus vaihtelevat viikoittain. Koordinaattoreiden toimenkuvaan kuuluu vahvasti monitoimijuuden ja yhteistyön ylläpitäminen eri toimijoiden kanssa. Esimerkiksi Vantaan seurakunnan lasten ja perhepalveluiden, Vantaan kaupungin

sosiaali- ja terveystalouden sekä muiden palveluntuottajien kanssa. Asiakaslähtöiseen toiminnan kehittämiseen panostetaan tietoisesti. Tärkeintä talon toiminnan suunnittelussa on, että toiminta vastaa kävijöiden tarpeita ja toiveita. (Susan Ihanainen, talotoiminnan päällikkö, henkilökohtainen tiedonanto, 21.4. 2021., Kuva 3.) Yhteisötalon tiloista löytyy välineitä sekä lapsille että aikuisille, muun muassa leluja, askartelutarvikkeita ja ompelukone. Yhteisötalojen tiloja mukautetaan kävijöiden tarpeiden mukaan. Esimerkiksi leikki-tilat voidaan muuttaa ryhmien käyttöön. (Uudenmaanpiiri, i.a., Kuvat 2 & 5.)

Hakunilan yhteisötalolla siirryttiin vallitsevien koronarajoitusten vuoksi nopealla aikataululla virtuaalisesti tapahtuviin toimintoihin. Tämä on vaatinut luovia keinoja saavutettavuuden mahdollistamiseksi. Toiminnan monipuolisuudesta välittyy yhteisötalon kova tahto tarjota perheille palveluja haastavasta tilanteesta huolimatta. Toimintaa erilaisiin tarpeisiin ja tukeen on siirretty digitaalisiksi palveluiksi. Hakunilassa virtuaaliset tapaamiset ovat saavuttaneet erityisesti maahanmuuttajataustaisten lapsia- ja perheitä. Kokemus on ollut positiivinen niin käyttäjien kuin ohjaajien näkökulmasta. (Ihanainen, talotoiminnan päällikkö, henkilökohtainen tiedonanto. 21.4.2021.)



Kuva 2. Yhteisötalon yhteiset tilat

## 1.2 Laki, laatu ja vaikuttavuus

Hakunilan yhteisötalon toiminnassa noudatetaan henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista (272/2005) annettuja säädöksiä. Lisäksi huomioidaan työsuojeluun ja turvallisuuteen liittyvät säännökset ja lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämistä ohjaavat määräykset. Yhteisötalon henkilöstöä velvoittavat myös säännökset, jotka koskevat sosiaalihuoltopalveluihin ohjaamista ja lastensuojeluilmoituksen tekemistä. (Susan Ihanainen, Talotoiminnan päällikkö, Henkilökohdainen tiedonanto 21.4.2021.)

Talotoiminnan laatua ja vaikuttavuutta voidaan määrittää samoilla kriteereillä, kuin sosiaali- ja terveystalotoimintaa. Hyvä sosiaali- ja terveydenhuollon laatu merkitsee sitä, että asiakas saa asianmukaista, tarpeitaan vastaavaa ja oikeanlaista

palvelua. Hyvä laatu on parhaaseen käytettävissä olevaan tietoon tai näyttöön perustuvaa palvelua, jonka tarkoituksena on lisätä kansalaisten hyvinvointia, maksimoida terveyttä ja minimoida riskien syntymistä. Sosiaali- ja terveydenhuollon laatu koostuu erilaisista elementeistä. Yksi keskeisimmistä elementeistä on asiakaskeskeisyys, joka on usein ensisijainen lähtökohta sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän suunnittelussa ja toiminnassa. Asiakaskeskeisyys on yksilön sekä itsemääräämisoikeuden kunnioittamista palvelujen tuottamisessa. Sosiaali- ja terveystalouden lähtökohtina ovat myös tasa-arvo ja oikeudenmukaisuus. Palvelujen saatavuus sekä saavutettavuus ovatkin keskeisiä elementtejä sosiaali- ja terveydenhuollon hyvää laatua arvioitaessa. Asiakkailta pitäisi olla tasa-arvoiset mahdollisuudet palveluiden saamiseen sukupuolesta, sosioekonomisesta asemasta, asuinpaikasta tai etnisistä tekijöistä riippumatta. (EU-terveydenhoito, i.a.)

Laatua, vaikuttavuutta ja saavutettavuutta mitataan myös kävijätilaston kautta. Tilastoon merkitään tarvittavat tunnistetiedot muun muassa ikä, sukupuoli, aikuinen, lapsi. Mihin toimintaan on osallistunut. Kävijä/käyttäjätalastot antavat arvokasta tietoa niin määrällisesti, kuin laadullisesti siitä millä tavoin talo on tavoittanut kuntalaiset sekä siitä onko palvelun käyttö määrällisesti ollut tuloksellinen. Tilastoa käytetään myös toiminnan kehittämisen välineenä. Laatua ja vaikuttavuutta mitataan myös käyttäjä kyselyillä. Erityisen tärkeäksi koetaan kävijöiden tarpeisiin vastaaminen käyntien yhteydessä. Tilastoilla pystytään myös todentamaan tarpeellisuutta ja vaikuttavuutta esimerkiksi uusien rahoitusten hakemisissa. (Ihanainen, Henkilökohtainen tiedonanto 3.5.2021.) Vaikuttavuusinvestoinnissa pyritään ratkaisemaan yhteiskunnallisia haasteita uudella tavalla. Olennaista tässä investoinnin muodossa on se, että yksityinen pääoma ei tavoittele ainoastaan taloudellista tuottoa, vaan myös merkittävää yhteiskunnallista hyötyä. (Työ- ja elinkeinoministeriö, i.a.-a.)

## 2 JÄRJESTÖT JA KOLMASSEKTORI

Suomessa järjestötoiminnalla on tärkeä rooli kuntalaisten hyvinvoinnissa. Ne tarjoavat kuntalaisille mahdollisuuden osallistua erilaisiin harrastuksiin sekä yhteiskunnan toimintaan. Toiminnan kautta yhteisöllisyys ja vuorovaikutus lisääntyvät, yhteisöllisyys ja vuorovaikutus edesauttavat sosiaalisen pääoman syntymistä. Järjestötoiminnan kautta saavat vaikutusmahdollisuuksia myös ne kansalaiset, joiden ääni tulisi muutoin huonosti kuulluksi. (Terveysten ja hyvinvoinnin laitos, i.a.)

Hyvinvointivaltion peruspilareihin kuuluu sen rakentaminen moraalisesti ja eettisesti kestäväälle pohjalle. Kansalaiset eivät elä ainoastaan yhteiskunnan tuottamien palvelujen varassa. Merkittävää on myös lähiyhteisön sosiaalinen tuki sekä ihmisten vastavuoroinen huolenpito. Järjestöt voivat omalla toiminnallaan edistää hyvinvointivaltion arvoja. Järjestöt voidaan nähdä yhteiskunnan sisäisenä äänitorvena, joka kantaa taloudellisten arvojen yli. Yhteisöllisyyden kannalta kuntien ja järjestöjen välisellä yhteistyöllä on valtava merkitys. Jotta kuntien ja järjestöjen yhteistyö toimii, tarvitaan pelisääntöjä ja uusia toimintatapoja. Pelisääntöjen ja toimintatapojen määrittely vaatii sekä kuntien että järjestöjen toimintaperiaatteiden ja kehityssuuntien ymmärtämistä kummankin osapuolen kannalta. Tarpeellista on myös nähdä toimintaympäristöjen muutoksesta kumpuavat yhteistyötarpeet. Muuttuviin toimintaympäristöihin ei ole yhtä oikeaa toimintamallia, vaan eri yhteistyöalueilla ja tilanteissa kuuluu toimia erilaisin keinoin. Yhteistyötä kuuluu tarkastella hyvinvointivaltion tehtävien hoidon sekä kansalaisyhteiskunnan perustamisen näkökulmasta. (Möttönen & Niemelä, 2005, s. 5–6.)

### 2.1 Mannerheimin lastensuojeluliitto

Mannerheimin lastensuojeluliitto (MLL) on ollut yksi merkittävimmistä kansalaisjärjestöistä, joka on tukenut ja edistänyt lasten- ja perheiden hyvinvointia kautta historian. Kenraali Mannerheimin lastensuojeluliitto perustettiin vuonna 1920. Liiton yhtenä perustamisen periaatteena oli auttaa sisällissodan runteleimia perheitä. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto i.a.)

MLL on järjestö, jonka ansiosta Suomessa on kouluterveydenhuoltojärjestelmä sekä neuvolapalvelut. Kasvatusneuvola perustettiin auttamaan oppimisvaikeuksista ja muista ongelmista kärsiviä lapsia ja nuoria. 1937 MLL oli mukana perustamassa Raha-automaattiyhdistystä yhdessä Lastensuojelun Keskusliiton kanssa. Varoilla Suomessa kehitettiin ja otettiin käyttöön muun muassa lasten leikkiterapia. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto i.a.)

Vuoteen 1955 mennessä yli 500 paikkakunnalle oli perustettu terveystaloja. MLL:n terveystalot, nykyisellään tunnettu terveydenhuoltojärjestelmä siirtyi vähitellen kuntien ylläpitäviksi. Tämä mahdollisti toiminnan resurssien suuntaamisen uusien ongelmien ratkaisemiseksi, kuten koulun terveydenhuoltojärjestelmän kehittämiseksi. Näöntarkastukset, kuulon-, hammashuollon ja ryhdin parantaminen sekä liikennekasvatuksen ja puheterapian, olivat suosituimpia käytettyjä palveluita, aina 1960-luvun lopulle saakka. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto i.a.)

Hyvinvointivaltion kehityksen myötä, työvoimaa tarvittiin työmarkkinoille. Päivähoidon riittämättömyys oli yksi yhteiskunnallisista haasteista. Mannerheimin lastensuojeluliiton alaisuudessa toimivat paikallisjärjestöt tarjosivat lastenhoidollista apua lähes jokaisessa kunnassa, täydentäessä kunnallisen hoidon vajautta. Yhteiskunnallisen tilanteen myötä Tampereelle perustettiin ensimmäinen kodinhoitajaopisto yhteistyössä Tampereen kaupungin kanssa. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto i.a.)

Ulkomailla tehtävä avustustyö alkoi 1970-luvulla. MLL:n toimintaa laajennettiin maailmalle, auttamaan muun muassa Biafranin sodassa kärsineitä lapsia ja nuoria. TIFLI-kampanja neuvolatoiminnan edistämiseksi käynnistettiin Tunisiassa, Perussa ja Afganistanissa. Onnistuneen kehitysyhteistyön ansiosta äitiys- ja

neuvolatoiminta aloitettiin myös Pohjois-Nigeriassa. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto i.a.)

Suomessa taloudellinen taantuma sai aikaan suuria muutoksia. Kaupungistumisesta ja lähiöasumisesta johtuvien haasteiden ratkaisemiseksi tarvittiin uudenlaista lastensuojelutyötä, tukioppilastoimintaa sekä hoitorengastyötä sairastuneille lapsille. YK:n Kansainvälinen lapsen vuosi 1979 sai huomion kiinnittymään lasten oikeuksiin ja hyvinvointiin lähes kaikkialla maailmassa. MLL järjesti Helsingissä kehitysmaiden lastenlääkäreille suunnatun, suosiota saaneen koulutusjakson. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto i.a.)

MLL on myös yksi tärkeimmistä tutkimustyön kehittäjistä. Mannerheimin lastensuojeluliiton tutkimussäätiö perustettiin tukemaan lapsiin ja perheisiin kohdistuvaa tutkimustyötä. Erityisesti nuorisotutkimuksen määrä kasvoi, ja liitto julkaisi nuorisolle suunnatun valistusmateriaalin koskien seksiä, ihmissuhteita, päihdeidenkäyttöä sekä väkivaltaa vastaan. Kaupungistuessa perhedynamiikat saavat uusia käännteitä. Määrätietoinen työ käynnistettiin liiton keskusjärjestössä monipuolisten perheiden tukipalvelujen kehittämiseksi. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto, i.a.)

Perhekahvilat nousivat eri paikkakunnilla tärkeiksi vertaistuen paikoiksi huolestuneille lapsiperheiden vanhemmille. Vertaistukea tarjottiin myös Vanhempainpuhelin palvelun avulla. Vuoteen 1995 mennessä MLL:n perhekahviloita on jo yli 300 eri puolilla maata. Suosittuna toimintamallina kahvilatoiminta yhdistää lapsiperheitä ja tarjoaa vertaistukea niin vaikeissa, kuin iloisissakin arjen tilanteissa. Perhekahviloista auttavat konkreettisesti yhteiskunnallisessa haasteessa, työllistämällä pitkäaikaistyöttömiä liiton Tartu Toimeen! -hankkeen toimijoiksi. 2005 MLL käynnisti vapaaehtoisten johtamiskoulutuksen. Vapaaehtoistoimintaan panostaminen vahvistaa liiton toimintaa yhteisöjen tasolla, lähellä perheitä. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto i.a.)

MLL:n virtuaalinen toiminta internetissä laajeni, kun liitto avasi Tukea vanhemmille -internetsivut sekä nuorille suunnatun Nuortennetti-palvelun. Internetistä on iloa ja hyötyä, mutta netin turvallisuus erityisesti lapsille ja nuorille huolestuttaa

monella tavalla. MLL:n tekemä Euroopan-laajuinen yhteistyötä nettiturvallisuu-  
den hyväksi muun muassa EU:n Safer Internet -hankkeen sekä tukioppilasto-  
mintaa täydentävä Verkk@rit toiminnan kanssa. (Mannerheimin Lastensuojelu-  
liitto i.a.)

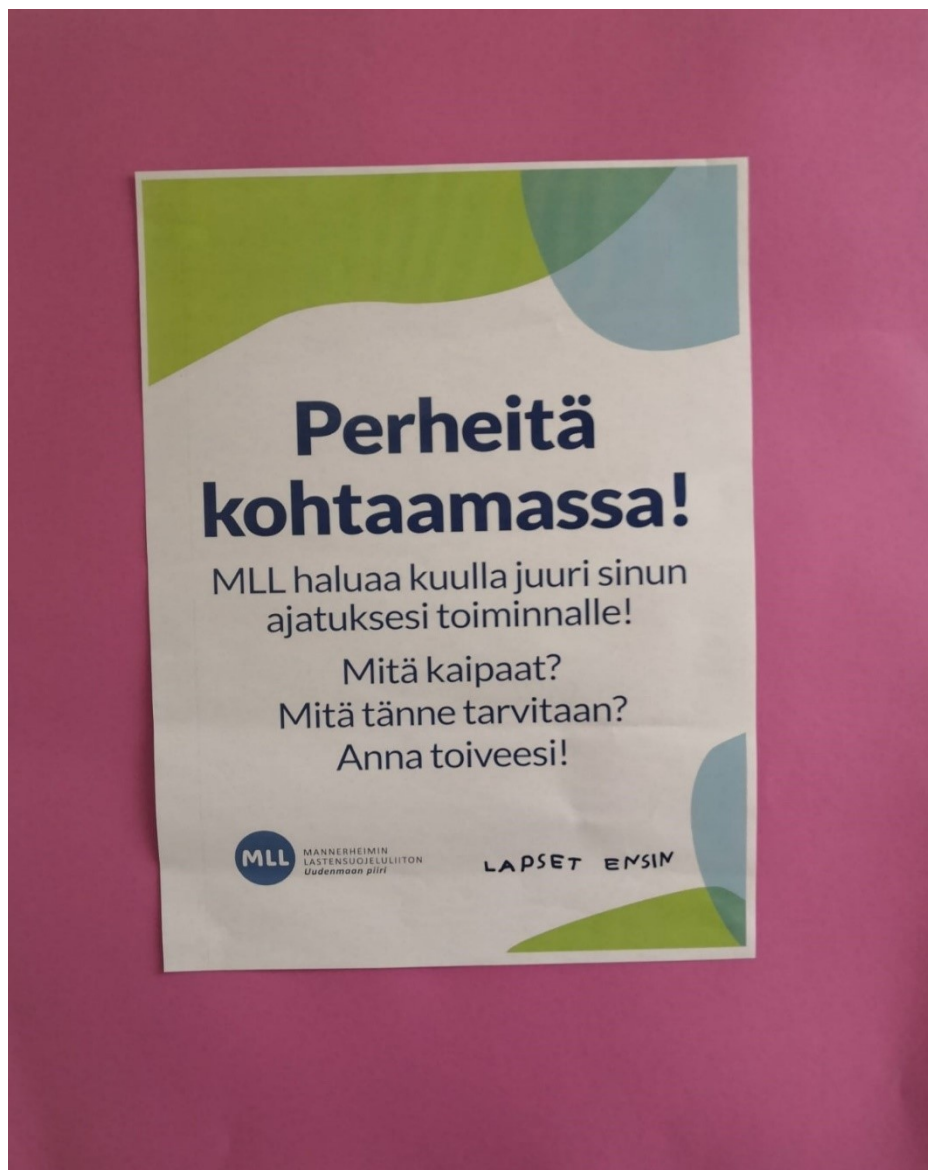
Vuonna 2008 taloudellisen taantuman myötä huolena oli lapsiperheköyhyyden  
lisääntyminen. MLL ottikin julkisuudessa voimakkaasti kantaa lasten hyvinvoinnin  
puolesta ja vaatii yhteiskunnalta panostuksia nuorten mielenterveyden tukemi-  
seen. (Mannerheimin lastensuojeluliitto, i.a.)

## 2.2 MLL maahanmuuttotyö

Mannerheimin lastensuojeluliitto on kohdistanut monenlaista toimintaa maahan-  
muuttajataustaiset huomioiden. Mannerheimin lastensuojeluliitolla on ympäri  
Suomen toimivaa ystäväksi maahanmuuttajaäidille toimintaa. Näiden lisäksi tar-  
jolla on Jututtamo-niminen keskustelu/vertaistukiryhmä maahanmuuttajataustai-  
sille perheille. Ystäväksi maahanmuuttajaäidille toiminnassa toisesta maasta  
Suomeen muuttanut äiti saa liiton kouluttaman vapaaehtoisen ystävän. Toimin-  
nassa keskeistä on yhteinen vapaa-ajan tekeminen ja sen kautta ystäväystyminen.  
Toiminnan ohessa maahanmuuttajaäidin on mahdollista oppia suomen kieltä.  
Käytännössä toiminnan tarkoituksena ovat ystävien tapaamiset, jotka toteutuisi-  
vat molemmille osapuolille luonnollisissa ja arkisissa paikoissa. Ajanviettopa-  
voja voivat olla vierailut toisten luona tai tapaamiset lähipuistoissa. Lapset voivat olla  
mukana tapaamisissa. Jokaiselle ystävää hakevalla äidille on tarkoituksena löy-  
tää ystävä mahdollisimman läheltä, ja jonka kanssa hänellä on samoja mielen-  
kiinnonkohteita ja harrastuksia. Ystävän voi saada ottamalla yhteyttä ystävätoi-  
minnan työntekijöihin tai täyttämällä Mannerheimin lastensuojeluliiton sivuilta löy-  
tyvän lomakkeen. (Mannerheimin lastensuojeluliitto, 2021a.)

Jututtamojen tarkoituksena on tuoda yhteen vanhemmat, jotka haluavat keskus-  
tella ja jakaa kokemuksiaan perhe-elämästä. Osa jututtamoista käyttää nimeä  
monikulttuurinen jututtamo, jotta maahanmuuttajaperheiden olisi helpompaa löy-  
tää niihin. Jututtamot antavat osallistujille mahdollisuuden tutustua eri

kulttuureihin. Jututtamojen tarkoituksena ei kuitenkaan ole se, että ryhmässä oltaisiin edustamassa omaa kulttuuria. Näissä ryhmissä keskeistä on vanhemmuus, joka on kaikkia osallistujia yhdistävä tekijä. Jututtamo tapaamisissa on ohjaajia, jotka omalla toiminnallaan luovat turvallista ja avointa ilmapiiriä. Monikulttuurisuuden tuomisella jututtamoihin tavoitellaan laajempaa tarkastelukulmaa jututtamossa käytyihin keskusteluihin (Kuva 3). (Mannerheimin lastensuojeluliitto, 2018.)



Kuva 3. MLL: Tule nähdyksi ja kuulluksi

### 2.3 Kirkon monikulttuurinen perhetyö

Evankelis-luterilainen seurakunta tukee ja osallistaa yksilöllisellä ja yhteiskunnallisella tasolla maahanmuuttajia ja lapsiperheitä. Kirkko ei erittele ihmistä sen rodun kielen tai kansallisuuden mukaan. Kristilliseen uskoon kuuluu hädänalaisten auttaminen riippumatta kansallisuudesta, uskonnosta tai sukupuolesta. Kirkkoturva on kristillinen käytäntö, jolla on vuosisatainen perinne. (Suomen Evankelis-luterilainen seurakunta, i.a.-a.)

Monikulttuurisen työn yleiskäsite on kirkkoturva. Kirkot ja uskonnolliset yhteisöt ovat kautta aikojen tarjonneet fyysistä ja henkistä turvaa eri tavoin vainotuille ja hädässä oleville ihmisille. Nykyisin kirkkoturva -käytännöllä tarkoitetaan tilanteita, joissa yksittäinen henkilö tai perhe kääntyy seurakunnan tai kristillisen yhteisön puoleen hakeakseen turvaa, neuvoa ja tukea kielteisen turvapaikka- tai oleskelulupapäätöksen saatuaan. Kirkkoturva tarkoittaa ihmisen hädän vakavasti ottamista ja hänen auttamistaan sellaisin tavoin kuin se on mahdollista. (Suomen ekumeeninen neuvosto, 2019.)

Seurakuntien maahanmuuttajatyö pitää sisällään maahanmuuttajien sekä maahanmuuttajataustaisten kieli- ja kulttuuriryhmien kohtaamista eri tavoin. Suomen Evankelis-luterilaisen kirkon auttamiskeinoja ovat kiintiöpakolaisten sekä turvapaikanhakijoiden auttaminen heidän turvapaikkaprosessissaan sekä heidän jakamisensa tukeminen. Kirkollisten palvelujen muotoutuvat niin, että ne tukevat erikielisten kristillisten maahanmuuttajaryhmien jumalanpalveluselämän ja koontumisten tukemista antamalla tiloja, tuottamalla omakielistä materiaalia sekä luomalla yhteyttä suomenkielisiin kristittyihin. Olennainen osa on myös Kristinuskon opetuksen järjestäminen kristinuskosta kiinnostuneille ja vuoropuhelun käyminen muiden uskontojen edustajien kanssa sekä uskonnoille yhteisten tärkeiden asioiden edistäminen. (Suomen Evankelis-luterilainen seurakunta i.a.-b.)

Palvelut ovat tasavertaisesti kaikille saatavilla. Seurakunnan fokuksena on kansainvälisyys- ja lähetystyössä, että ihminen voi olla mukana tekemässä hyvää toiselle ihmiselle lähellä ja muissa maissa. Vantaan seurakunta kokoontuu yhdessä messuihin, erilaisiin ryhmiin ja kansainvälisiin tapahtumiin sekä eri ikäiset

kantasuomalaiset ja maahanmuuttajat pääsevät toimimaan yhdessä. (Vantaan seurakunnat, i.a.-a.)

Lapsiperheiden osallisuuden edistäminen on seurakunnan kulmakivi. Matalan kynnyksen lapsiperheille suunnattujen osallistavan kirkollisen toimintojen näkökulmia on monia. Kirkkojärjestys 23 luku 3§ käsittää lapsivaikutusten arviointia yksityiskohtaisesti. Tämän kirkkojärjestyksen soveltaminen tarkoittaa lapsen oikeuksien toteuttamista käytännössä. Lapsen oikeuksien toteuttaminen turvaa sitoutumisen sellaisten palvelujen luomiseen, joka edellyttää lasten ja nuorten näkökulmien huomioimisen kaikessa seurakunnan toiminnassa sekä hallinnossa. Käytännön tasolla tämä tarkoittaa, että toimintoja suunniteltaessa sekä niitä koskevissa ratkaisuissa tulee ottaa lasten ja nuorten mielipiteet sekä näkökulmat huomioon ja antaa heille mahdollisuus vaikuttaa. (Evangelisluterilainen-seurakunta, i.a.-c)

Seurakuntaa rakennetaan lapsiystävällisen toimintakulttuurin näkökulmasta, jossa keskeisinä teemoina ovat vuorovaikutus, kaikenikäisten seurakuntalaisten osallisuus ja vaikuttamismahdollisuudet. Lapsiystävällisyys kuvastuu toiminnan kautta, jossa lapset ja nuoret otetaan osallisiksi suunnitteluun ja toimintatapojen kehittelyyn esimerkiksi kerhojen, retkien ja leirien toteutumisen suunnittelussa sekä huomioiden rooli seurakunnan jäsenenä olemisesta, huomioiden hengellinen kasvu ikätason mukaan eri toiminnoilla kasvua tukien. Toimintakulttuurin tavoitteena on mahdollistaa yhteisö, jossa lapset ja nuoret saavat sekä tarvitsemansa turvan ja tuen, että mahdollisuuden olla itse toimijoita. Lasten ja nuorten osallisuus näkökulmasta otetaan huomioon iän mukana tulevat kyvyt kantaa vastuuta omasta, toisten ja koko yhteisön toiminnasta visioiden tulevaisuutta. Tämä vahvistaa osaltaan sitoutumista kirkkoon ja sen toimintaan. (Evangelis-luterilainen seurakunta, i.a.-c.)

Yksi kirkon auttamisen muoto on diakonia, joka on osa toteutettavaa perhetyötä. Perheneuvonnassa sekä diakoniassa lapsiperheiden kanssa on tärkeä huomioida lapset ja nuoret ja kuunnella heitä herkällä korvalla ja ottaa heidät mukaan prosesseihin ja ohjata kokonaisvaltaisesti perheitä avun ja tuen piiriin. Yhteistyö Vantaan kaupungin kanssa on tärkeä osa kirkon perhetyötä. Kirkon perhe- ja

nuoristyön työntekijältä edellytetään vankka lastensuojelulain tuntemusta ja verkostoyhteistyön osaamista, jotta asiakkaat saavat tarvitsemansa avun ja ohjauksen. (Evangelisluterilainen seurakunta, i.a.-d.)

Vantaan seurakunnassa näihin elementteihin on vastattu erinäisin lapsiperheille suunnatuin palveluin. Vantaan kaupungilla on 7 eri seurakunnan toimintayksikköä: Hakunilan seurakunta, Hämeenkylässen seurakunta, Korson seurakunta, Rekolan seurakunta, Tikkurilan seurakunta, Vantaankosken seurakunta sekä Vanda svenska församling (Vantaan seurakunnat, i.a.-b). Lasten ja perheiden palvelut ja toiminnot ovat hyvin moninaisia. Lapsille ja vanhemmille yhteistä toimintaa sekä myös eriytyen vanhempien toimintaan sekä lapsille suunnattuihin toimintoihin. Näitä toimintoja ovat esimerkiksi päiväkerhot 3–5-vuotiaille, iltapäiväkerhot ensimmäisen ja toisen luokan oppilaille, avoimet perhekerhot ja -kahvilat kaikenikäisille lapsille ja vanhemmille/hoitajille. Lisäksi järjestetään erityyppisiä pyhäkouluja arkena tai sunnuntaina, muskareita, lasten kuoroja ja musiikkiryhmiä. Tarjolla on myös yksittäisiä ryhmiä esimerkiksi ensimmäistä kertaa äidiksi tuleville tai vauvaperheille, retkiä, leirejä ja tapahtumia, lapsille suunniteltuja messuja ja kirkkohetkiä, lapsille ja lapsiperheille. Vantaan seurakunnan sivuilla kuvaillaan, että seurakunnissa on monenlaista puuhaa lapsille ja yhteistä toimintaa vanhemmille ja lapsille. (Vantaan seurakunnat, i.a.-c.) Nuorisolle Vantaan seurakunnat tarjoavat myös moninaista toimintaa kuten rippikoulu, isostoiminta, nuorten illat, avoimet ovet, omat messut sekä vapaaehtoistehtävät. Vanhemmille ja huoltajille on myös suunnattu omia palveluita. (Vantaan seurakunnat, i.a.-d)

## 2.4 Vapaaehtoistoiminta

Vapaaehtoistoiminta on toimintaa, josta ei saa rahallista korvausta. Toiminta perustuu yksilön tahtoon ja valintaan. Osallistuminen tuottaa vapaaehtoistyötä tekeväälle merkityksellisyyden ja osallisuuden kokemuksia. Lisäksi toiminta kehittää omaa minäkuvaa ja opettaa uusia taitoja. (Soste, i.a.) Mannerheimin lastensuojeluliiton toiminta tukeutuu vahvasti vapaaehtoistoimintaan (Mannerheimin lastensuojeluliitto, 2021b). Myös Hakunilan yhteisötalolla on mahdollisuus toimia vapaaehtoisena.

Vapaaehtoistoiminnalla on ollut valtava merkitys Suomessa läpi historian. Vapaaehtoistyön kirjo on laaja. Vapaaehtoistyötä voidaan toteuttaa muun muassa naapuriapuna ja taloyhtiön talkootoiminnalla, jotka voidaan luokitella epäviralliseksi vapaaehtoistoiminnaksi. Järjestöjen ja seurakunnan toiminnan toteuttamisessa toimii usein vapaaehtoisia, järjestöissä ja seurakunnissa toteutuva vapaaehtoistoiminta on organisoitua vapaaehtoistoimintaa. Ilman vapaaehtoisten aktiivisuutta suomalainen yhteiskunta ei toimisi, kuten se nyt toimii. Jos yhteiseksi hyväksi tapahtuvaa toimintaa ei olisi, olisi ihmisten elämä sisällöllisesti köyhempää ja elämänlaatu huonompaa. Tänä päivänä vapaaehtoistyön organisoiminen on koettu haasteita. Vapaaehtoisia tarvitaan edelleen, ja heidän rekrytointiinsa ja motivoimiseen tulisi panostaa enemmän. (Harju, 2020.)

Kunnat eivät tänä päivänä pysty vastaamaan kaikkiin hyvinvointiyhteiskunnan menoihin. Terveys, eläke- ja sosiaalimenojen sekä globaalien markkinoiden paine aiheuttavat yhteiskuntaan rahoituskriisejä. Organisoitu vapaaehtoistoiminta joutuu täydentämään tavallista enemmän sosiaali- ja terveystalvaeluja. Herää kysymys, riittääkö vapaaehtoisia enää nuoriso, liikunta ja kulttuurityöhön. (Harju, 2020.) Järjestöjen ja muiden toimijoiden tulisi arvioida vapaaehtoistoiminnan merkitystä ja sen tuloksia. Tärkeää olisi kerätä palautetta vapaaehtoistoimintaan osallistujista sekä sitä järjestäviltä tahoilta. (Soste, i.a.) Palautteet ovat palveluiden kehittämisen kannalta tärkeitä.

### 3 VAIKUTTAMISEN MAHDOLLISUUDET

Mahdollisuus vaikuttaa itseään koskeviin asioihin edistää osallisuutta. Sosiaalisilla suhteilla ja merkityksellisellä yhteiskunnassa toimimisella on vaikutusta mielekkään elämän kokemukseen ja vaikuttamisen mahdollisuuksiin. Maahanmuuttajien osalta on kiinnitettävä erityistä huomiota esimerkiksi palvelujen saavutettavuuteen ja ymmärrettävyyteen sekä palvelun asiakaslähtöisyyden toteutumiseen. Palvelut osaltaan voivat mahdollistaa työllistymisen, kouluttautumisen sekä vapaa-ajan toiminnan.

#### 3.1 Osallisuus

Kansalaisten, kuntalaisten ja asukkaiden osallistuminen ja vaikuttaminen ovat osa demokratiaa. Kansalaisilla on oikeus valita mitä palveluja he käyttävät ja minkä toimitsijoiden toimesta. Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen tarkoitus on lisätä asiakkaiden valinnanvapautta. Kansalaiset voivat toteuttaa asiakasosallisuutta palveluissa eri rooleissa. (Leeman & Hämäläinen, 2016, s. 586.)

Osallisuudella tarkoitetaan yksilön toiminnan ja mukanaolon mahdollistamista sellaisissa asioissa, jotka koskevat häntä itseään, omakohtaista sitoutumista tai omaehtoista toimintaa laajemmalti. Osallisuuden kokemus voidaan määrittää yhteisöön kuulumisena, joka myös luo elämään merkityksellisyyttä sekä tukee hyvää arkea. Osallisuutta edistetään mahdollistamalla ihmiselle toiminnan ja aktiivisen osallistumisen mahdollisuus. Osallisuudessa korostuu yksilön kiintymys yhteisöön. Kuulumisen tunne yhteiskuntaan tai johonkin yhteisöön. (Mikkeli, i.a.)

Osallisuutta voidaan edistää usein eri keinoin, kuten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien tarjoaminen kaikille yhteiskunnan jäsenille. Osallisuuden

tunnetta voidaan vahvistaa ottamalla asiakkaat mukaan palveluiden kehittämiseen. Turvallinen, esteetön ja osallisuutta edistävä elinympäristö tukevat hyvän elämän kokemuksellisuutta. Osallisuutta edistää myös vapaa-ajantoiminnan mahdollisuuksien takaaminen kaikille sekä riittävän ja oikeanlaisen tuen turvaaminen. Tuki muun muassa asumiseen, toimeentuloon ja arjen selviytymiseen edistävät osallisuutta. Näiden toteutumiseen tarvitaan apua oikealta viranomais- tahoilta ja kolmannen sektorin palveluilta. Oikean ja riittävän tuen saaminen edellyttää ehjiä palvelukokonaisuuksia, joissa viranomaisten ja palveluntarjoajien välinen yhteistyö on avainasemassa. Osallisuuden edistämiseen vaikuttaa työelämään pääsy ja siellä pysyminen. Työllistymisen ja koulutuksen edistäminen vaativat tarjolle monimuotoisia työ- ja koulutusmahdollisuuksia, sekä työllistymistä edistäviä palveluja. Maahanmuuttajien osallisuuden edistämiseksi tuetaan yhteiskuntaan kiinnittymistä. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, i.a.-a.)

Osallisuuden tunnetta voi heikentää palveluiden ulkopuolelle jääminen tai osamattomuus hakea oikeanlaista palvelua. Toisena heikentävänä tekijänä voidaan nähdä tiedon puute palveluiden tarjonnasta tai omista vaikuttamisen mahdollisuuksista. Myös turvattomuus ja esteinen elinympäristö heikentävät osallisuuden saavuttamista. Näistä esimerkkinä sosioekonomisen aseman heikkous, kuten esimerkiksi asunnottomuus, toimeentulon puuttuminen tai taito selvitä arjen haasteista. Oikeanlaisen viranomais- tai palveluntuottajan puuttuminen sekä palvelujärjestelmän toiminnan pirstaloisuus heikentävät ihmisen osallisuuden mahdollisuuksia. Työttömyys ja pätkätyöt työmarkkinoilla luovat epävarmuutta taloudelliseen elämäntilanteeseen. Kouluttautumisen mahdollisuuksien vähyyttä tai niiden sopimattomuus myös heikentävät osallisuutta. Maahanmuuttajataustaisilla osallisuutta heikentäviä tekijöitä ovat muun muassa kielitaidon puute, viranomaispelko, tietämättömyys yhteiskunnan toimintamallista, puutteelliset sosiaaliset suhteet sekä heikko ekonominen asema. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, i.a.-b.)

Asiakasosallisuus on yksi osallisuuden käsitteistä. Sillä tarkoitetaan palvelun käyttäjää, joka otetaan mukaan palvelun arviointiin ja kehittämiseen. Asiakkaan todellinen osallisuus perustuu siihen, että hänet nähdään oman elämänsä

parhaana asiantuntijana. Hänet voidaan nähdä myös palveluiden kehittäjänä, joka arvioi ja tutkii palveluiden toimintaa. (Laitinen & Pohjola 2010, s. 58–60.)

Asiakasosallisuudessa palvelujen käyttäjät otetaan mukaan suunnittelemaan palvelujen järjestämistapaa. Asiakkaan osallisuus on osa sosiaalista osallisuutta, joka toteuttaa, varmistaa ja lisää palvelujärjestelmän ja asiakastyön asiakasläh- töisyyttä ja osallisuutta. Tällöin asiakas osallistuu aktiivisesti palvelun suunnitte- luun, järjestämiseen, tuottamiseen, kehittämiseen tai arviointiin. Pieni muisti sääntö voisi olla, että verrattuna osallistumiseen osallisuus edellyttää lähtökoh- taisesti, että asiakas osallistuu päätöksentekoon ja asiakkaalla on jonkinlainen vaikutus palveluprosessiin. Asiakasosallisuudesta on säädetty myös laissa. Lain- säädännöllinen perusta löytyy sosiaali- ja terveydenhuollosta nousevista eetti- sistä kysymyksistä, ja asiakasosallisuutta ohjaavat myös arvot eri asiakasryhmiä kohtaan. (Hämäläinen & Leeman, 2016, s, 588.)

Palvelujärjestelmän näkökulmasta asiakasosallisuutta voidaan pohtia asiakkaan mahdollisuuksina vaikuttaa palveluihin. On kuitenkin ymmärrettävä, että asiakas- osallisuus laajentuu palveluihin osallistumisen kautta mahdollisuudeksi palvelu- jen suunnitteluun osallistumiseen. Asiakasosallisuus voidaan jaotella tässä kon- septissa neljään osallisuusasteeseen. Asiakkaan roolituksia ovat asiakas tiedon antajana, jossa asiakas esimerkiksi palautteiden kautta on osallistujana. Toinen on asiakasosallisuuden perusaste, kun asiakas on osallisena ja asiakkaana pal- velussa. Kolmantena asiakas on vaikuttaja ja kehittää laatua ja neljännessä asia- kas on osallisuuden kautta johtamassa ja määrittelemässä palvelua. (Hämäläi- nen & Leemann. 2016, s, 588.)

Sosiaalinen osallisuus määritetään tunneperäiseksi, henkilökohtaiseksi tai oma- kohtaiseksi ilmiöksi, joka tulee esille sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Osalli- suus on vuorovaikutusta, ja osallisuuden kokemus on mahdollista, mikäli ihminen näkee osallistumastaan toiminnasta olevan hänelle hyötyä. Osallistuminen on ta- pahtumien sarja, joka voi johtaa sosiaalisen osallisuuden edistämiseen. Sosiaa- lisen osallisuuden kokemus vaihtelee eri ihmisten välillä. Teoreettisesti ajatelta- essa on mahdollista, että joku kokee sosiaalista osallisuutta vähäisemmällä

osallistumisella enemmän kuin se, joka osallistuu aktiivisemmin. (Leemann & Hämäläinen, 2016, s. 590.)

Palveluihin pääsy on tärkeä osa sosiaalista osallisuutta. Matalan kynnyksen palveluilla pyritään saavuttamaan asiakkaita, jotka ovat jääneet syystä tai toisesta palvelujärjestelmän ulkopuolelle. Matalan kynnyksen palvelu tarkoittaa palveluihin pääsyä ja sosiaalista osallisuutta. Matalan kynnyksen palveluiden tarkoitus on saavuttaa asiakkaita, jotka ovat pudonneet syystä tai toisesta palvelujärjestelmän ulkopuolelle. Matalan kynnyksen palveluiden tavoitteena on, että kynnys haakeutua palveluiden piiriin olisi mahdollisimman alhainen. Matalan kynnyksen palveluiden määritelmä on monisyinen. Palvelua määrittävät toiminnan sisältö ja asiakaskunta. Keskeinen osa sosiaalista osallisuutta ovat sekä perusoikeudet, että palveluiden saatavuus ja saavutettavuus. Toimintatavat ovat yksi matalan kynnyksen palveluiden ominaispiirre. Sosiaaliin verkostoihin pääsy on tärkeä osa sosiaalista osallisuutta ja osallistumista. Sosiaalinen osallisuus tarkoittaa yksilön näkökulmasta myös tunnetta yhteiskuntaan kiintymisestä tai johonkin yhteisöön kuulumisesta, joka syntyy osallistumisen kautta. Matalan kynnyksen palveluilla on myönteinen vaikutus kansanterveyteen, se tuottaa positiivisia vaikutuksia kuten sosioekonomisen terveyden ja hyvinvointierojen kaventamista. (Leemann & Hämäläinen, 2015.) Hakunilan lasten ja perheiden yhteisötalo on yksi matalan kynnyksen palveluista. Matalan kynnyksen palvelut, kuten yhteisötalo tarjoavat päivätoimintaa kohtaamis- ja harrastusmahdollisuuksia, joissa voidaan harjoitella ja ylläpitää sosiaalisia taitoja sekä olla mukana sosiaalisessa verkostossa.

### 3.2 Syrjäytyminen

Sosiaalihuoltolain (L1301/2014) 17§ määrittellään sosiaalisen kuntoutuksen merkitys erityisesti syrjäytymisvaarassa olevien henkilöiden tukemisessa yhteiskunnalliseen osallisuuteen ja elämänlaadun parantamiseen.

Syrjäytyminen kuvastaa yhteiskunnallisen huono-osaisuuden eri muotoja. Syrjäytymistä voi aiheuttaa muun muassa työttömyys, köyhyys tai terveysongelmat. Yhteiskunnallisten vaikutusmahdollisuuksien ulkopuolelle jääminen aiheuttaa

syrytymistä. Syrytyminen estää ihmistä osallistumasta kokonaisvaltaisesti yhteiskunnan normaaleihin toimintoihin. (Sosiaali- ja terveysministeriö, i.a.-a.) Maahanmuuttajat ovat alttiita sosiaaliselle leimaamiselle, mikä johtaa syrytymiseen. Sosiaalinen leimaaminen on haitallista, koska se estää osallistumasta yhteiskuntaan ja leimatut eristetään muusta väestöstä. Maahanmuuttajat ovat erityisen alttiita sosiaaliselle leimaamiselle, jos he erottuvat valtaväestöstä esimerkiksi ihonvärinsä, puutteellisen kielitaidon tai pukeutumisen vuoksi. (Martikainen ym. 2013, s. 144.)

Hakunilan yhteisötilan yksi keskeisiä kirjattuja tavoite on vähentää eriarvoisuutta ja sitä kautta syrytymistä (Susan Ihanainen, talotoiminnan päällikkö, henkilökohtainen tiedonanto, 2020). Syrytyksen käsitteen avaaminen auttaa ymmärtämään osallisuuden käsitettä, koska syrytyminen on osallisuuden vastakohta. Osallisuuden kokemuksen jäädessä vähäiseksi syrytyksen riski lisääntyy. Osallisuutta voi estää se, että puhe asiakkaan osallistumisesta jää pelkästään yleiselle tasolle. Pahimmassa tapauksessa asiakas on vain sivustaseuraaja. (Juhila 2006.)

Väestöllinen ja alueellinen eriarvoistuminen on olemassa oleva riski. Syrytyminen voi olla myös moninkertaista, jolloin sitä on vaikea purkaa, erityisesti jos se on kiinnittynyt yhteiskunnan rakenteisiin. Monikerroksisessa syrytyksessä monet huono-osaisuuden asiat kietoutuvat toisiinsa. Näitä ovat esimerkiksi köyhyys, työttömyys ja matala osallistumisen taso, jotka heijastuvat hyvinvointiin. Talous ja työelämä ovat menneet suuntaan, jossa kouluttamattomilla ja kielitaidottomilla on erityisen vaikea löytää paikkansa. Maahanmuuttajien neuvontaan, ohjaamiseen ja kouluttamiseen tulee erityisesti varata aikaa ja resursseja. Mahdollista on myös se, että työllistynyt henkilö on syrytyntä tai muuten vaikeassa elämäntilanteessa. Työttömällä puolestaan asiat voivat olla kokonaisuudessaan hyvin. Työttömän henkilön arki voi olla aktiivista, minäkuva kunnossa ja sosiaaliset suhteet riittävät. Näin ollen tulee kiinnittää huomiota maahanmuuttajien kokonaisvaltaisen osallisuuden ja osallistumisen muotoihin. (Saukkonen, 2020b, s, 11, s. 79, s. 160.)

### 3.3 Esteettömyys ja saavutettavuus

Esteettömyyttä ja saavutettavuutta käytetään usein sanaparina. Jotta voidaan puhua esimerkiksi esteettömästä liikkumisesta tai saavutettavista palveluista pitää kaikkien osatekijöiden olla esteettömiä (Kuva 4). Esteettömyydellä tarkoitetaan lähinnä fyysistä ympäristöä, kuten rakennuksia, ulkoalueita ja julkisia liikennevälineitä. (Invalidiliitto, i.a.) Hakunilan yhteisötalolla esteettömyyttä edesauttaa hissi, jonka avulla talolle pääsee vaivattomasti esimerkiksi lastenvaunujen kanssa (kuva 4). Saavutettavuudella tarkoitetaan "aineetonta" ympäristöä, kuten tietoa, verkkosivuja, palveluja ja asenteita. Yhteistä termeille on, että niin fyysisen ympäristön kuin vaikkapa verkkosivujen ja palvelujen pitäisi olla kaikille sopivia ja kaikkien saatavilla riippumatta ihmisen toimintakyvystä. Esteettömyydessä ei ole kyse vain liikkumisen esteettömyydestä. Siinä otetaan huomioon myös esimerkiksi näkemiseen, kuulemiseen, ymmärtämiseen ja kommunikaatioon liittyvät asiat. Esteettömyydessä on kyse ihmisten moninaisuuden huomioon ottamisesta rakennetun ympäristön suunnittelussa, toteuttamisessa ja kunnossapidossa. Esteettömät ympäristöt yhdessä saavutettavien palvelujen, käytettävien välineiden ja ymmärrettävän tiedon kanssa mahdollistavat yhdenvertaisen osallisuuden toteutumisen. (Invalidiliitto, i.a.)

Esteettömyys merkitsee myös turvallisuutta ja laatua. Se kertoo ajattelutavasta, oikeista asenteista ja erilaisuuden huomioon ottamisesta. Esteetön ympäristö ei erottele ihmisiä heidän toimintakykynsä perusteella. Esteettömyydessä on yksinkertaisesti kyse ihmisten moninaisuuden huomioonottamisesta. Saavutettavuus tarkoittaa myös muuta kuin fyysistä ympäristöä. Ajatuksena saavutettavuudessa on, että palvelut, viestintä ja verkkosivut toteutettaisiin tavalla, mitkä soveltuvat kaikille. Myös ihmisten moninaisuuden huomioon ottava ilmapiiri ja asenteet kuuluvat saavutettavuuteen. Saavutettavuus viestinnässä, tiedonsaannissa ja palveluissa merkitsee sitä, että käyttäjä voi valita eri tapoja kommunikoida sekä saada tietoa ja palveluja. Sosiaalinen saavutettavuus tai esteettömyys puolestaan liittyvät asenteisiin, yhdenvertaisuuteen ja syrjimättömyyteen. Myönteiset asenteet ihmisten moninaisuutta kohtaan näkyvät esimerkiksi asiakaspalvelutilanteissa ja kaikissa ihmisten välisissä kohtaamisissa arvostavana käyttäytymisenä muita kohtaan. Sosiaalinen esteettömyys ilmenee myös yhdenvertaisina

mahdollisuuksina osallistua ja toimia yhteiskunnan eri osa-alueilla, kuten matalankynnyksen palveluissa, oppilaitoksissa, työpaikoilla, poliittisessa päätöksenteossa ja kulttuurielämässä. (Invalidiliitto, i.a.)

Matalankynnyksen palvelut ovat yksi tärkeimmistä esteettömyyttä ja saavutettavuuden periaatteisiin perustuvia palveluita. Ne nähdään erillisenä osana palvelujärjestelmästä, jota tarjoavat erityisesti kolmannen sektorin järjestötoimijat. Riskinä matalan kynnyksen palvelun tarjonnalla on, että ihmiset jäävät ilman perusosiaali- ja terveystalveluita ja ne kohdentuvat parempiossaisten väestöryhmien käyttöön. Sosiaali- ja terveystalveluiden suhde matalankynnyksen palveluihin sisältävät sekä sosiaalisen osallisuuden, asiakasosallisuuden, asiakaslähtöisyyden, asiakaskeskeisyyden sekä yhden luukun periaatteen ja vertaistuellisen merkityksen. (Leemann & Hämäläinen, 2015.)



Kuva 4. Talolle on helppo tulla myös lastenvaunujen kanssa

### 3.4 Koronan vaikutukset

Vuoden 2019 lopulla lähti liikkeelle epidemia, jonka aiheutti koronaksi nimetty virus. Viruksen aiheuttaman taudin virallinen nimi on COVID-19. 11.3.2020 maailmanterveysjärjestö WHO julisti epidemian pandemiaksi, koronasta tuli maailmanlaajuisesti levinnyt virus. Koronavirus aiheuttaa hengitystieinfektioita, jonka oireet ovat moninaisia. (Terveyskirjasto, 2021.) Korona on tällä hetkellä ajankohmainen, se on vaikuttanut kaikkien palvelujen tarjontaan ja saatavuuteen, myös Hakunilan yhteisötalon toimintaan. Talotoiminta on pystynyt jatkamaan toimintaansa erityisjärjestelyin.

Epidemia on jatkunut vuodelle 2021 asti, lähes kaikkien arkielämä on kokenut muutoksia. Useat koronan aikana käytetyt suositukset ja rajoitukset ovat pyrkineet sosiaalisten kontaktien vähentämiseen. Koronaviruksen aiheuttaman epidemian pitkittyminen on vaikuttanut ihmisten hyvinvointiin ja elinoloihin, terveyteen, palvelujärjestelmän toimintoihin, palvelujen käyttöön sekä kansantalouteen. Lasten, nuorten ja lapsiperheiden kohdalla epidemia on vaikuttanut hyvinvointiin sekä palveluiden toteuttamiseen. Perheiden elintavat ovat huonontuneet sekä stressi, mielenterveysongelmat ja yksinäisyys ovat lisääntyneet. Myös ongelmat vanhemmuudessa ja parisuhteessa ovat kasvaneet. Lasten ja nuorten perusterveydenhuolto ei ole pystynyt vastaamaan kasvaneeseen tuen tarpeeseen, johon tuen koronan aikana tapahtuneista henkilöstösiirroista sekä vähentyneistä terveystarkastuksista. Myös lapsiperheiden sosiaalipalveluissa mahdollisuudet tarjota apua ovat heikentyneet. (Kestilä, Härmä & Rissanen, s. 4, s. 7.) Osallisuuden ja hyvinvoinnin on tietoon perustuen todettu kulkevan käsi kädessä. Kun hyvinvointi heikkenee, heikkenee myös osallisuuden kokemus.

Lasten, nuorten ja vanhempien hyvinvoinnissa on tapahtunut sekä negatiivisia, että myönteisiä muutoksia korona epidemian aikana. Monet ovat kokeneet myönteisenä perheiden lisääntyneen yhteisen ajan. Tutkimusten mukaan joka toisessa vauvaperheessä yhteisen ajan nähtiin kasvaneen epidemian aikana. Vanhemmat ovat olleet tyytyväisempiä yhteisen ajan määrään sekä työnjakoon kotitöiden ja lastenhoidossa, kuin muutama vuosi sitten. Parisuhteissa joka viides on kokenut läheisyyden lisääntyneen. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, 2021a.) Kielteisesti hyvinvointiin ovat vaikuttaneet henkinen kuormitus ja yleistyneet ristiriidat. Työn ja perhe-elämän yhteensovittaminen on tuottanut monille pienten lasten perheille

haasteita. Kevään poikkeustilanne aiheutti kireyttä perheenjäsenten kesken. Lapsiperheissä puolet vanhemmista kertoi vanhempien ja lasten välillä olleen tavallista enemmän ristiriitoja kuin aiemmin. Taloudellista epävakautta ovat lisänneet lomautukset ja työttömyys, sekä huoli lähipiirin hyvinvoinnista on vaivannut sekä lapsia että aikuisia. (Kestilä ym. s, 46, s. 47.)

Koronakevään 2020 aikana sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa vallitsevaan tilanteeseen reagoitiin nopeasti. Varauduttiin siihen, että sairaanhoidon tarve kasvaa. Lisäksi annettiin ohjeistus välttää turhia sosiaalisia kanssakäymisiä. Päädyttiin voimalliseen supistamiseen sosiaali- ja terveydenhuollonpalveluissa sekä osa palveluista siirtyi etäpalveluina toteutettaviksi. Lapset, nuoret ja perheet ovat jääneet vaillinaisten ja paikoin toimimattomien palvelujen varaan. Äitiys- ja lastenneuvoloissa sekä kouluterveydenhuollossa käyntimäärät supistuivat voimakkaasti verrattuna vuoteen 2019. (Hietanen-Peltola ym. 2020, s. 2, s. 5.)

Terveyden ja hyvinvoinninlaitoksen teettämän tuoreen tutkimuksen mukaan koronaepidemia on vaikuttanut erityisesti maahan muuttaneisiin ihmisiin. Koko väestöön verrattuna maahanmuuttaneiden osalta yleisemmin esille nousivat epidemian aiheuttamat huolet, yksinäisyyden lisääntyminen, vähentynyt toiveikkuus tulevaisuutta kohtaan sekä univaikeudet. Maahan muuttaneet kokivat myös terveyden- ja elämänlaadun heikentyneen sekä psyykkisen kuormittuneisuuden kasvaneen koko väestöön verrattuna. Koronaepidemia on heikentänyt myös maahanmuuttaneiden taloudellista tilannetta entisestään. Neljäsosa tutkimukseen osallistuneista kertoi taloudellisen tilanteensa heikentyneen melko paljon tai paljon. Koko väestössä vastaava osuus oli kuusi prosenttia. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tutkimuspäällikkö Natalia Skogenin mukaan tämä on huolestuttava havainto, ottaen huomioon maahan muuttaneiden ennestään heikoimman sosiaalisen aseman. Yhtenä huolenaiheena esille nousi myös lisääntynyt syrjinnän kokemus. Vaikka tutkimuksessa valta osalla esille nousi paljon huolta herättäviä tuloksia, oli osalla vastanneista kuitenkin myönteisiä kokemuksia koronapandemian ajalta. Skogbergin pohdinnan mukaan tämä saattaa johtua maahan muuttaneiden paremmasta resilienssistä eli selviytymiskyvystä kriisitilanteissa. (Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos, 2021b.)

Hakunilan lasten ja perheiden yhteisötilalla pandemian tuomia muutoksia ja haasteita ovat esimerkiksi perheiden väsyminen ja varovaisuus liikkumisessa. Ruoka-avun tarve on kasvanut vuoden 2020 kevään myötä huomattavasti, kun kouluja suljettiin ja siirrettiin etäopetuksen piiriin. Yhteiskunnassamme vallitsevien koronarajoitusten seurauksena lapsissa ja nuorissa on ollut havaittavissa levottomuutta sekä turvattomuuden tunnetta. Kiusaaminen on siirtynyt etäyhteyksiin. Haasteena ovat olleet myös asiointiapua tarvitsevien saavuttaminen. Suomen kieltä heikosti osaavat asiointiapua tarvitsevat ovat tipahtaneet niin sanotun ”kuiluun”. Monet opiskelijat ovat olleet vaikeuksissa tarvittavien, mutta olemattomien kieli- ja harjoittelupaikkojen suhteen. Myös eri toimijoiden välinen yhteistyö on muuttunut paikoin vaikeammaksi koronarajoituksista johtuvien muutosten vuoksi. Virtuaaliset ABC- ja Jututtamo vanhempien ryhmät ovat täyttyneet. Läksykerhojen tarve on ollut erityisen suuri. Koululaisten Suomi toisena kielenä- taideryhmä jouduttiin perumaan, sekä People of Color- ryhmä tytöille jäi toteutumatta. Myöskin erityislasten vanhempien- ja yksinhuoltajien vertaistukiryhmät jouduttiin toteuttamaan alkuperäisestä aikataulusta ja suunnitelmasta poiketen. (Susan Ihanainen, talotoiminnan päällikkö, henkilökohtainen tiedonanto. 21.4.2021)

### 3.5 Virtuaalinen osallisuus ja digitaaliset palvelut

Sosiaali- ja terveysalalla kaiken toiminnan lähtökohtana on ihminen ja ihmisarvo. Palveluja kehittäessä täytyy huomioida yhdenvertaisuus palvelujen saatavuudessa, ja palvelut ovat saatavilla myös heikoimmassa asemassa oleville ihmisille. Verkkotyöskentely ja sähköinen asiointi vaativat samaa eettistä alakohtaista pohdintaa ja lainsäädännön noudattamista kuin fyysisen kohtaamisen työssä. Verkko tarjoaa helpon palvelunsaatavuuden ja vaikuttamistyön mahdollisuuden. Eettisiin periaatteisiin kuuluu kuitenkin noudattaa ihmisarvoista ja haavoittuvaisuudesta lähtöisin olevia periaatteita. Perustana on hyvän tekeminen ja teknologisen haitan aiheuttamisen välttäminen asiakkaalle sekä omaisille. Lasten kohdalla erityisten haavoittuvassa asemassa olevilla, on kiinnitettävä huomiota oikeudenmukaisuuden toteutumiseen. Verkkotyöskentelyyn on oltava asiakkaan itsemääräämisoikeuden ja suostumuksen alaisia. Yksi tärkeimmistä eettisistä periaatteista on

luottamukseen, vaitiolovelvollisuuteen ja hienotunteisuuteen perustuva yksityisyyden suojaaminen. (Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö, 2010.)

Korona-aikana ihmisten väliset kanssakäymiset ovat vähentyneet merkittävästi. Hakunilan yhteisötalo on reagoinut poikkeusaikoihin, ja tarjonnut kävijöilleen toimintaa virtuaalisessa muodossa. Seuraavassa kappaleessa on aiheen ajankohtaisuuden vuoksi tuotu esille, millaista toimintaa virtuaalisesti tapahtuva kanssakäyminen on, ja mitkä ovat sen hyvät ja huonot puolet

Digipalveluiden tarjoamisesta on säädetty laki. Lain tarkoituksena on parantaa palveluiden saatavuutta, laatua, tietoturvallisuutta ja sisällön saavutettavuutta. (L1/2019). Varsinkin nuorten on helppoa ottaa käyttöön uusia digitaalisia palveluita, kuitenkin kehityksen myötä on huomioita erityisesti vanhuksilla, vähävaraisilla ihmisillä, kehitysvammaisilla voi olla haasteita palveluiden käytössä.

Digipalvelut ovat perinteisten palveluiden tukena sosiaali- ja terveysalalla. Niiden avulla voidaan helpottaa työntekijän ja asiakkaan arkea. Digipalveluiden avulla voidaan mahdollistaa asiakkaan ja työntekijän paremmat mahdollisuudet saada sovittua aika, kun palvelu ei ole niin sidonnainen aikaan ja paikkaan. Kuitenkin palveluiden tuottajien pitää huolehtia henkilökunnan kouluttamisesta aina uusien palveluiden osalta. Myös riittävän tiedottaminen palveluiden saatavuudesta ja käytettävyydestä asiakkaille vähentää haittoja ja tehostaa niistä saatavia hyötyjä. (Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö, 2016.)

Virtuaalisuus sekä virtuaaliset toimintaympäristöt nähdään luonnollisena osana tämänhetkistä aikakautta. Ne vastaavat nykypäivän kuvaa ajankäytöstä sekä virtuaalisuutta varten tarvittava teknologia on kiinnittynyt osaksi arkielämää. Lähes jokaisella on matkapuhelimen lisäksi jokin muu teknologinen laite. Paikanpäälle osallistuminen ei ole enää välttämätöntä osallistuakseen kurssille tai koulutukseen. Verkossa on tarjolla opiskeluun tarkoitettuja oppimisympäristöjä, sekä erilaisia yhteiseen toimintaan ja sosiaaliseen kanssakäymiseen tarkoitettuja välineitä. Tänä päivänä virtuaalinen läsnäolo on vaihtoehto fyysiselle läsnäololle. (Mäkitalo & Wallinheimo, 2012, s. 9–10, 13.)

Verkossa tapahtuva kommunikointi vaatii monen asian huomioimista. Aitous, dialogisuus ja tunneilmaisuus ovat huomioitavia asioita kohtaamisen suhteen. Vuorovaikutuksessa taas tulee kiinnittää huomiota mm. kielenkäyttöön, kirjoittamistyyliin sekä monilukutaidosta on etua. (Hovila 2020, 8:30-9:00). Videoyhteydellä tapahtuva sanallinen vuorovaikutus ei ole täysin esteetöntä. Videoyhteyksien aikana voi tulla kuva- ja äänisyötteiden ajallisia viiveitä, jotka häiritsevät sanatonta viestintää. Myös yhteisen fyysisen tilan puuttuminen ja puutteet katsekontakteissa hankaloittavat sanatonta viestintää. Fyysisen läsnäolon merkitys jaettu tilassa on merkityksellistä pitkien vuorovaikutustilanteiden kannalta. Jaettu tila edesauttaa psykologisen läsnäolon tuntemusta sekä tuo mahdolliseksi tarkkaavaisuuden sosiaalisen suuntaamisen. Suora katsekontakti ei puolestaan ole mahdollista käyttäjien silmien ja kameroiden korkeuserojen vuoksi. (Sosiaalipsykologit, 2019.) Osallisuus on kokemus, jonka syntymisen mahdollistaa osallistuminen ja osallistumisen kautta syntyy tunneperustainen yhteenkuuluvuuden tunne (Rouvinen-Wilenius, s. 51). Avoimeksi kysymykseksi jää, voiko virtuaalinen toimintaan osallistuminen synnyttää osallisuuden tunnetta, jos toiminnan aikana tapahtuva vuorovaikutus on vaillinaista.

## 4 MAAHANMUUTTO

Suomi on väestö- ja kansantalouden tasolta katsottuna pieni ja etäinen maa, joka oli kauan aikaa syrjässä muuttoliikkeiden virrasta. Vuosikymmenien ajan Suomi oli pikemminkin muuttajien lähtömaa, kuin vastaanottajamaa. (Martikainen, Saukkonen & Säävälä, 2013, s. 14.) Nousujohteinen maahanmuutto on kohdistunut Suomeen vasta 2000-luvun puolella. Ilmiönä maahanmuutto Suomeen on tuore sekä paljon puhuttava. Maailmanlaajuisen taloustilanteen heikennettyä aiheesta on alettu puhua enemmän. (Tilastokeskus, i.a-a.)

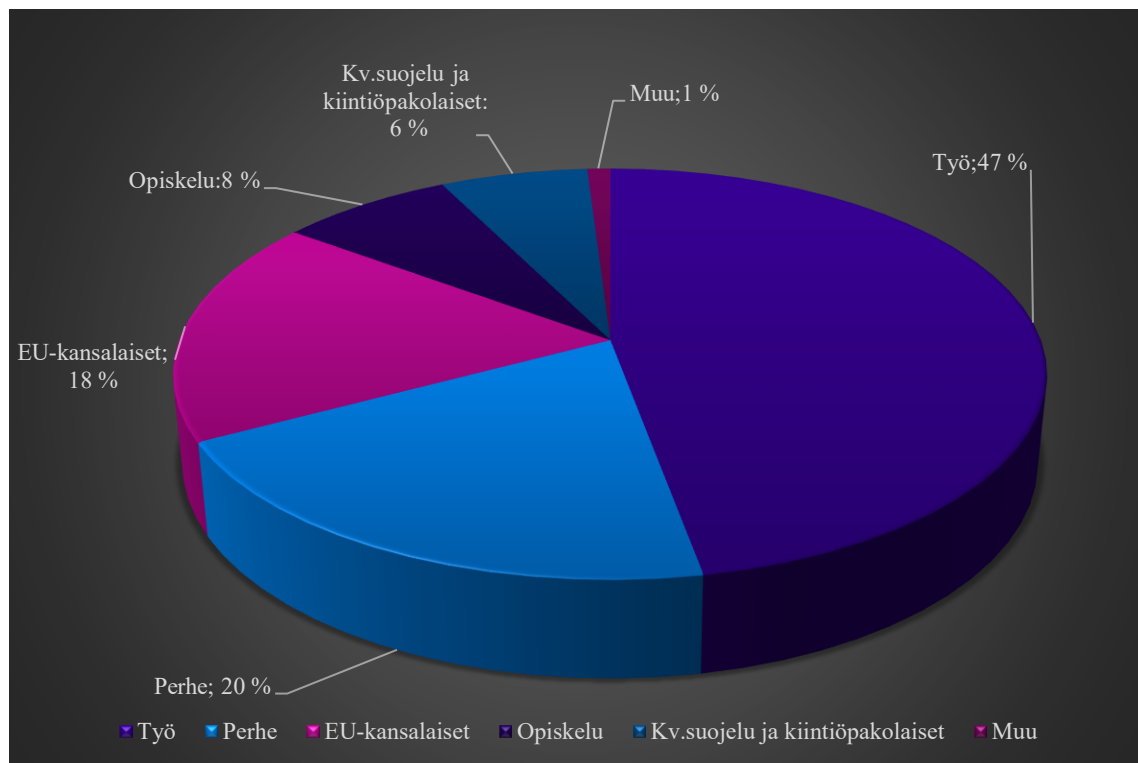
### 4.1 Maahanmuuttajat

Tässä työssä maahanmuuttaja-termiä on käytetty kuvaamaan ihmistä, joka on syntynyt muualla kuin Suomessa tai ihmistä, jonka vanhemmat ovat syntyneet muualla kuin Suomessa tai ihmistä, joka puhuu äidinkielenään jotain muuta kieltä kuin Suomen valtion virallisia kieliä.

Maahanmuuttajista keskustellessa on hyvä tarkentaa, kenestä puhutaan. Suurin osa maahan muuttaneista on paluumuuttajia. Paluumuuttajalla tarkoitetaan Suomessa syntyneitä, Suomeen takaisin muusta maasta muuttaneita. Usein maahanmuuttajista keskustellessa assosiaatio eli mielikuva painottuu ulkonäöltään kantaväestöstä poikkeaviin ihmisiin. Puhuttaessa maahanmuuttajista tai ulkomaalaisista tulisi määrittää tarkasteltavan ryhmän lähtökohdat. Tulisi selvittää ihmisen kieli, kansalaisuus ja syntymävaltio. Tämäkään raja ei anna välttämättä oikeanlaista kuvausta tutkittavasta joukosta. Suomessa syntyneitä ja Suomessa asuvaa henkilöä ei voida kutsua maahanmuuttajaksi. Ihminen voidaan määrittää ulkomaalaistaustaiseksi, jos hänen vanhempansa ovat syntyneet muualla, kuin

Suomessa. Tällaista syntyperään perustuvaa luokittelua tilastokeskus siirtyi käyttämään vuonna 2012. (Tilastokeskus i.a.-a., Saukkonen 2020a, s. 22—25.)

Suomeen on muutettu perheen, seurustelukumppanin, työn ja toimeentulon sekä opiskelun vuoksi. Myös lähtömaassa koetut vainot ovat olleet syynä maahanmuuttoon. Osa Suomeen muuttaneista on jatkanut matkaansa toiseen maahan, palannut kotimaahansa ja osa on jäänyt pysyvästi Suomeen asumaan. Globaali liikkuvuus asettaa kaikki kansakunnat ja kansainväliset toimijat luomaan ratkaisuja muuttoliikkeisiin ja muuttuviin väestörakenteisiin sopeutumiseksi. Muuttajat vaikuttavat maahanmuutolla ympäröivään yhteiskuntaan. Maahanmuuttajat vaikuttavat omalla elämällään ja toiminnallaan, sekä perheidensä, sosiaalisten verkostojensa, työpaikkojensa sekä ylijärjestöjen verkostojensa kautta uuteen asuinmaahansa. (Martikainen ym. 2013, s. 13–14.)



Kuvio 1. Myönnettyihin oleskelulupiin perustuvat maahanmuuton syyt 2020. (Tilastokeskus, i.a -b)

Bohon & Conley (2015) tarkoittavat maahanmuuttajilla yleensä niitä, jotka asuvat muussa maassa kuin heidän alkuperämaansa. Jotkut valtiot tunnistavat laajan joukon maahanmuuttajastatuksia. Esimerkiksi maahanmuuttajat Yhdysvalloissa voivat olla laillisia vakituksia asukkaita - niitä, jotka saavat oleskella ja

työskennellä pysyvästi Yhdysvalloissa - ehdollisia asukkaita - niitä, jotka ovat hakeneet, mutta eivät vielä saaneet, laillista pysyvää oleskelua sekä pakolaisia ja turvapaikanhakijoita. Yhdysvallat tarjoaa myös monenlaisia ei-maahanmuuttajaviisumeja - kuten opiskelijoille, vierailijoille ja tiettyjä työviisumeja, jotka antavat ihmisille tilapäisen luvan opiskella, vierailla tai työskennellä maassa tietyissä olosuhteissa, mutta ei ole olemassa voimassa pitkiä aikoja. Joissakin maissa, mukaan lukien Yhdysvallat on joillakin maahanmuuttajilla mahdollisuus tulla kansalaisiksi. Tämä prosessi tunnetaan nimellä kansalaistaminen, joka tarkoittaa, että maahanmuuttaja on saanut isäntämaansa kansalaisuuden. Maahanmuuttajat voivat myös olla luvattomia tai laittomia, mikä tarkoittaa, että heillä ei ole oikeutta olla isäntämaassaan. (Bohon & Conley, 2015, s. 4.)

#### 4.2 Kotoutuminen ja kotouttamistoimet

Lainsäädäntö toimii suuntaviivana kotoutumiselle. Siihen kuuluvat esimerkiksi valtion ja kuntien kotoutumista edistävät ohjelmat, kotoutumisen edistäminen monialaisena yhteistyönä sekä eri tahojen keskinäiset kumppanuudet. Kotoutumisen mahdollistamiseksi tarvitaan yhdenvertaisuuden, syrjimättömyyden sekä myönteisten väestösuhteiden edistämistä. Kasvanut maahanmuutto on otettava huomioon palveluita suunniteltaessa. Julkisten palvelujen lisäksi tarvitaan kotoutumista edesauttavia palveluita ja toimintoja. Kotoutumista edistävä politiikka on monialaista. Monialaisuuden toteutuminen edellyttää yhteistyötä erityisesti työvoima-, koulutus-, asumis-, sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä nuoriso-, liikunta- ja kulttuuri toimintojen suunnittelussa ja käytännön toteutuksessa. Kansalaisyhteiskunnan ja järjestöjen mukaanotto kotoutumista edistävään työhön on myös merkittävää. Valtion kotouttamisohjelma VALKO:ssa määritellään hallituskausittain kotouttamisen tavoitteet ja toimenpiteet. Suomen tämänhetkisen pääministerin Sanna Marin hallituskaudella VALKO:n korvaa selonteko kotoutumisen edistämisen uudistamistarpeista. (Kotoutuminen, i.a.-a.)

Kotouttamista koskeva laki (L 493/1999) tuli voimaan 1999. Lain mukaan kaikille Suomeen muuttaville on tasavertaisesti annettava tietoa hänen oikeuksistaan suomalaisessa työelämässä ja yhteiskunnassa. Maahanmuuttajilla on oikeus

myös yksilölliseen kotouttamissuunnitelmaan, joka huomio heidän kulttuurinsa ja kielensä. (Makkonen & Koskenniemi 2013, 78–79.)

Maahanmuuttajan kotoutuminen on yksilöllistä. Kotoutuminen on prosessi, joka tapahtuu vuorovaikutuksessa yhteiskunnan kanssa. Kotoutumisen aikana maahanmuuttajan yhdenvertaisuus, tasa-arvo ja osallisuus ympäröivässä yhteiskunnassa kasvaa. Kotoutumisen edellytyksenä on yhteiskunnan vastaanottavuus ja vastaanottavuuden edistäminen viranomaisten ja eri toimijoiden puolesta. Kotoutukseen maahanmuuttajan tulee olla myös itse aktiivinen toimija. (Kotoutuminen, i.a.-b.) Kotouttaminen puolestaan tarkoittaa kotoutumisen prosessia tukevia julkisen hallinnon toimenpiteitä (Saukkonen, 2020a, s. 12).

Yksi kotoutumista ja kotouttamista koskeva ongelma on se, että näin laaja ilmiö leimataan usein liittyvän vain yhteen asiaan. Yleensä kotoutuminen ja kotouttaminen liitetään työllistymiseen. Tämä tarkoittaa sitä, että kotoutumisen ajatellaan olevan onnistunut silloin, kun maahanmuuttaja on työllistynyt. Mikäli työttömyysluvussa on nähtävissä merkittäviä eroja kantaväestön ja maahanmuuttajien työllistymisasteessa, nähdään kotoutuminen keskeneräisenä ja että sen edistämässä on epäonnistuttu. Tosiasia on se, että kotoutuminen on paljon laaja-alaisempi ja monimutkaisempi ilmiö, tämän tunnustaminen on edellytys kotouttamisen kehittämiseksi. Kun ihminen asettuu uuteen elinympäristöön, kaikki elämän osa-alueet ovat muutoksessa. Yleensä kulttuuri on uusi ja yhteiskunnassa erilaiset pelisäännöt. Lisäksi kotoutuminen on lähes kaikkien kohdalla pitkäkestoinen, vain harvat asettuvat uuteen kotimaahansa nopeasti. Useimmiten kotoutuminen vie vuosia, jopa vuosikymmeniä. Ei voida kuitenkaan olettaa, että kotoutumisen prosessi etenee tietyn kaavan mukaan. Jonkun kohdalla työpaikan saaminen tarjoaa kielenoppimisen mahdollisuuden, kulttuurin omaksumisen ja sosiaalisia suhteita. Toisen kohdalla puolestaan voi tarvita ensin elämän perusasioiden järjestelyä, ennen kuin on valmis siirtymään työmarkkinoille. (Saukkonen, 2020a, s. 13–15.)

Hakunilan yhteisötalon tavoitteena on tuottaa suojaavia tekijöitä lapsille ja perheille. Näitä suojaavia, kotouttamista edistäviä toimia maahanmuuttajien kohdalla ovat tuki suomalaisessa yhteiskunnassa toimimiseen sekä suomen kielen

opettaminen. (Ihanainen, talotoiminnan päällikkö, henkilökohtainen tiedonanto, 2020.)

Naisten asemaan yhteiskunnassa on kiinnitettävä erityistä huomiota. Hautaniemen (2004) Honkatukian ja Suurpään (2007) Honkasalon (2011) Keskinen (2009, 2012) Vuoren (2009, 2012) Tuorin (2007, 2009 a ja b) etnisyyttä ja maahanmuuttoa koskevissa suomalaisissa tutkimuksissa on kiinnitetty oleellisesti huomiota sukupuolen merkitykseen. Mulinarin (2007) sekä Hubinette ja Lunströmin (2011) julkaisemissaan teoksissa nostavat pohjoismaat ja Suomen osaksi malli maita, jossa ymmärretään sukupuolten välisen tasa-arvon merkitys. Julkunen (2010) toteaa pohjoismaisten hyvinvointivaltioiden edistäneen sukupuolten välisen tasa-arvon kohenemista etenkin työmarkkinoilla. Tiilikaisen (2008) ja Mulinarin (2007) mukaan pohjoismaihin muutto on tarjonnut monille naisille sellaisia mahdollisuuksia, joista he muuten olisivat jääneet paitsi. Honkasalon (2011) tekemän tutkimuksen mukaan julkista huolipuhetta aiheuttavat oletukset maahanmuuttaja perheiden niin sanotusta perinteikkäästä sukupuoliroolituksesta sekä kasvatuksen auktoritaarisesta eli muita hallitsemaan ja määräilevään pyrkivästä sekä kontrolloivasta otteesta. Erityisen huolissaan puheiden perusteella ollaan maahanmuuttajataustaisten tyttöjen mahdollisuuksista osallistua yhteiskunnan tarjoamiin toimintoihin. (Peltola, 2014, s. 189, s.211.)

Suomessa asuvat maahanmuuttajaperheet ovat moninaisia. Moninaisuus tarkoittaa sitä, että perheissä on eroja esimerkiksi vanhempien maahanmuuton syissä, tämänhetkisessä elämäntilanteessa ja kotoutumisessa sekä sosiaalisissa verkostoissa ja uskonnoissa. Perheiden tarvitsema tuen määrä vaihtelee. Perheitä kuormittavia tekijöitä voivat olla vanhempien kielitaidottomuus, köyhyys ja monilapsisuus sekä naisten asema ja rooli kotona voivat hankaloittaa työllistymistä. (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos, 2020.) Maahanmuuttajaväestön tarpeiden huomioiminen on tärkeää, jotta heille voidaan tarjota riittävästi julkisia palveluita sekä heidän kotoutumistansa pystytään edistämään tarjoamalla riittävät kotouttamispalvelut. Virallisten palveluiden lisäksi Suomeen sopeutumista edistetään arkipäivän tilanteissa ja lähiyhteisöissä, joita voivat olla esimerkiksi päiväkodit, harrastustoiminnot sekä työpaikat. (Työ- ja elinkeinoministeriö, i.a.-b.)

Suomessa ja erityisesti pääkaupunkiseudulla monikulttuurisen ohjauksen kehittäminen on ajankohtainen haaste. Tilastokeskuksen mukaan maassamme asui 423 494 ulkomaalaistaustaista henkilöä vuoden 2019 lopussa. Heistä 49 prosenttia asui pääkaupunkiseudulla. (Tilastokeskus, i.a.-c.) Vuoden 2019 lopussa vieraskelisten osuus Vantaalla oli 20,2 prosenttia kunnan väestöstä. Ulkomaalaista väestöä asuu eniten Helsingissä, Espoossa ja Vantaalla, joissa ulkomaan kansalaisten määrä on kasvanut 8–10 prosentista 10–13 prosenttiin vuosien 2010–2019 välillä. (Parviainen, 2020, s. 28–29.)

2011 tuli voimaan vastaanottolaki. Laki käsittelee kansainvälisestä suojelua haavevien vastaanottoa. Vastaanottolaissa on muun muassa säännökset viranomaisten tehtävistä vastaanottopalvelujen järjestämisestä, vastaanotosta aiheutuvien kustannusten korvaamisesta ja ilman huoltajaa olevien lasten edustamisesta. (L 746/2011), (Makkonen, Koskenniemi 2013, s. 75.)

#### 4.3 Palvelut ja hankkeet

Vantaalla on maahanmuuttajapalvelujen yksikkö. Yksikkö tarjoaa ensisijaisesti apua pakolaisille, ihmiskaupan uhreille, erityistä tukea tarvitseville maahanmuuttajille. Erityisientuenteen asiakkaita ovat muun muassa pitkäaikaissairaat, vammaiset, ikäihmiset sekä perhevapaalla olevat. Maahanmuuttoyksikkö tarjoaa myös kotoutumista edistäviä palveluita. Näitä palveluita ovat sosiaalityö- ja ohjaus sekä neuvonta. Yksikkö antaa tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta ja sen sosiaali- ja terveystoimista, suomen kielen koulutuksista sekä yleisesti elämästä Vantaan kaupungissa. (Vantaan kaupunki, i.a.-a.)

Vantaa osaamiskeskus tarjoaa maahanmuuttajille keinoja kartoittaa omaa osaamistaan. Osaamiskeskus tukee työllistymistä sekä oman ammatillisuuden kehittymistä. Yksi keskuksen palveluista on kartoitusjakso ja henkilökohtainen ohjaus. Palvelun avulla on tarkoitus edesauttaa maahanmuuttajien pääsyä koulu ja työelämään. Osaamiskeskuksen tarjoama toinen palvelu on rekrytointitapahtumat, joissa osaamiskeskuksessa vierailevat yritykset kertovat tarjolla olevista työtehtävistä. Kolmantena palveluna keskus tarjoaa työelämän suomen kielen

opetusta. Muista kursseista, koulutuksista ja tapahtumista ilmoitetaan Vantaan kaupungin nettisivuilla tai sosiaalisessa mediassa. (Vantaan kaupunki, i.a.-b.)

Vuonna 2003 perutettu R3 maahanmuuttajanuorten tuki ry on Vantaalla toimiva yhdistys, joka edistää 18–29-vuotiaiden maahanmuuttajanuorten hyvinvointia. Yhdistyksen tavoitteena on parantaa maahanmuuttajanuorten asemaa suomalaisessa yhteiskunnassa sekä ehkäistä syrjäytymistä. Yhteistyötä tehdään sosiaaliviranomaisten, kasvatusalan toimijoiden ja maahanmuuttajien kesken. Yhdistyksen toiminnassa korostetaan avoimuutta ja monikulttuurisuutta, mukaan ovat tervetulleita kaikki nuoret taustasta ja elämäntavoista riippumatta. Yhdistyksen arvoihin kuuluvat kunnioitus, oikeus sekä vastuu. Ne ovat yhteiselämän pelisääntöjä, jotka koskevat kaikenikäisiä. (R3, i.a.)

Vantaalla toimii myös maahanmuuttajia auttavia järjestöjä. Monik Vantaa ry on vuodesta 2012 alkaen toiminut järjestö, jonka toiminnan tarkoituksena on kartuttaa maahanmuuttajien voimavaroja sekä edistää kotoutumista. Järjestön toiminnan tarkoituksena on myös edistää kaksisuuntaista kotoutumista. (Monik Vantaa, i.a.) Kaksisuuntainen kotoutuminen tarkoittaa sitä, että kantaväestö pyrkii sopeutumaan ja oppimaan monikulttuurisesta työ- ja kulttuuriympäristöstä. Suomeen muuttaa muista maista ihmisiä, ja tämä näkyy työ- ja kulttuurielämän osa-alueilla erilaisina tapoina elää, toimia ja työskennellä. (Peda, i.a.) Monik Vantaan toiminta on monimuotoista, erityisesti maahanmuuttajanuorille ja lapsiperheille soveltuvaa toimintaa. Järjestön toiminnan perustana ovat yhdenvertaisuus, yhteisöllisyys sekä osallisuus. Järjestetyn toiminnan tarkoituksena pyritään myös ehkäisemään syrjäytymistä. Järjestön toimintaan kuuluu erilaiset retket, seminaarit ja tapahtumat sekä liikunta, harrastus ja kerhotoiminnat. Toiminnalla pyritään tuomaan maahanmuuttajataustaisia lapsiperheitä yhteen, joissa heillä on mahdollisuus toteuttaa ja kehittää itseään. (Monik Vantaa, i.a.)

Vuosina 2011–2013 toteutettiin kansainvälinen Forward-hanke, jonka tavoitteena oli luoda uudenlainen, osaamiset huomioiva portfolio ja pedagogiset työvälineet maahanmuuttajanaisten kykyjen ja osaamisen tunnistamiseksi, esille tuomiseksi, validoimiseksi ja kehittämiseksi. Myös sosiaalisen osallisuuden parantaminen kuului hankkeen tavoitteisiin. Hanke toteutettiin Suomen lisäksi Espanjassa,

Itävallassa, Italiassa, Romaniassa sekä Liettuassa. Idea hankkeesta syntyi huolestuttavan yhteiskunnallisen tilanteen vuoksi. Tilastojen mukaan maahanmuuttajanaiset ovat yksi heikoimmassa asemassa olevista ryhmissä Euroopassa työttömyyden ja yhteiskunnallisen aseman puolesta. EU-maissa maahanmuuttajanaiset saavat alhaisempaa palkkaa, kuin muu väestö, lisäksi he ovat ylikoulutettuja saamiinsa töihin. Nämä seikat johtavat siihen, että maahanmuuttajanaisten lahjakkuus menee hukkaan ja heidän ihmisoikeuksiaan sorretaan. Forward-hanke tarjoaa mallin näiden ongelmien ratkaisuun. Tarkoituksena on edistää maahanmuuttajanaisten osallistumista aikuiskoulutukseen kahden avaintyökalun avulla, joita olivat kompetenssilähtöiset menetelmät sekä kompetenssien validointi. (Moilanen, Sohlo, & Hirvonen, i.a, s. 4.)

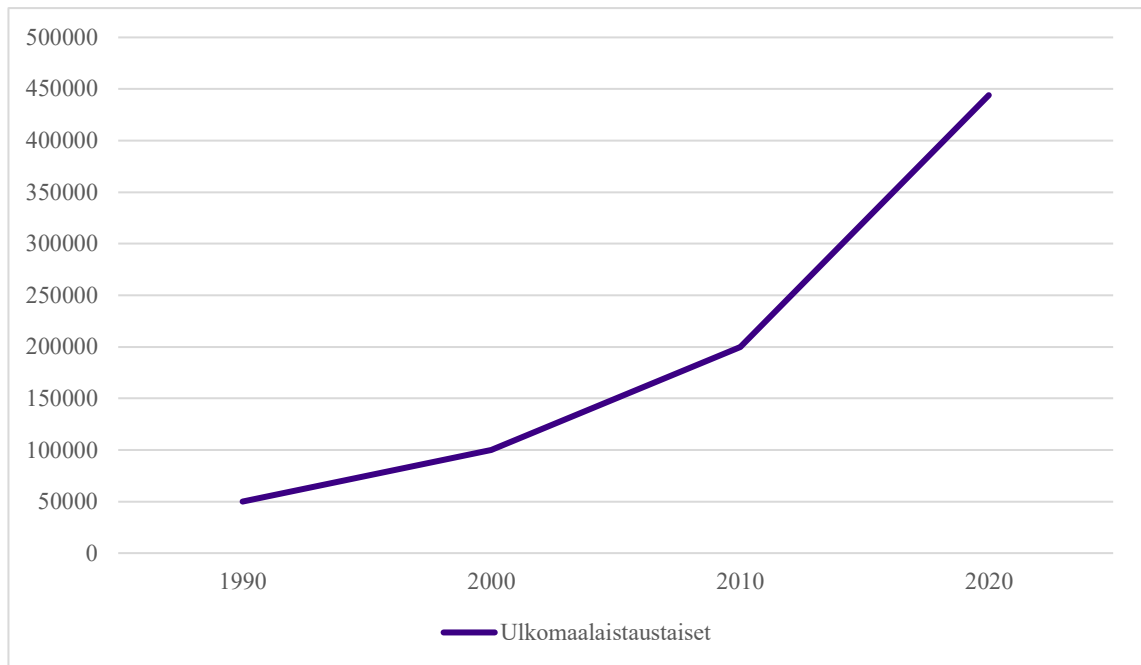
Kompetenssi- eli osaamislähtöiset mallit on todettu maahanmuuttajanaisten kohdalla hyödyllisiksi. Arkielämässä hankittu osaaminen hyödynnetään työ- ja koulutusmarkkinoilla. Arjessa on voinut kertyä kokemusta esimerkiksi lastenhoidosta ja kotitöistä. Kompetenssimallissa tiedot ja taidot siirretään työ ja kouluympäristöön, jossa taitoja lähdetään kehittämään. Hanke perustui myös validoinnin ja oppimisen menetelmiin, jotka on hankittu monissa eri ympäristöissä. Kaikissa hankkeeseen osallistuneissa maissa maahanmuuttajanaisten kotimaasta saadut tutkintotodistukset olivat usein epäjohdonmukaisia ja tehottomia. Tästä seuraa syrjinnän kokemuksia ja henkisen pääoman menetystä, Forward-hanke vastaa tähän ongelmaan tarjoamalla maahanmuuttajanaisten tarpeisiin vastaavan portfolion ja työkaluja uraohjaukseen ja aikuiskoulutukseen. (Moilanen ym. i.a, s. 6, s. 7.)

Vuonna 2016 alkoi maahanmuuttajanaisten osallisuutta ja työllistymistä edistävä Masto-hanke. Tässä hankkeessa Maahanmuuttajanaisten osallisuutta ja työllistymistä on pyritty edistämään Masto-toimintamallin avulla. Hankkeen tarkoituksena on ollut tuottaa koulutuspolkujen malli ja perehdytysopas maahanmuuttajataustaisille naisille ja heitä työllistäville tahoille. Hankkeessa kartoitetaan maahanmuuttajanaisten osaamista, jota voitaisiin hyödyntää suomalaisessa työelämässä. Tarkoituksena on myös kehittää maahanmuuttajanaisia varten tehokkaampia palveluprosesseja, sekä tehostaa eri toimijoiden keskinäistä yhteistyötä. (Innokylä, i.a.)

#### 4.4 Poliittiset lähtökohdat

Viime vuosina maahanmuutto on tukenut Suomen väestönkasvua. Vuonna 2020 Suomen väestömäärä kasvoi muuttovoiton ansiosta 10 584 henkilöllä. Maahanmuuttajien sopeutuminen uuteen kotimaahan hyödyttää maahanmuuttajaa sekä hyvinvointiyhteiskuntaa. Muuttovoiton ansioista väestön ikärakenne tasapainotuu, sillä monet maahanmuuttajat ovat kantaväestöstä keskimäärin nuorempia. Väestönkasvun lisäksi maahanmuutto tuo koko Suomeen elinvoimaisuutta. Jokaisen kunnan vastuu ja velvollisuus on edesauttaa maahanmuuttajien osallisuutta, yhdenvertaisuutta ja kotoutumista sekä edistää eri väestöryhmien välisiä suhteita. (Valtioneuvosto, 2021.)

1990-luvulla muuttovoittoa tuli Somaliasta. Muuttovoittoa kasvattivat myös poliittisella päätöksellä inkeriläisille myönnetty mahdollisuus muuttaa Suomeen. Todellinen lisäys maahanmuuttoon kasvoi EU:n laajenemisen myötä viimeisen vuosikymmenen lopussa. Rajojen avaaminen ja liikkuvuuden helpottaminen ovat mahdollistaneet maahanmuuton Suomeen etenkin EU:n jäsenmaiden alueelta. (Tilastokeskus i.a.-a, Heikkilä & Yeasmin 2021, s. 49.) Vuosien 1990–2010 aikana Suomeen on muutettu yhä useammasta eri valtioista ympäri maailmaa. (Martikainen ym., 2013, s. 39.) Maahanmuuttajien osuus on kasvanut vuoteen 2020 mennessä noin 45 000 henkilöön (Kuvio 2)(Tilastokeskus i.a.-c).



Kuvio 2. Maahanmuuttajien määrän kasvu vuosina 1990-2020 (Tilastokeskus i.a.-c)

Suomi on ratifioinut useimmat keskeiset kansainväliset sopimukset. Ratifioinnilla tarkoitetaan valtionvälisten sopimusten hyväksymistä, vahvistamista ja voimaan saattamista, jotka vaativat kansallisen elimen, eli eduskunnan vahvistusta. Maahanmuuttoa koskevia keskeisiä lakeja ja säädöksiä ovat muun muassa Dublinin III-asetus ((EU) N:o 604/2013), Schengenin sopimus ja yleissopimus (L 23/2001), yhdenvertaisuuslaki (L1325/2014), ulkomaalaislaki (L301/2004) ja laki kansainvälisestä suojelua hakevien vastaanotosta (L 746/2011) sekä kansalaisuuslaki (L359/2003) ja laki kotouttamisen edistämisestä (L 1386/2010).

Maahanmuuttopolitiikasta, maahanmuutosta sekä kansalaisuutta koskevasta lainsäädännöstä vastaa sisäministeriö. Sisäministeriön tehtävänä on ohjata ja kehittää maahanmuuttohallintoa. Tehtävänä on myös yhteensovittaa maahanmuuttoasioihin liittyvää toimintaa eri hallintoalojen välillä, kuten esimerkiksi maahanmuuttoviraston sekä työ- ja elinkeinoministeriö. Maahanmuuton sisähallintoon kuuluvat sisäministeriön lisäksi maahanmuuttovirasto, poliisi sekä rajavartiostolaitos. Sisähallinnon ulkopuolisina toimijoina toimivat ulkoministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, oikeusministeriö, hallinto-oikeudet sekä korkein hallinto-oikeus, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset (ELY-keskukset), opetus- ja

kulttuuriministeriö, opetushallitus, kunnat, yhdenvertaisuusvaltuutetut sekä kansalaisjärjestöt. (Sisäministeriö, i.a.)

Kansainväliset ja EU:n laajuiset velvoitteet ovat sitovia oikeudellisia lähtökohtia kansalliselle päätöksenteolle koskien EU-kansalaisten liikkumisvapautta ja maahanmuuttajien perusoikeuksia. Maahanmuuttajien oikeuksia sääntelevä laki on yhdenvertaisuuslaki. Laki velvoittaa viranomaisia edistämään yhdenvertaisuutta kaikessa toiminnassaan, joten jokaisen viranomaisen on myös laadittava erityinen suunnitelma etnisen yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Yhdenvertaisuuslaki sisältää myös syrjintäkiellon. (Makkonen & Koskenniemi, 2013, s. 77–79.)

Vuonna 2004 uudistetussa ulkomaalaislaissa tulee yksityiskohtaisemmin esille ihmis- ja perusoikeudet sekä ulkomaalaisten oikeudet ja velvollisuudet. Laissa säädetään myös lasta koskevaa päätöksen tekoa, huomioiden lapsen etu sekä hänen kehitykseensä ja terveyteensä liittyvät seikat. Lakia on muutettu lukuisia kertoja. (L 301/2004., Makkonen & Koskenniemi 2013, s. 71–73.)

Bohon & Conleyn (2015) mukaan päättäjät kohtaavat jatkuvaa painetta tehdä päätöksiä, jotka hyödyttävät yleistä hyvinvointia ja pitävät äänestäjiään onnellisina. Maahanmuuttopolitiikan tapauksessa on erityisen vaikeaa säätää maahanmuuttolakeja, jotka piristävät talouselämää, kotiutumista, perheitä, suojelevat pakolaisia ja ylläpitävät kansallista turvallisuutta, kun monet ihmiset ovat tietämättömiä tai saavat väärää tietoa maahanmuutosta ja maahanmuuttajien roolista yhteiskuntaelämässä. (Bohon & Conley, 2015, s.150.)

## 5 SOSIAALIALAN KOMPETENSSIT

### 5.1 Ammatillisuus monikulttuurisessa työssä

Hakunilan yhteisötalolla työntekijät toimivat pääosin maahanmuuttajataustaisten kävijöiden kanssa. Seuraavassa kappaleessa tuodaan esille erityispiirteitä, mitä maahanmuuttajataustaisten asiakkaiden kanssa on tärkeää huomioida. Hakunilan yhteisötalolla valtaosa kävijöistä koostuu maahanmuuttajista, joka edellyttää työntekijöiltä kulttuurien tuntemusta.

Maailmanlaajuinen ihmisten ja kulttuurien yhteen tuleminen lisääntyy, laajenee ja syvenee. Olemme teknisesti ja taloudellisesti enemmän riippuvaisempia muusta maailmasta kuin ennen. On kasvava määrä etenkin ympäristöön liittyviä koko maailmaa koskettavia ongelmia kuten ilmaston lämpeneminen, köyhyys, ihmisoi-keudet ja pakolaisuus, joita vaurainkaan valtio ei voi yksin ratkaista. (Turunen 2009, s. 80.) Monikulttuurisessa moniammatillisessa sosiaalityössä vallan käsite on läsnä oleva epätasa-arvoa tuova ilmiö. Maahanmuuttaja-asiakkaan asema on alta vasteinen työntekijään nähden, jolla on valta päättää asiakkaan asioita ja vaikuttaa ihmisen elämään. (Fosander 1994, s. 56.)

Kulttuurisesti taitavalla työntekijällä on taito asettua toisesta kulttuurista saapu-  
van ihmisen asemaan. Työntekijän on oltava tietoinen ensin oman kulttuurinsa arvoista sekä omien henkilökohtaisten arvojen suhteesta niihin. Työntekijällä on oltava myös hyvä ymmärrys ja tieto yhteiskunnallisista tekijöistä, ryhmästä ihmisiä keiden kanssa työskentelee, maailmakatsomuksestaan sekä sellaisista strategiaista ja interventioista, joita ammattilaisena tarvitsee työskennellessään vähemmistöryhmien parissa. (Lairio ym. 2001.)

Sosiaalialan ammattilaisen on osattava ottaa huomioon etnisen identiteettiin liittyvät kysymykset. Etnisellä identiteetillä tarkoitetaan henkilön subjektiivista tunnetta kuulumisestaan johonkin etniseen ryhmään. Ryhmään kuuluminen voi olla pohjana myönteiselle minäkuvalle, mikäli etninen ryhmä erottuu edukseen. Etninen identiteetti voidaan määritellä yksilön omaa ryhmäänsä kohtaan kokemien tunteiden kautta, sekä yksilön ryhmän yhteiseen toimintaan osallistumisen kautta. Yksilö itse määrittelee, kuinka voimakkaasti hän samaistuu enemmistökulttuuriin, omaan kulttuuriryhmäänsä tai molempiin. Akkulturaatiolla tarkoitetaan ilmiötä, jossa ihmisten ollessa toistensa kanssa vuorovaikutuksessa, muuttuvat kulttuuriset piirteet molemmissa tai toisessa ryhmässä. Yksisuuntaisessa akkulturaatiossa vähemmistökulttuuri mukautuu osaksi valtakulttuuria. Sekä vähemmistökulttuuria, että valtakulttuuria muuttavassa kaksisuuntaisessa akkulturaatiossa vähemmistökulttuuri omaksuu valtakulttuurista uusia piirteitä sekä vaalii omia piirteitään. Onnistunut akkulturaatio vaatii sekä sosiokulttuurista, että psykologista sopeutumista ja siihen liittyvät muutokset koskevat monia elämänalueita. (Mähönen & Jasinskaja-Lahti, 2013, s. 254–255.)

Etnisen identiteetin lisäksi minäkuvaan sekä eri ryhmien välisiin suhteisiin vaikuttaa kansallinen identiteetti, joka voidaan määritellä kansalaisyhteiskunnan jäsenyyden, kielen, yhteisen alkuperän tai tapojen kautta. Kansallisen enemmistöryhmän asenteilla on vaikutusta vähemmistön mahdollisuuksiin kiinnittyä ympäröivään yhteiskuntaan. Myönteisen etnisen sekä kansallisen identiteetin muodostuessa onnistuneesti, on maahanmuuttajan mahdollista muodostaa kahden kulttuurin parhaiksi kokemistaan piirteistä hybridi-identiteetti. (Mähönen & Jasinskaja-Lahti, 2013, s. 256–257.)

Suomessa ohjaus ja -neuvontatyötä tarjoavat monet organisaatiot. Laaja-alaisen määrittelyn mukaan ohjaus- ja neuvontatyö tarkoittaa niitä toimintoja, joiden avulla autetaan ja tuetaan ihmisiä löytämään omien lähtökohtiensa ja arvojensa mukaisia ratkaisuja erilaisiin elämän haasteisiin ja mahdollisuuksiin elää ja toimia yhteiskunnan jäsenenä. Ohjaustyö voidaan toteuttaa yksilö- tai ryhmäohjauksina paikan päällä tai verkossa. (Hyväri & Sahonen, 2021, s.17.)

Kielitietoisuus ja monikielisyys ohjaustyössä lisää ohjattavan osallisuutta ja parantaa ohjauksen laatua. Ohjaustyön ammattilainen ottaa huomioon asiakkaansa kielitaidon, kommunikointivalmiudet ja -taidot sekä sopeuttaa omaa toimintaansa ohjattavan kommunikoinnin ja ohjauksen tavoitteen mukaan. Kielitietoisuudessa on kyse kielellisten oikeuksien toteutumisesta ja toisaalta myös organisaation tasolla siitä, että työyhteisön kielelliset resurssit tunnustetaan ja otetaan käyttöön ja jokaisen työntekijän kielitaitoa sekä osaamista arvostetaan yhtä paljon. Monikielisessä toimintaympäristössä ohjaajan viestintätaidot ovat merkityksellisiä. Ohjaustyön asiantuntijan on tärkeää ymmärtää ohjaustilanteen viestinnän ja vuorovaikutuksen rakenne sekä viestintään liittyvät seikat, jotka edesauttavat ohjauksen sujuvuutta ja ohjattavan asioiden edistämistä. Dialoginen vuorovaikutusosaaminen ja ymmärrys monikulttuurisen vuorovaikutuksen perusteista auttavat ohjaajaa valitsemaan kuhunkin ohjaustilanteeseen sopivat ohjaus- ja vuorovaikutusmenetelmät. Oman viestintätavan ja -tyylin tunteminen auttaa ohjaajan ammatillista kasvua ja kehitystä. (Hyväri, Ikonen & Sahonen, 2021, 43.)

Ammattilaisten kulttuurinen kompetenssi muodostuu kulttuurisesta tiedostamisesta, tuntemuksesta, taidoista, kohtaamisesta ja motivaatiosta, jossa omia kulttuurisia tottumuksia ja arvoja peilataan toisten kulttuurien tottumuksiin ja arvoihin. Tämä kompetenssi muodostuu kulttuurisesta tiedostamisesta, tuntemuksesta, taidoista, kohtaamisesta ja motivaatiosta, jossa omia kulttuurisia tottumuksia ja arvoja peilataan toisten kulttuurien tottumuksiin ja arvoihin. Kulttuurisen kompetenssin sisäkäsite on kulttuurisensitiivisyys ja tarkoittaa ammattilaisen kulttuurisesti kunnioittavia vuorovaikutustaitoja ja arvostavaa sekä sanallista, että sanaton kohtaamista ja viestintää ammattilaisen ja asiakkaan välillä niin, että kummallakin osapuolella on oikeus oman kulttuurinsa ilmaisuun ja sen kanssa hyväksytyksi ja kuulluksi tulemiseen. (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos, i.a.-c.)

Hyvärin & Sahosen (2021, s. 17–18) mukaan monikulttuurisella ohjaustyöllä tarkoitetaan sellaista ohjaus- ja neuvontatyötä, jossa kulttuurinen moninaisuus on keskeinen lähtökohta ja jossa pyritään kaikissa vaiheissa ottamaan mahdollisimman hyvin huomioon kulttuurisista eroista lähtevät asiakastyön haasteet. Ohjaustyössä ohjaaja tulee tietoiseksi omasta kulttuuritaustastaan ja sen vaikutuksesta

omaan työhön ja palveluihin. Hän toimii kulttuurisensitiivisesti eli huomioi ohjattavien kulttuuri- ja kielitaustan sekä yksilölliset tarpeet.

Kielitietoisuus ja monikulttuurinen osaaminen on keskeinen monikulttuurisen ohjauksen osa-alue. Sen tulisi monipuolisesti yhdistyä kaikkiin muihin ohjausosaamisen teemoihin. Kielitietoisuus on kykyä huomioida kielellistä erilaisuutta ja esittää kielellisistä eroista johtuvaa syrjäytymistä erilaisissa kohtaamistilanteissa. Kielitietoinen ohjaus on asiakkaan oman kielen, kulttuurin ja taustan huomioivaa ohjausta. Selkokieli on yleiskieltä helpommin käytettävää kieltä, jonka rakennetta ja sisältöä on tietoisesti muokattu yksinkertaisemmaksi. Ohjauksessa selkokielen osaaminen koskee sekä puhuttua kieltä että kirjoitettuja materiaaleja. Monikulttuurinen osaaminen voidaan jakaa yleiseen ja kulttuurispesifiin. Yleistä osaamista on olla perillä kulttuurin kohtaamisen ilmiöistä ja prosesseista. Kulttuurispesifiä puolestaan on tieto tietyn kulttuurin erityispiirteistä. Monikulttuurinen osaaminen edellyttää avointa ja joustavaa suhtautumista erilaisuuteen. (Hyväri & Sahonen, 2021, s.18–19.)

## 5.2 Sosiaalialan ammatillisuus

Sosiaaliala on saanut alkunsa eettisten ja ihmisoikeuksiin perustuvan pohdinnan tuloksena. Sosiaalialan työn tavoitteena on ihmisten auttaminen, hyvän tekeminen, puutteen ja kärsimyksen vähentäminen sekä muutoksen ja kehityksen mahdollistaminen. Lainsäädäntö ja toiminnan laillisuus määrittävät sosiaalialan ja julkisensektorin toimintaa. Perustuslaki (L731/1999) määrittää velvoitteen huolehtia kaikista jäsenistään, sosiaaliala toteuttaa tätä velvoitetta. Asiakkaan oikeuksiin puuttuminen edellyttää aina ehdotonta laillisuutta. Oikeusvaltiollinenperiaate tarkoittaa toimenpiteiden lainoikeudellista läpi viemistä, eikä päätöksiä voida perustella päämäärillä, periaatteilla tai yleisillä arvoilla. Eettisyys ei kuitenkaan pidä sisällään aina laillisuutta, eikä laillisuus aina oikeudenmukaisuutta. Ammattietiikka ohjaa sosiaalialan ammattilaista ihmissuhdetyön kentällä. Ammatillista eettistä osaamista on pohtia ja kyseenalaistaa oman ammatillisen toiminnan, päätöksentekoa sekä päätöksenteon perusteita ja oikeudenmukaisuutta. (Hallikainen ym., 2017.)

Raatikainen ym. viittaavat kirjassaan ammattina sosionomi (2020) Heikkisen, Tynjälän ja Jokisen (2012) ja Tynjälän (2008) argumenttiin, jonka mukaan sosiaalialan ammatillisuus koostuu neljästä peruselementistä. Niihin lukeutuvat teoreettinen ja käsitteellinen tieto, käytännöllinen ja kokemuksellinen tieto sekä itesääätely- ja sosiokulttuurinen tieto. Ammatillaisen asiantuntijuus ilmenee taitona ratkaista arkipäiväisiä haasteita perustaen päätöksenteon teoreettisessa tiedon ja käytännön kokemuksen yhteensovittamisessa. Tällöin ammatillaisen ei tarvitse erikseen pohtia toimintansa ja ratkaisuidensa teoreettista perustaa. Ammatilliseen toimintaan sisältyy ammattieettistä pohdintaa ja reflektiota. (Raatikainen ym., 2020, s. 33, 35.)

### 5.3 Diakoniatyö

Diakoniatyö on kirkollista sosiaali- ja terveystyötä. Se on kristillisten kirkkojen ja seurakuntien järjestämää sosiaalista palvelu- ja avustustyötä. (Sormunen, 1938.)

Diakoniatyö on osa kirkon moninaista toimintaa. Diakonian viranhaltijan ydinosaaminen koostuu sosionomi (AMK), sairaanhoitaja (AMK) tai vastaavasta opistotasoisesta tutkinnon sosiaali- tai terveysalan tuottamasta osaamisesta sekä kirkon alan opinnoista. Diakonian osaaminen on monitieteistä, niihin lukeutuvat teologinen, mutta myös terveys- ja yhteiskuntatieteellinen tieto pohja. Kirkkohallitus päättää diakonian virkaan vaadittavasta tutkinnoista. Diakonin virkaan voidaan astua ainoastaan vihkimyksen kautta, josta päättää vihkivä piispa. Diakoniatyön ydinosaamiseen ja viranhaltijan tehtävään kuuluu kohtaaminen, hädän tunnistaminen sekä ihmisen luovuttamattoman arvon puolustaminen. Diakonin tehtävä on kohdata ihminen kokonaisvaltaisesti. Ihmisen kokonaisuus koostuu psyykkisestä, fyysisestä, sosiaalisesta mutta myös hengellisistä sekä aineellisista tarpeista. Tehtävänä on edistää kokonaisvaltaista terveyttä ja hyvinvointia. Ihmisen arvon puolustaminen ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden toteutuminen ovat keskeisin viran tehtäväosaamista. Diakonian viranhaltijan ydinosaaminen muodostuu diakonian viranhaltijan ammatillisesta ydinosaamisesta, että kirkon ammatien yhteisestä ydinosaamisesta kuvauksista. Ammatillinen ydinosaaminen ilmentää

ammatin ydintä, joka erottaa sen muista ammateista. Diakonian ammatilliseen ydinosaamisen osa-alueet ovat teologinen ja arvo-osaaminen, vuorovaikutusosaaminen, toimintaympäristö- ja yhteisöosaaminen, työelämä- ja kehittämisosaaminen sekä diakonian viranhaltijan tehtäväosaaminen. (Suomen evankelisluterilainen kirkko, i.a.-d.)

Diakonian viranhaltijan tehtäväosaamisen alaisuuteen kuuluu kolme osa-aluetta. Ensimmäisenä on hädässä ja haavoittuvassa asemassa tai elämäntilanteessa olevan ihmisen kokonaisvaltainen tukeminen ja auttaminen. Tähän sisältyvät kyky olla läsnä ja tukea olemassaolon, merkityksellisyyden, ja hyvinvoinnin kysymyksissä. Tärkeää on myös taito auttaa ja tukea haavoittuvassa elämäntilanteessa olevia ihmisiä. Diakonian viranhaltijan osaamiseen kuuluu myös taito vahvistaa terveyttä ja hyvinvointia yhteisö-, perhe- ja yksilö tasolla sekä taito tukea ihmisiä erilaisissa kriiseissä, luoden toivon näköaloja. Toisena tehtäväosaamisena on luovuttamattoman ihmisarvon puolustaminen. Tämä edellyttää kykyä kohdata ihminen ilman ehtoja sekä taitoa kunnioittaa ihmisen arvokkuutta kaikissa tilanteissa sekä taitoa puolustaa ja edistää jokaisen ihmisen osallisuutta kirkossa ja yhteiskunnassa. Kolmanteen tehtäväosaamiseen kuuluu vaikuttamistyö. Vaikuttamistyöllä tarkoitetaan yksilöiden ja yhteisöjen elinolosuhteisiin, terveyteen ja hyvinvointiin liittyviä tekijöitä. Vaikuttamistyötä tekevän tulisi perehtyä tekijöihin, jotka vaikuttavat ihmisiin ja yhteisöihin liittyviin elinolosuhteisiin. Vaikuttamistyöhön sisältyvät taito käyttää vaikuttamisen, verkostoitumisen ja verkostoissa aktiivisesti toimimisen kanavia. Tähän osaamiseen kuuluvat myös taito toimia ja edistää muutosta yhdessä ihmisten kanssa. (Suomen evankelisluterilainen kirkko, i.a.-d.)

Vuorovaikutusosaamisen keskeisenä tavoitteena on vuorovaikutuksen esteiden poistaminen ja saavutettavuuden vahvistaminen. Tämä edellyttää kykyä turvallisen tilan ja vuorovaikutuksen sekä dialogisen ilmapiirin rakentamiseen. Tämä vaatii myös taitoa ja osaamista kohdata ihmisen syvää hätää ja kriisejä. Diakonin tehtävä on toimia myötätuntoisesti ja tilannetajuisesti. Diakoniatyöntekijältä vaaditaan myös sielunhoidollisen suhteen luomisen taitoa ja taitoa kohdata ihminen hänen elämäntilanteessaan kokonaisvaltaisesti henkilön voimavaroja tukien. Työ vaatii myös taitoa ottaa arvostavasti puheeksi vaikeiksikin koettuja asioita ja

tukea ihmistä niiden käsittelemisessä. Tähän liittyvät myös kyky selkeään ilmaisuun ja taitoa käyttää selkokieltä, esimerkiksi kommunikaatiovaikeuksista kärsivän ihmisen kanssa. Diakoniatyössä tarvitaan kykyä tunnistaa kulttuurisia tekijöitä ja taitoa toimia sensitiivisesti vuorovaikutustilanteissa. Diakoniatyössä vaaditaan myös taitoa ohjata ryhmiä ja vahvistaa ryhmien vuorovaikutusta. Erityisesti näitä taitoja tarvitaan ryhmissä, joilla on erityisiä tarpeita. (Suomen evankelisluterilainen kirkko, i.a.-d.)

Työssä korostuvat luovuttamattoman ihmisarvon syvyys ja sen puolustaminen aina ja kaikkialla. Teologisen ja arvo-osaaminen edellytyksiä ovat kyky asettua toisen ihmisen asemaan ja vahvistaa luovuttamatonta ihmisarvoa. Diakonin ammatilliseen osaamiseen kuuluu tunnistaa ammatillinen asema ja sen valta suhteessa haavoittavassa elämäntilanteessa olevaan ihmiseen. Merkityksellisyyden ja spiritualiteetin kysymyksissä vaaditaan taitoa tukea ihmistä erilaisissa elämän kriiseissä sekä kykyä tukea kärsivää ja kuolevaa ihmistä ja hänen läheisiään. Hengellisen osaamisen taitoa on välittää ja tehdä näkyväksi pyhän läsnäoloa, toteuttaa saavutettavaa jumalanpalveluselämää ja mahdollistaa osallisuutta siihen. (Suomen evankelisluterilainen kirkko, i.a.-d.)

Toimintaympäristö- ja yhteisöosaaminen edellyttävät työn kautta saadun tiedon käyttämistä vaikuttamistyöhön, jonka keskiössä ovat ihmiset ja yhteisöt. Tähän sisältyy taito tutkia ja käyttää toimintaympäristöstä ja ihmisten arjesta saatavaa tietoa tähän tarkoitukseen. Suurimpana on kyky luoda edellytyksiä osallisuuden vahvistumiselle ja toimia yhdessä tavoitteiden mukaisesti. On osattava käyttää vaikuttamistoiminnan kanavia rakentaessa uusia kumppanuuksia ja toimia tätä kautta verkostoissa huomioiden erityisesti haavoittuvissa elämäntilanteissa elävien tarpeet. Yhteistoiminnassa rakentuvia yhteisöjä on osattava tukea erilaisten ihmisten toimiessa yhdessä. Poistaa esteitä ja varmistaa turvallinen tila erilaisille tavoille olla mukana toiminnassa. Kestävän kehityksen edistäminen arvojen mukaisesti sekä kehittää toiminnassa kiertotaloutta. (Suomen evankelisluterilainen kirkko, i.a.-d.)

Työelämä- ja kehittämisosaaminen edellyttävät viranhaltijoiden toimintaympäristöjen ja todellisuuden tuntemista. Tähän liittyvät taitoa osallistaa ja valtuuttaa

kehittämistyöhön mukaan erilaisia kokemusasiantuntijoita ja vapaaehtoisia. On osattava toimia kirkon sekä yhteiskunnan säädösten mukaisesti erityisesti yksityisyyden suojan ja yhdenvertaisuuden kysymyksissä. Lisäksi tulee varmistaa saavutettavuus, esteettömyys ja turvallinen tila kaikessa toiminnassa sekä kykyä tunnistaa diakoniatyön erityiset kuormittavuustekijät. On tärkeää huolehtia työhyvinvoinnista ja työn kehittämisestä. (Suomen evankelisluterilainen kirkko, i.a.-d.)

## 6 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE

Opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia omakohtaista käyttäjäkokemusta siitä, miten Hakunilan yhteisötalon toiminta vaikuttaa ja on vaikuttanut maahanmuuttajataustaisten naisten osallisuuden kokemukseen.

Tutkimuksen tavoitteena on tuottaa Hakunilan lasten ja perheiden yhteisötalolle tietoa siitä, millaisena talon kävijät kokevat talon järjestämän toiminnan. Tutkimustulokset antavat tarvittavia tietoja toiminnan kehittämiseksi tutkimustulosten perusteella. Tutkimustuloksia voidaan hyödyntää muissa MLL:n piiriin kuuluvissa yhteisötaloissa tai maahanmuuttajataustaisten naisten osallisuutta vahvistavissa toimissa.

Tutkimuskysymykset muodostuivat seuraavanlaisiksi:

1. Millä tavoin osallisuus ilmenee Hakunilan yhteisötalon talotoimintaan osallistuvien maahanmuuttajataustaisten naisten näkökulmasta?
2. Mitkä tekijät vaikuttavat yhteiskunnallisen vaikuttamisen mahdollisuuksiin talotoiminnan kautta?

## 7 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

### 7.1 Lähtötilanteen kuvaus

Yksi opinnäytetyön ryhmän jäsenistä otti yhteyttä Hakunilan yhteisötalon päälliköön Susan Ihanaiseen. Yhteistyökumppani koki ehdotuksen osallisuuden kokemuksen tutkimisesta tärkeäksi ja ajankohtaiseksi. Vallitseva poikkeusaika koronatilanteesta johtuen on rajoittanut ihmisten osallistumista ja tämän myötä osallisuuden kokemusta. Talotoiminnan laatua ja vaikuttavuutta mitataan jo kävijäkselyillä. Opinnäytetyö nähtiin lisäarvoa tuovana mahdollisuutena laadun ja vaikuttavuuden mittarina. Ulkopuolisen toimijan teettämän laadullisen tutkimuksen kävijäkokemuksista nähtiin vahvana kehittämistyön työvälineenä sekä tyytyväisyyden mittaamisen mahdollistajana. Opinnäytetyön toteutus nähtiin tarpeelliseksi.

### 7.2 Tutkimusaineiston rajaus ja keruu

Opinnäytetyössä käytetään laadullista, kvalitatiivista tutkimusmenetelmää. Laadullisen kvalitatiivisen tutkimuksen avulla tutkitaan, mikä merkitys talotoiminnalla on mahanmuuttajataustaisten naisten osallisuuden kokemuksessa. Tämän kautta tutkimme osallisuuden ilmiön näkyvyyttä Hakunilan lasten- ja perheiden yhteisötalon maahanmuuttajataustaisten naiskävijöiden osallisuuden kokemuksesta. Kvalitatiivisella eli laadullisella tutkimusmenetelmällä tutkitaan ilmiölle niiden omassa ympäristössä annettuja merkityksiä ei –matemaattisen aineiston avulla. (Heinlahti & Kakkuri-Knuuttila 2006, s. 217.) Tässä opinnäytetyössä aineisto koostuu haastatteluista.

Haastattelu on joustava menetelmä, mikä tekee siitä soveltuvan moniin eri tutkimustarkoituksiin. Suora kielellinen vuorovaikutus mahdollistaa tiedonhankinnan itse tilanteessa. Haastatteluaiheiden järjestystä voi tilanteen mukaan vaihdella. (Hirsjärvi & Hurme, 2015, s. 34.) Haastattelussa saatu tieto on aina sidoksissa siihen tutkimusympäristöön, josta tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita. Laadullisessa haastattelussa korostuu kokemukset tutkittavasta tilanteesta sekä kyky ja halukkuus keskustella aiheesta. (Kylmä & Juvakka 2007, s. 79–80.)

Puolistrukturoitu teemahaastattelu on vapaampi kuin täysin strukturoitu haastattelu. Puolistrukturoidun haastattelun etuna on se, että tutkija saa haastateltavilta näkemykset ennalta määriteltyihin keskeisiin aihepiireihin, haastateltavien itsensä sanoittamina. (Puusa & Juuti. 2020,192.) Puolistrukturoidussa haastattelussa kysymykset ovat valmiiksi mietittyjä ja ne ovat kaikille samat. Valmiit vastausvaihtoehdot kuitenkin puuttuvat. (Näpärä, 2017. Eskola, Suoranta, 2014 s.87.) Liian strukturoidulla haastattelulla tunnekokemuksen esille nouseminen saattaisi estyä ja tuottaa väärää tutkimustulosta. Vapaamuotoisempi haastattelu mahdollistaa runsaan aineiston, josta voi nousta esille osallisuuden kokemukseen vaikuttavia tekijöitä. Haastattelumenetelmän avulla voidaan selvittää ihmisten ajattelua, motiiveja ja kokemusta keskustelutyypillisesti teemoitetussa puolistrukturoidussa haastattelussa. (Eskola, Suoranta, 2014, s. 86). Hyvärisen ym. (2017, s. 87—88.) mukaan haastattelututkimuksessa tutkija on suorassa vuorovaikutuksessa haastateltavan kanssa ja haastattelu voidaan siten määritellä haastattelijan ja haastateltavan väliseksi keskusteluksi ja vuorovaikutukseksi.

Teemahaastattelu perustuu siihen, että siinä edetään ennalta valittujen keskeisten teemojen mukaan. Näihin teemoihin kuuluu olennaisena osana tarkentavat lisäkysymykset. Teemahaastattelussa voi tarkentaa ja syventää kysymyksiä, mikäli siihen on tarve. Teemahaastattelussa on myös tiettyjä vapauksia. Tutkimuskohtaisesti voidaan muun muassa päättää, esitetäänkö kysymykset samassa järjestyksessä ja pidetäänkö sanamuodot jokaisessa haastattelussa samanlaisena. Haastattelumenetelmään kuuluvista vapauksista huolimatta tulee muistaa, ettei teemahaastattelussa voi kysellä mitä tahansa. Tarkoituksena on löytää merkityksellisiä vastauksia tutkimustehtävän tarkoituksen ja ongelmanasettelun tai tutkimustehtävän mukaisesti. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 116–117.) Tässä

opinnäytetyössä toteutetuissa teemahaastatteluissa kysymykset laadittiin siten, että niiden kautta oli mahdollista saada vastauksia omakohtaisesta osallisuuden kokemuksesta. Koska osallisuus on opinnäytetyössä keskeinen teema, laadittiin osallisuuden kokemuksen selvittämiseksi lisäkysymyksiä. Lisäkysymysten tarkoituksena oli syventää ja tarkentaa haastateltavien vastauksia. Haastattelukysymykset kysyttiin kaikilta haastateltavilta samassa järjestyksessä.

Yhteistyössä koettiin tärkeäksi rajata opinnäytetyön tutkimuksen kohde. Havaintojen ja tehtyjen taustatöiden myötä selvisi Hakunilan kunnan erityispiirteenä olevan suuri maahanmuuttajaosuus asukaskunnasta. Ensimmäinen rajaus tutkimukselle tehtiin käsittämään maahanmuuttajataustaisten kävijöiden kokemuksia. Haastattelujen myötä koettiin oleelliseksi rajata tutkimus maahanmuuttajataustaisten naisten osallisuuden kokemukseen. Kaikki haastatteluihin osallistuneet olivat naisia.

Opinnäytetyön aineisto kerättiin yhden päivän aikana. Haastattelut toteutettiin Hakunilan lasten ja perheiden yhteisötalolla elokuussa 24.08.2021. Haastateltavia ei ollut hankittu etukäteen. Yhteisötalon päällikön Susan Ihanaisen kanssa oli keskusteltu kyseisen päivän olevan sopiva päivä toteuttaa haastattelut. Yhteisötalolla oli ruokajaonpäivä, jolloin talolla oletettiin olevan runsaasti kävijöitä. Ennen haastattelujen aloittamista kysymyspatteristo käytiin yhdessä läpi yhteisötalon ohjaajan kanssa. Haastattelurungon läpikäynnin jälkeen kolmeen haastattelukysymykseen tehtiin kysymyksiä selkeyttäviä muutoksia.

Yhteisötalolla olleilta kävijöiltä tiedusteltiin, onko heillä aikaa ja halukkuutta osallistua opinnäytetyön tutkimukseen, jolla halutaan selvittää heidän kokemuksiaan talotoiminnasta. Kävijät, joilta tiedusteltiin kiinnostusta osallistua haastatteluun, suostuivat. Yhteisötalon tiloissa haastattelijoin varten oli varattu huone, jonne kaikki halukkaat ohjattiin haastatteluja varten. Näin haastattelut saatiin toteutettua anonymisti. Yksi haastattelu toteutettiin talon kävijöiden yhteisessä oleskelutilassa haastateltavan omasta pyynnöstä. Haastattelupäivään jokainen haastattelijalla oli tulostanut itselleen haastattelukysymykset (Liite1). Kysymyksiä oli yhteensä 12. Jokaisella kolmella haastattelijalla oli muistiinpanovälineet sekä puhelimet haastattelujen äänittämistä varten. Haastatteluihin osallistui yhteensä viisi

maahanmuuttajataustaista naista. Haastatteluihin osallistujat olivat 26–36-vuotiaita kotiäitejä. Opinnäytetyön aineistonkeruussa menetelmänä käytettiin laadullista, puolistrukturoitua teemahaastattelua.

Haastattelut nauhoitettiin puhelimen nauhoitussovelluksen avulla. Puhelimiin luotiin kansiot, johon lisättiin turvavarmiste. Nauhoitteet siirrettiin haastattelun jälkeen lukittuun PIN-koodilla varustettuun kansioon. Lukitun tiedoston avulla varmistetaan aineiston pysyminen ainoastaan haastattelijan puhelimen tallennustilassa, joka ei ole yhteydessä pilvipalveluihin. Jokaiselle haastattelijalle jäi omaan puhelimeen alkuperäinen versio haastattelusta. Nauhoitettua aineistoa kertyi 2 tuntia ja 16 minuuttia.

### 7.3 Aineiston analyysi

Aineisto analysoitiin sisällönanalyysillä, jossa hyödynnettiin Jyväskylän yliopiston, filosofian laitoksen tutkija Timo Laineen luomaa runkoa, joka esittää laadullisen tutkimuksen analysoinnin etenemistä. Runko sisältää kuusi vaihetta. Tämän työn aineisto käsitellään Laineen luoman rungon mukaisesti. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 142–143.)

1. Päätä, mikä aineistossa kiinnostaa, tee vahva päätös
2. Käy aineisto läpi, erota ja merkitse asiat, jotka kiinnostavat.
3. Kaikki muu pois tutkimuksesta
4. Kerää merkitty aineisto yhteen erilleen muusta aineistosta
5. Luokittele, teemoita tai tyyppitele aineisto
6. Kirjoita yhteenveto

Aineiston analyysin kannalta olennaisinta on aineiston tarkka rajaaminen. Aineiston analyysi ja sen perusteella tehtävä tulkinta ovat tutkimuksen keskeisiä osioita. Aineiston valinta on oltava perusteltua ja yhteen sopiva sekä sen on tuettava analyysin perusteella saatua tietoa. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006.) Litteroitu materiaali analysoidaan prosessi- eli sisällönanalyysi menetelmällä. Sisällönanalyysin avulla voidaan käsitellä erityyppisiä dokumentteja. Dokumentti on

laaja määritelmä, jolla voidaan tarkoittaa esimerkiksi kirjoja, artikkeleja, kirjeitä ja haastatteluja. Tätä analyysimenetelmää käytettäessä tutkittavasta ilmiöstä pyritään saamaan kuvaus mahdollisimman tiivistetyssä ja yleisessä muodossa. Sisällönanalyysillä saadaan aineisto vain järjestetyksi johtopäätösten tekemistä varten. Teemoittelu tarkoittaa sitä, että laadullinen aineisto pilkotaan ja ryhmitellään erilaisten aihepiirien mukaan. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s.144, s.159–160.) Edellä mainitun perusteella voidaan todeta, että opinnäytteen analyysivaiheessa tulee kiinnittää huomiota siihen, ettei järjestettyä aineistoa eli haastatteluja pidetä tuloksena. Haastatteluista on pystyttävä tekemään johtopäätöksiä, jotka ovat tuloksia. Tässä opinnäytetyössä käytetään aineiston teemoittamista.

Haastatteluista saatu materiaali eriteltiin ja tiivistettiin teemoihin. Olennaisen materiaalin erittely eteni seuraavanlaisesti. Ensimmäiseksi toteutetut haastattelut litoitiin eli kirjoitettiin tekstimuotoon. Jokainen haastattelu kuunneltiin useaan kertaan, jotta analysoitava aineisto olisi mahdollisimman totuudenmukainen. Tekstimuotoon saatetuista aineistoista lähdettiin etsimään merkityksellisiä vastauksia. Tällä tarkoitetaan, että tekstimuotoon saatetuista haastatteluista etsittiin haastateltavien vastauksista asioita, jotka osoittivat yhteisötalon toiminnan edistävän kävijöiden osallisuutta. Merkityksellisten vastausten etsimiseksi valittiin osallisuuden kolme teemaa, joiden avulla osallisuutta ilmentäviä asioita etsittiin. Pääteemoiksi aineiston tiivistämistä varten valikoituivat:

1. Osallisuus omassa elämässä
2. Vaikuttaminen & vaikuttuminen
3. Paikallinen osallisuus

Osallisuus omassa elämässä vastaa määritelmään, jossa osallisuutta omassa elämässä edistetään riittävän toimeentulon, tarpeita vastaavien palveluiden avulla sekä tarjoamalla mahdollisuuksia toimintaan, jossa voi luoda kontakteja muihin ihmisiin. Olennaista on myös vaalia ihmisen autonomiaa, vahvistaa elämän ennakoitavuutta ja lisätä oman elämän kontrollia ja toimintaympäristön ymmärrettävyyttä. Vaikuttamisessa ja vaikuttumisessa on kyse aineellisten ja aineettomien tarpeiden tai niihin liittyvien pitkäaikaisten vajeiden esimerkiksi

luottamuksen tai turvan korjaamista. Ollakseen osallinen omassa elämässä ihmisellä täytyy olla yhteys omiin tarpeisiin ja voimavaroihin. Osallisuus on myös liittymistä erilaisiin vaikuttamisprosesseihin, joissa neuvotellaan resurssien jakamisesta, arvon muodostumisesta tai merkityksellisyydestä. Paikallinen osallisuus vastaa kysymykseen, miten osallisuutta edistäviä olosuhteita edistetään lähellä ihmistä. Paikallisesti on helpointa rakentaa tiloja sekä luoda tilanteita ja toimintaa, jossa ihmisellä on mahdollisuus näyttää osaamistaan, panostaa yhteiseen hyvään ja vaikuttaa resurssien hallintaan. Siinä missä kansanedustuslaitos tuntuu ehkä olevan kaukana arjesta ja vaikutusmahdollisuuksien ulottumattomissa, paikallisesti voidaan nimetä ja hallita riskejä, resursseja ja yhteistä potentiaalia. Paikallisesti voidaan myös luoda vastavuoroisia suhteita, joissa voidaan vastata yksilöllisen tunnustamisen tarpeeseen eli joissa voidaan kokea arvokkuutta ja merkityksellisyyttä. (Isola ym. 2017, s. 25, s. 29, & 38.)

Kolme osallisuuden aluetta valikoituvat selkeyttämään ja tiivistämään aineistoa, tekemään aineistoista analysoitavaa. Teemojen mukaan etsittiin vastauksia, jotka olivat opinnäytetyön tutkimuksen kannalta merkityksellisiä. Aineistosta etsittiin osallisuuden teemoihin sopivia vastauksia. Osallisuuden kolme teemaa valittiin, jotta vastauksista voitaisiin tutkia osallisuuden kokemuksen moninaisuutta. Nämä osallisuuden osa-alueet toimivat niin sanottuina näköalatasanteina heikoimmassa asemassa olevien osallisuuteen (Isola ym. 2017, s. 23). Kolme osallisuuden teemaa valikoituvat tässä työssä siksi, koska ne kuvastavat nimenomaan heikoimmassa asemassa olevien osallisuutta. Maahanmuuttajat kuuluvat yhteen haavoittuvimmista väestöryhmistä. Haavoittuvaisuus tarkoittaa sitä, ettei väestöryhmällä ole vaikutusvaltansa ulkopuolella olevista tekijöistä johtuen samoja mahdollisuuksia kuin parempiosaisella väestöllä. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, i.a.-d.)

## 8 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Tässä tutkimuksessa osallisuus omassa elämässä -teemaan luokiteltiin vastaukset, joista oli tulkittavissa talotoiminnan edistävän kävijöiden osallisuutta heidän omassa arjessaan. Tällä tarkoitetaan siis kaikkea toimintaa, josta kävijät hyötyvät jokapäiväisessä elämässään. Vaikuttamisen ja vaikuttumisen teemoihin luokiteltiin vastauksia, jotka osoittivat talotoiminnan tarjoavan toimintaa, jossa kävijöillä oli vaikuttamismahdollisuuksia. Vaikuttamisella tarkoitetaan esimerkiksi sitä, että pääsee vaikuttamaan talon tarjoaman toiminnan sisältöön. Toiminta, jossa kävijät vaikuttavat ja vaikuttuvat, kävijät tuovat omaa toimintaansa näkyväksi muille. Toiminnan näkyväksi tuominen tarkoittaa sitä, että kävijä toimii yhteisötalolla talon yhteisen ja oman hyvän eteen. Tällaista vaikuttavaa toimintaa on esimerkiksi vapaaehtoistyö. Paikallisen osallisuuden teemaan puolestaan luokiteltiin vastauksia, joista kävi ilmi kävijöiden aktiivisuus talotoiminnassa. Yhteisötalo voidaan nähdä kävijöiden paikallisena, lähellä olevana toimipaikkana, jossa toimitaan yksin ja yhdessä yhteisen hyvinvoinnin puolesta.

Haastateltavamme ovat ikäryhmältään 26–36-vuotiaita. Sosioekonomiselta asemaltaan kaikki haastateltavamme olivat maahanmuuttajataustaisia kotiaitejä. Opinnäytetyön tutkimuskysymyksen kannalta merkityksellisiä, eli osallisuutta ilmentäviä haastattelutuloksia on nostettu lainausmerkeissä esille. Joihinkin kysymyksiin vastaukset olivat vähäsanaisia, minkä vuoksi kaikkien kysymysten kohdalla ei ole nähty tarpeelliseksi nostaa vastauksia lainausmerkeissä esille. Esille nostettujen vastausten perään on kirjoitettu, mihin osallisuuden teemaan vastaus on tulkittu luokiteltavaksi. Kaikki esille nostetut vastaukset ovat muokkaamattomia. Haastatteluissa esitetyt kysymykset on laadittu tutkimuskysymyksen teeman, eli osallisuuden mukaisesti. Kaikki kysymykset ovat perusteltuja.

Ensimmäinen kysymys oli, miten Hakunilan yhteisötalon toiminta on tukenut sinua arjessa? Kysymyksen tarkoituksena oli selvittää kävijän oman elämän osallisuuden ja talotoiminnan välistä suhdetta. Kysymyksen vastauksissa nousi esille talotoiminnan tärkeys arjen sosiaalisen osallisuuden merkityksessä. Kysymyksen kautta nousi esille osallisuus omassa elämässä teemaan luokiteltavia vastauksia. Osallisuuden kokemus ilmenee matalan kynnyksen palvelun merkityksellisyydestä, tarpeellisuudesta ja helposti saavutettavuudesta. Vastausten perusteella osa kävijöistä oli pääsyt osallistumaan yhteisölliseen retkitoimintaan, mielekkään arjen toteutumiseen ja lapsille tarjotun arjen aktiiviseen toimintaan. Talotoiminnan rooli on ollut asiakaspinnassa osallistava. Talotoiminta on edistänyt suomen kielen taitojen oppimista sekä edistänyt lasten sosiaalista osallisuutta omaehtoisen toiminnan kautta. Talo on luonut sosiaalisen osallisuuden ja ystävyyssuhteiden luomisen mahdollisuuksia. Tämän kysymyksen vastauksissa on nähtävissä myös paikallisen osallisuuden ja vaikuttamisen teemoihin luokiteltavia vastauksia. Talotoiminnan olemassaolo näyttäytyy paikallisena yhteiskunnallisena vaikuttajana maahanmuuttajataustaisten osallistavana ja yhteisöllisyyttä luovana tilana.

Mä oon ollu täällä ensimmäisestä päivästä asti. Nyt on kiva niinku tulla paikka, missä on muut ihmiset ja vanhemmat. Jos ne ehdota jokun retken tai jossain niinku lähdetään, mä oon aina mukana. Lapset on rakastanut tulla tänne. (Teema 1,3)

Täällä auttaa ja mä tällä hetkellä mä oon täällä vapaaehtoisena tehnyt täällä niinku ja joo ollut avustajana on täällä vähän tuli vähän työntekijöitä ja niillä on aina ollut, että löytyy aina jotain.. Kieli harjoittelua tai jotain. Nyt oli tällä hetkellä ei ole yhtään niin mä oon niinku yrittäny aina auttaa kaikista. (Teema 2,3)

Mä olen opiskelija täällä suomen kieli. Se auttaa minu lapsi.( Teema 1)

Sanottakoon aika paljon. Tämä ruoan takia niitä on apua, joten tiistaina ja mä saatan ruokapuolta.(Teema 1)

Toisena kysymyksenä oli, miten olet osallistunut Hakunilan yhteisötalon toimintaan viimeisen 2 vuoden aikana? Tällä kysymyksellä selvitettiin ihmisen oman osallisuuden aktiivisuutta talotoiminnassa. Kysymyksestä tulkittiin tulevan esille kaikki kaikkiin kolmeen teemaan luokiteltavia vastauksia. Haastateltavat vastasivat osallistuneensa fyysisesti talossa tapahtuvaan toimintaan, sekä virtuaaliseen

toimintaan viimeisen kahden vuoden aikana. Haastateltavat kertoivat osallistuneen suomen kielen opetukseen, avoimeen yhteiseen toimintaan, jumppaan, retkitoimintaan sekä virtuaalisiin toimintoihin. Virtuaalisia toimintoja olivat erilaiset keskusteluryhmät, virtuaalinen ABC-vanhemmuus ryhmä sekä virtuaalinen selkokielen uutiset ryhmä. Myös ruoanjakoon osallistuminen mainittiin. Haastattelusta nousi esille kävijöiden aktiivisuus palveluiden käyttäjinä.

Kyllä, minä Hakunila minä tulen monta kertaa, ja yksi kuukautta minä opin suomen kieli. (Teema 1)

Mä olen täällä vapaaehtoisena (Teema 2)

Me tutustumme sillon talo. Sitten me jatka ja lasten kanssa koko ajan tulemma tänne (Teema 3)

Kolmas kysymys oli, mikä mielestäsi helpottaa mahdollisuutta osallistua talon toimintaan? Kysymyksellä etsittiin vastauksia osallisuuden vahvistumiseen saavutettavuuden kautta. Vastaukset luokiteltiin osallisuus omassa elämässä sekä vaikuttavuuden teeman alle. Esille nousivat sosiaalisen median välineet palveluiden saavutettavuuden näkökulmasta. Viestintä on helpottanut informaation saantia palvelun tarjonnasta. Korona-aikana virtuaaliseen toimintaan on osallistuttu, ja se on mahdollistanut sosiaalisen osallisuuden rajoitustoimenpiteiden aikana. Haastattelujen kautta ilmeni myös turhautuminen enemmän suomen kieltä osaavien osalta. He kokivat joutuvansa odottelemaan toiminnan alkamista, kun toiminnan ohjausta selvennettiin vähemmän suomea osaaville. Yhdessä haastattelussa kysymys toi esille oman halun kannustaa ja innostaa osallistumaan talon eri virtuaalitoimintoihin. Kuitenkin tyytyväisyys korona-aikana järjestettyihin virtuaalisiin toimintoihin oli korkealla tasolla. Varsinkin koronapandemian aikana kaikki vastaajista kokivat toiminnan olevan tarpeellista ja tuoneen mukavaa tekemistä arkeen. Etätoiminnan haluttiin jatkuvan myös jatkossa fyysisen toiminnan rinnalla. Sen koetaan mahdollistavan ja madaltavan kynnystä osallistua toimintaan entisestään. Osallistuminen koettiin mahdolliseksi matalalla kynnyksellä olosuhteista riippumatta. Virtuaalinen toiminta nähtiin paikkaan sitoutumattomana mahdollisuutena osallistua toimintaan.

Abc ryhmässä oli myös zoomin kautta ja siellä oli myös vapaaehtoisuuden. Kyllä se oli helppoa olla kotona myöskin olla myös täällä.  
(Teema 1)

Mä aina yrittänyt kannustaa oman kielisiä ihmisiä. Jos ne on tulleet niin on juteltu niiden kanssa ja kannustanu tekemään ja olemaan mukana (Teema 2)

Neljäntenä kysymyksenä kysyttiin, tuntuuko sinusta Hakunilan yhteisötila esteettömältä ja turvalliselta? (helppo tulla, henkilökunta helposti lähestyttävä, lastenvaunujen kanssa kulkeminen, uhkatilanteet) Tällä kysymyksellä selvitettiin lähtökohdista toiminnan turvallisuuden ja esteettömyyden suhteen. Turvallisuus ja esteettömyys mahdollistavat osallistumisen. Kaikkien haastateltavien vastaukset luokiteltiin osallisuus omassa elämässä teeman alle. Kaikki haastateltavat kokivat toiminnan turvallisiksi ja esteettömiksi. Talon kävijät kertoivat, etteivät olleet toiminnan aikana kokeneet turvattomuuden tunnetta ja tilat ovat sijainniltaan ja toimintoiltaan helposti saavutettavissa.

Pääsetkö osallistumaan palveluiden/toiminnan kehittämiseen? Viides kysymys vastasi seuraaviin asioihin: asiakaslähtöisyys, palveluiden kehittäminen ja osallisuuden vahvistuminen. Kaikki vastaukset luokiteltiin kaikkien osallisuuden teemojen alle. Haastateltavat kokivat voivansa ja uskaltavansa ilmaista omia toiveita toiminnasta ja toteuttaa niitä. Osa haastateltavista nosti konkreettisesti esille, millaista toimintaa he haluaisivat talon järjestävän lisää. Tarjonnan nähtiin olevan riittävää, mutta toiveita toiminnan kehittämisen suhteen esitettiin omista lähtökohdista kumpuavista kehitysehdotuksiin.

Joo. Sitten kun tule tänne olisi kiva, jos jotain jumppaa. Viikon, kerran tai 2 kertaa. (Teema 1, 2, 3)

Mitä on täällä nyt voida tehdä? Joo korona aikana vähän vaikeaa niinku tehdä ei oo mitään niinku. Että meillä oli vapaaehtoisten koulutus ja kaikki, että eilenki sai tehdä lapselle jotain ja se, että se oli kiva. Joo, osallistu siihen.(Teema 1, 2, 3)

Kuudentena kysymyksenä esitettiin, koetko talon toiminnan olevan osa vapaa-aikaasi? Kysymyksellä haettiin vastauksia osallisuuden kokemuksesta ja hyvinvoinnin edistämiseen vapaa-ajan mielekkään tekemisen osalta. Vapaa-ajan

toiminnalla on vaikutus hyvinvointiin, mielenterveyteen ja sosiaaliseen osallisuuteen. Vastaukset luokiteltiin osallisuus omassa elämässä -teemaan. Kaikki haastateltavat kokivat talon toiminnan olevan osa omaa vapaa-aikaansa. Osa kävijöistä kertoi osallistuvansa useana päivänä viikossa talotoimintaan, osa viikon jokaisena arkipäivänä.

Joo kyllä mä tuun tästä viisi päivää (Teema1)

On joo, viikko kaksi kertaa (Teema1)

Seitsemäntenä kysymyksenä esitettiin, saatko apua asioiden hoidossa yhteisötalolta? (asioilla tarkoitetaan arjen selviytymistä, asumista ja toimeentuloa, viranomaispalveluiden käytössä kuten Kelassa, maahanmuuttovirastossa, ja sosiaali-toimessa.) Kysymyksellä haettiin vastauksista tuen, avun, ennaltaehkäisevän sekä syrjäytymistä ehkäisevän toiminnan merkitystä. Teemoittelussa vastaukset tulkittiin osallisuus omassa elämässä sekä paikallinen osallisuus -teemoihin. Haastateltavista neljä viidestä vastasi saavansa apua yhteisötalon henkilökunnalta aina, kun sitä koki tarvitsevansa. Yksi haastateltavista vastasi, ettei koe tarvitsevansa apua asioiden hoitamisessa, mutta oli tarvinnut hakemuksen tekemiseen tietokonetta, koska hänen oma tietokoneensa oli rikki. Paikallisena toimijana talo vastaa tarpeeseen arjen selviytymisessä.

Mulle tietokone rikki, niin ne saan tänne tulla tekemään hakemusta (Teema 1,3)

Onko talo tarjonnut koulutusmahdollisuuksia? Kahdeksannella kysymyksellä selvitettiin osallisuuden, sosioekonomisen aseman parantamisen mahdollisuuksiin sekä yhteiskuntaan integroitumisen mahdollisuuksiin. Osallisuuden teemoista haastateltavien vastaukset tulkittiin sopivan kaikkiin. Haastatteluista nousi esille haastateltavien päässeeseen kouluttautumaan muun muassa vapaaehtoisiksi. ABC-vanhemmuus ryhmä on tarjonnut tukea ja apua vanhemmuuden haasteisiin. Suomen kielen opetuksen tärkeyttä korostettiin monessa vastauksessa, ja opetusta toivottiin lisättävän talon toiminnan tarjontaan. Yhdestä haastattelusta nousi esille henkilökohtaisen avustajan koulutus, johon yksi haastateltavista oli aikeissa osallistua.

Kyllä meillä oli tämä abc-ryhmä koulutusta. Sille me saatiin todistusta, ja tämä vapaaehtoistyö siitäkin saatiin sosiaaliskoulutus myös työ ja senkin me saimme todistusta, eli saatiin tehdä syyskuun aikana. Vielä järjestetään yksi lisäkurssi henkilöavustaja kurssi eli sen mä osallistun nytkin se ei vielä ole. (Teema 1,2,3)

Onhan niillä ja ihmiset, jotka tarvitsevat, on. Joo totta kai joo. Se kieli on just tärkeintä. Kyllä. Ja auttaa tätä hyvä elämä. (Teema 1)

Yhdeksäntenä kysymyksenä kysyttiin, oletko kokenut talon toiminnan kautta saavan uusia ystävyysuhteita? Kysymyksellä haettiin sosiaalisen osallisuuden ja hyvinvoinnin tekijöitä. Vastaukset tulkittiin osallisuus omassa elämässä -teeman alle. Haastateltavat kertoivat saaneensa uusia ystäviä talolla tapahtuvan toiminnan sekä virtuaalisen toiminnan kautta. Vertaistuellinen näkökulma nousi esille ystävyysuhteiden muodostumisen mahdollistajana. Osa haastateltavista kertoi vastauksissa saaneensa myös suomalaisia ystäviä. Talon yhteisen toiminnan tilat nähtiin viihtyisinä ja sosiaalisen kanssakäymisen mahdollistajina. Vertaistuellinen ystäväystyminen korostui etenkin ABC-vanhemmuus ryhmän kautta. Vertaisuuden kokemuksissa toiminnan sisällöllä oli merkitystä.

Joo, tää on vahvistanut monta kaverisuhteita. Meillä on niitä ABC ryhmän kautta äiti. Meillä luottaa ryhmät ja kaikki tavallaan niinku pystyn, juttelee niitten kaa ja tai enemmän.(Teema1)

Kyllä, kyllä, joo. suomalaisten tai somalialaisten. Kyllä mä sain ystäviä täällä joo (Teema1)

Oletko osallistunut talolla järjestettävään tapahtuvaan seurakunnan toimintaan? Kysymyksellä kymmenen vastattiin monitoimijuuden, monikulttuurisen työn, diakonin/kirkon strategian näkyvyyden ja saavutettavuuden -tekijöihin sekä uskonnollisten eroavaisuuksien kysymyksiin. Osa vastauksista tulkittiin teemoittelussa osallisuuteen omassa elämässä. Kaikista tämän kysymyksen vastauksista ei noussut esille osallisuutta, minkä vuoksi niitä ei luokiteltu mihinkään teemaan kuuluvaksi. Haastattelukysymyksen pohjalta nousi vahvasti esille oman uskonnollisen vakaumuksen merkitys. Kirkkotoiminnasta ja yhteistyöstä haastateltavat eivät olleet kuulleet lainkaan tai he eivät ymmärtäneet seurakunnan tai kirkon käsitteitä. Esille nousi kuitenkin yhteistyö muun muassa turvatalon ja muiden toimijoiden osalta. Yksi haastateltavista oli kerran osallistunut koululaisia varten

järjestettyyn ”reppujakoon koululaisille”, jonka hän muisteli olevan kirkon järjestämä. Haastateltava ei ollut täysin varma, oliko avustus kirkon tarjoama. Kysymyksen vastaus tulkittiin osallistumiseksi seurakunnan toimintaan. Yksi haastateltava kertoi käyneensä kerran kirkossa, mutta hän ei ollut tietoinen kirkon ja talotoiminnan välisestä yhteistyöstä.

Eiii, uskonto on eri.

Viime syksyllä meillä oli. Seurakunta tarjolla tämä lasten apua tämä koululaisten rappu. Se koulureppu, siellä oli kyllä hyödyllistä tavaroita. Siinä oli lahjakortti ja siellä oli myös penaalit ja kaikki. (Teema 1)

Täällä on ihmisiä käynyt turvatalosta ja muista paikoista, mutta mä en muista.  
Se on niin kauan sitten.

Yhdenteentoista kysymyksenä esitettiin, koetko tärkeäksi muiden toimijoiden järjestämän toiminnan yhteisötalolla? Kysymyksellä haettiin monialaisen-, moniammatillisen, ja monitoimijaisen yhteistyön näkyvyyden ja saavutettavuuden tekijöitä. Teemoitetussa vastaukset sijoittuivat paikallisen osallisuuden ja osallisuus omassa elämässä teemojen alle. Haastateltavat kertoivat käyttävänsä neuvolan, psykologin, hammashuollon palveluita. Haastateltavat kokivat tärkeäksi, että nämä palvelut toimivat samassa tilassa talotoiminnan kanssa. Haastateltavat kokivat palveluiden olevan helposti saatavilla. Edellä mainittujen palveluiden puoleen kääntyminen koettiin kynnyksettömäksi.

Kahdententoista kysymyksenä: esitettiin: kerro omin sanoin, mitä talotoiminta sinulle merkitsee? Kysymyksellä haluttiin antaa haastateltaville mahdollisuus sanoittaa täysin vapaasti omakohtainen kokemuksensa talotoiminnasta. Kysymyksen vastauksista tulkittiin osallisuus omassa elämässä ja paikallisen osallisuuden teemoihin luokiteltavia asioita. Kaikki kävijät korostivat vastauksissaan talotoiminnan erityisyyttä ja tärkeyttä. Vastauksissa kerrottiin talotoiminnan kautta saatujen ystävyysuhteiden ja yhteisten retkien merkityksestä. Yhdessä haastattelussa tuotiin esille toiminnan lievittävän stressiä. Myös yhdenvertaisuuden kokemus nousi haastatteluissa esille.

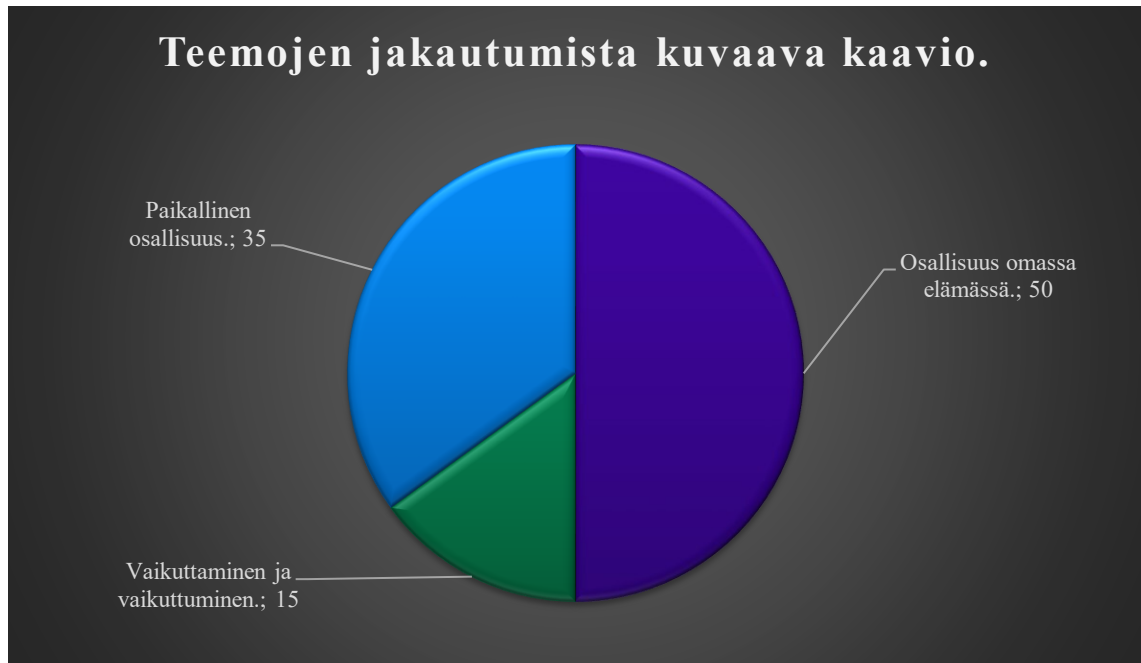
Oikeasti se merkitsee minulle aika paljon. Kun mä tuun tänne mä tunnen, että nyt ei ole stressiä (Teemat 1,3)

Saatiin olla yhdessä ja päästiin retkelle (Teemat 1,3)

Mulle ainakin tosi paljon. Se on paikka, missä ei katota oudosti” Tää talo on niinku tehny mulle ihan hirveesti. Teemat 1,3)

## 9 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, millä tavoin yhteisötalon toiminta lisää kävijäkuntansa osallisuutta. Haastattelujen vastauksista voidaan tehdä johtopäätös, että talon toiminta on osallistavaa. Osallisuus omassa elämässä -teemaan luokiteltuja vastauksia nousi esille 50 % vastauksista, paikallisen osallisuuden osuus oli 35 % ja vaikuttamisen ja vaikuttumisen osuus 15 % (Kuvio 3.) Haastatteluihin osallistuneet kävijät olivat osallistuneet aktiivisesti talon järjestämään toimintaan, sekä paikan päällä tapahtuvaan, että virtuaalisesti tapahtuvaan toimintaan. Kävijöiden aktiivisuudesta kertoo se, että toimintaan oli osallistuttu haastateltavasta riippuen 2–5 kertaa viikossa. Huomionarvoista on, miten tietyt talon järjestämät toiminnat korostuivat vastauksissa. Vastauksista korostui kiinnostus suomen kielen oppimiseen. Suomen kielen opetukseen oli osallistuttu aktiivisesti ja sitä toivottiin järjestettävän lisää talolla. Suomen kielen opiskeluun liittyvät vastaukset luokiteltiin osallisuus omassa elämässä -teeman alle. Toisena tärkeänä toimintana koettiin ABC-vanhemmuusryhmä, joka myös luokiteltiin osallisuus omassa elämässä -teeman alle. Vanhemmuusryhmään osallistuneet kävijät olivat saaneet ryhmän kautta myös uusia ystävyysuhteita. Uusien ystävyysuhteiden solmiminen yhteisötalon kautta korostui myös vastauksissa. Uusia ystäviä oli saatu muista maahanmuuttajataustaisista henkilöistä. Lisäksi yksi haastateltavista kertoi tutustuneensa myös suomalaisiin kävijöihin. Vastaukset, jotka koskivat uusia ystävyysuhteita, luokiteltiin myös osallisuus omassa elämässä -teeman alle.



Kuvio 3. Ympyrädiagrammi havainnollistaa haastattelujen vastausten prosentuaalista jakautumista eri osallisuuden teemojen alle.

Merkittävä johtopäätös on, että talotoiminta osallistaa kävijöitään, erityisesti lisää heidän oman elämänsä osallisuutta, johon valtaosa vastauksista luokiteltiin (kuvio 3). Vastausten perusteella voidaan tehdä johtopäätös, että muun muassa suomen kielen oppiminen, vanhemmuusryhmään osallistuminen sekä uudet ystävyysuhteet helpottavat ja tuovat sisältöä arkeen. Arkea helpottava tekijä on suomen kielen osaaminen, ja sisältöä arkielämään tuovat vanhemmuusryhmä ja ystävät. Edellä mainitut asiat edesauttavat hyvää arkea, joka kuuluu oman elämän osallisuuteen. Tehdyistä haastatteluista saatiin vastaukset laadittuihin tutkimuskysymyksiin.

1. Millä tavoin osallisuus ilmenee Hakunilan yhteisötalon talotoimintaan osallistuvien maahanmuuttajataustaisten naisten näkökulmasta?

Osallisuus ilmenee Hakunilan yhteisötalon talotoimintaan osallistuvien maahanmuuttajataustaisten naisten näkökulmasta seuraavasti. Yhteisötalon toiminta tukee naisten arjessa selviytymistä tarjoamalla mielekästä tekemistä arkeen. Toimintaan osallistuminen vahvistaa ihmisen mahdollisuuksia vaikuttaa omaan arkeensa ja sen sisältöön. Toimintaan osallistumista helpottavat palvelun saavutettavuus, saatavuus ja esteettömyys. Esteetön ja turvallinen ympäristö vaikuttavat

osallistumisen aktiivisuuteen sekä kehittämisen ja vaikuttamisen toteutumiseen. Naisten mahdollisuus vaikuttaa talon toiminnan toteuttamiseen vahvistavat sekä osallisuutta, että uskallusta nostaa esille omia mielipiteitä. Vaikuttamisen mahdollisuuksien toteutuminen heijastuu itseluottamuksen ja omanarvon vahvistumiseen. Talon toiminta on vahvasti osa sekä haastateltavien vapaa-aikaa ja arkea. Osassa vastauksista ilmeni myös lasten pitävän talolla käymisestä, mutta mikä tekee lapsille talosta tärkeän, ei suoranaisesti käynyt ilmi. Kävijät ovat saaneet talolta tukea arjen selviytymiseen. Tukimuodoilla on ennaltaehkäisevän sekä syrjäytymistä ehkäisevä vaikutus. Sosiaalisten suhteiden luominen ja vahvistuminen on toteutunut sekä fyysisen, että virtuaalisen toiminnan kautta. Talotoiminnan voidaan todeta olevan kävijöilleen tärkeä vapaa-ajanviettopaikka, jossa voi viettää aikaa muiden vanhempien kanssa.

2. Mitkä tekijät vaikuttavat yhteiskunnallisen vaikuttamisen mahdollisuuksiin talotoiminnan kautta?

Talon tarjoamat koulutukset antavat mahdollisuuden sosioekonomisen aseman parantamiseen ja yhteiskuntaan integroitumiseen. Talotoiminta on mahdollistanut uusien ystävyysuhteiden syntyminen ja vahvistumisen. Kantaväestöön luotujen ystävyysuhteiden koettiin auttavan muun muassa suomen kielen oppimisessa ja yhteiskunnassa toimimisen haasteisiin. Vapaaehtoistoimintaan osallistuminen on vahvistanut luottamusta omaan osaamiseen arvostamiseen, luottamuksen rakentamiseen ja vaikuttamisen mahdollisuuden kokemukseen osallisuuden näkökulmasta. Vapaaehtoistoiminta on mahdollistanut talotoiminnan ja palvelun kehittämisen omista lähtökohdistaan ja tarpeista käsin. Oma uskonnollinen vakaumus koettiin tärkeäksi. Oman uskonnon merkitys nousi esille vastauksessa, jossa haastateltava vastasi jättäneensä osallistumatta seurakunnan toimintaan, koska hänen uskontonsa on eri. Osallisuus evankelisluterilaisen kirkon toimintaan osallistumisen näkökulmasta jäi vähäiseksi. Asiakaspinnasta ei nousut esille evankelisluterilaisen kirkon roolin merkitystä. Muiden toimijoiden palvelut koettiin helposti saatavilla oleviksi ja palveluiden käyttö kynnyksettömiksi ja tärkeäksi. Palveluiden helposta saatavuudesta ja tärkeydestä kertoo kävijöiden vastauksista ilmennyt palveluiden hyödyntäminen. Kävijät kertoivat käyttäneensä muun muassa hammashoitajan ja psykologin palveluita.



Kuva 5. Lasten tekemiä piirustuksia

## 10 TUTKIMUKSEN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Tutkimuksen luotettavuutta ja laatua vahvistamaan valittiin kvalitatiivinen tutkimus. Laadullinen tutkimus mahdollisti talotoiminnan osallisuuden kokemuksellisen osuuden tarkastelun. Tässä opinnäytetyössä aineisto koostui puolistrukturoiduista teemahaastatteluista. Koimme puolistrukturoidun haastattelun sopivan tutkimukseemme parhaiten. Saimme haastateltavilta näkemykset ennalta määriteltäisiin keskeisiin aihepiireihin haastateltavien itsensä sanoittamina. Haastattelumenetelmän avulla pääsimme selvittämään ihmisten ajatuksia ja kokemuksia talotoiminnasta keskustelutyypissä haastatteluissa. Suora vuovuorovaikutus-tilanne mahdollisti tiedonhankinnan haastatteluista paikan päällä ja tämä vaikutti mielestämme myönteisesti tutkimuksen laatuun. Onnistuimme mielestämme luomaan rennon tunnelman haastattelutilanteisiin, joka ei välttämättä olisi ollut mahdollista etänä toteutettavissa haastatteluissa. Tutkimuksen luotettavuuteen vaikutti haastateltavien heikko suomenkielentaito, joka toi haasteita haastattelutilanteissa sekä haastattelujen tulosten tulkinnassa. Joku toinen olisi voinut tulkita tulokset eri tavalla kuin me tulkitsimme. Haastattelujen toteuttaminen ainoastaan yhdessä Mannerheimin lastensuojeluliiton yhteisötaloista antoi varmasti kaavamman tutkimustuloksen siihen nähden, jos olisimme toteuttaneet haastatteluja useammissa kohteissa.

Eettisestä näkökulmasta korostui vapaaehtoinen ja anonyyminen osallistuminen haastatteluihin. Yhteisötalon tiloissa haastattelihoita varten oli varattu huone, jonne kaikki halukkaat ohjattiin haastatteluja varten. Näin haastattelut saatiin toteutettua anonyymisti. Yksi haastattelu toteutettiin talon kävijöiden yhteisessä oleskelutilassa haastateltavan omasta pyynnöstä. Kerroimme selkeästi yhteisötalon kävijöille, että osallistuminen on täysin vapaaehtoista. Vapaaehtoisuuden painottaminen ja siitä tiedottaminen ymmärrettävästi oli tärkeää, jotta kukaan ei joutuisi vastoin tahtoaan osallistumaan. Haastattelut nauhoitettiin puhelimen

nauhoitussovelluksen avulla. Eettisyyttä sekä myös tietosuojaa kunnioittaen puhelimiin luotiin kansiot, johon lisättiin turvavarmiste. Nauhoitteet siirrettiin haastattelun jälkeen lukittuun PIN-koodilla varustettuun kansioon. Lukitun tiedoston avulla varmistettiin aineiston pysyminen ainoastaan haastattelijan puhelimen tallennustilassa, joka ei ole yhteydessä pilvipalveluihin. Jokaiselle haastattelijalle jäi omaan puhelimeen alkuperäinen versio haastattelusta. Haastateltaville kerrottiin, että haastattelut tullaan lopulta poistamaan.

Koronapandemian takia käyttäjäkunta oli varsin vähäinen, vaikka talolla oli toimintaa haastattelupäivänä. Riittävän aineiston ja tutkimuksen laadun kannalta olisi ollut tärkeää, että haastateltavia olisi osallistunut enemmän. Tämä olisi mahdollistanut enemmän tietoa osallisuuden kokemuksista. Suomalaisia kävijöitä haastattelupäivänä ei ollut saatavilla, kaikki haastateltavat olivat maahanmuuttajataustaisia. Saimme tietoa ainoastaan maahanmuuttajataustaisten käyttäjien kokemuksesta. Näin ollen opinnäytetyömme muokkautui koskemaan maahanmuuttajanaisten osallisuuden kokemusta. Tutkimuksen tulosten laatuun on voinut vaikuttaa se, ettei haastatteluissa ollut yhtään miehiä tai lapsia. Selvittämättä jäi, onko talotoiminnassa lainkaan miehille suunnattua mielekästä toimintaa. Haastattelujen vastauksista kävi jonkin verran ilmi lasten kiinnostus taloon ja sen toimintaan, mutta vastaavanlaisissa tutkimuksissa voisi haastatella myös lapsia.

Mietimme, olisiko tutkimus ollut laadukkaampi, jos olisimme voineet hyödyntää tulkkauspalveluja. Näin haastatteluihin osallistujat olisivat päässeet vastaamaan omalla äidinkielellään. Mietimme myös, olisiko kysymykset voinut asetella siten, että vastaukset olisivat olleet muodossa kyllä tai ei. Tällöin riskinä olisivat olleet liian suppeat vastaukset, joissa olisi ollut vähän tulkinnanvaraa. Haastattelut olisi voinut toteuttaa myös virtuaalisia kanavia pitkin tai sähköpostitse, tällöin ihmisten kohtaaminen olisi jäänyt kokonaan pois. Nämä havainnot antavat viitteitä siihen, että jatkossa kannattaa pohtia tarkkaan missä muodossa laadullisia tutkimuksia toteutetaan vastaavanlaisissa asiakasryhmissä. Yhteinen kieli haastateltavan ja haastattelijan välillä on merkittävä, jotta tutkimuksen tulokset ovat mahdollisimman totuudenmukaisia. Kielellisistä ongelmista huolimatta olemme sitä mieltä, että teimme paikkaansa pitäviä tulkintoja haastatteluista.

Olemme opinnäytetyön aikana kunnioittaneet ammatillisia kompetensseja. Yhteistyökumppania etsiessämme toimme ilmi moninaisen osaamisemme. Ryhmäämme kuului 2 diakoniatyön sosionomiopiskelijaa ja yksi sosionomiopiskelija. Ryhmän monimuotoinen kokoonpano tuki mielestämme opinnäytetyön laatua, jokainen pääsi hyödyntämään omia vahvuuksiaan. Työn aikana olemme ottaneet nämä molemmat tutkinnot huomioon ja peilanneet ammatillisia kompetensseja koko koulutuksen, sekä myös opinnäytetyön prosessin ajan. Työssämme on vahvasti tuotu esille sosiaalialan ammatillinen eettisyys, se kuvastuu kaikessa toiminnassamme ajatellen opintoja, opinnäytettämme ja tulevaa sosionomintyötä ajatellen. Tähän oleellisina asioina linkittyvät työssämme näkyvä ihmisarvoa, tasa-arvoisuutta ja oikeudenmukaisuutta sisältävä lähestymistapa. Asiakastyön osaamisen näkökulmasta opinnäytetyön prosessi mahdollisti hyvin moninaisen kuvan tehtävästä työstä kolmannen sektorin palveluntuottajan ja yhteiskunnan, sekä palvelujärjestelmän välisistä rooleista.

## 11 POHDINTA

Koimme tärkeäksi nostaa esille opinnäytetyön yhteistyötahon, järjestöjen sekä kuntienmaahanmuuttotyön merkityksen osana maahanmuuton asemaan tuomien haasteiden ja yhteiskuntaan kotoutumisen osalta. Halusimme nostaa esille työssä tehtyjen tulosten kautta yhteiskunnallisen kokonaisvaltaisen vaikutuksen palveluiden tuottamiseen, saavuttamiseen ja yhteistyön merkityksen. Toivomme myös tämän opinnäytetyön kautta tuovan lisäarvoa talon toiminnalle, joka toimintansa kautta edistää erityisesti maahanmuuttajaperheiden hyvinvointia.

Järjestönä Mannerheimin Lastensuojeluliitto on vakiintuneella asemallaan ja osaamisellaan rakentanut koko yhteiskuntaa, sekä muokannut myös sen rakenteita. Se on tarjonnut lapsille ja perheille apua, mutta myös vaikuttanut tasavertaisen yhteiskunnan luomiseen. Vankka osaaminen ja halu seistä kaikkein haavoittuvammassa asemassa olevien puolella näkyy yli 100-vuotisen uurastuksen lopputuloksena. Keskusliiton ja paikallisjärjestöjen yhteistyö on esimerkillistä. Organisaatiota ei johdeta ylhäältä alaspäin mentaliteetilla vaan jokaista organisaatioon kuuluvaa työntekijää ja hänen osaamistaan arvostetaan. MLL on siis osoittanut merkityksensä yhteiskunnassa, mutta liiton alaisuudessa toimivien tahojen jatkuvuudesta ei aina ole varmuutta. Esimerkiksi Hakunilan yhteisötalon toiminta ei ole itsestäänselvyys. Talotoiminta vaatii aina jonkin muun tahon rahoituksen, jotta sitä ylipäättään voidaan toteuttaa. Toteutuessaan se kuitenkin voi jättää jälkensä jokaisen kävijään, luoden turvan, merkityksen ja tarjoten mahdollisuuden osallisuuden vahvistumiselle. Tämä kiteyttää tekemämme tutkimuksen lopputuloksen.

Tutkimuksen tulosten mukaan talotoiminta lisää maahanmuuttajanaisten osallisuuden kokemusta, toiminta nähdään vahvistavana tekijänä hyvinvointiin sekä sen osa-alueisiin. Osallisuus on tunne kuulumisesta johonkin ryhmään, joka on

ihmiselle itselleen merkityksellistä. Yhteisötalon toimintaan osallistuessaan ihmisten voidaan nähdä kuuluvan ryhmään. He saavat mahdollisuuden osallistua tilassa tapahtuvaan toimintaan. Toimintaan osallistuminen on kuitenkin vapaaehtoista, joka vahvistaa ihmisen itsemääräämisoikeutta. Pelkästään tilassa oleminen toisten samassa elämäntilanteessa olevien kanssa, antaa mahdollisuuden ihmisen sosiaalisille kohtaamisille. Sosiaaliset tilanteet saattavat syntyä huomamatta esimerkiksi lasten leikkipaikalla, jossa lapsilla on mahdollisuus tutustua toisiinsa. Tämä saattaa madaltaa kynnystä tutustua toiseen äitiin. Yhteinen elämäntilanne luo pohjan yhdistäville tekijöille ja sitä kautta yhteisille keskustelunaiheille. Talon yhteinen tila ja henkilökunnan tuki tarjoavat mahdollisuuden sosiaalisten tilanteiden syntymiselle. Talon toiminta voidaan nähdä neutraalin tilan tarjoajana, jossa on mahdollisuus osallistua itselle mieleiseen toimintaan ja toiminnan kautta luoda kontakteja muihin kävijöihin.

Opinnäytetyön tuloksiin perustuen todetaan äitien kokevan talon tarjoavan itselleen mielekästä toimintaa. Lapsia ei haastateltu, mutta yksi äideistä kertoi lastensa rakastavan tulla talolle. Lasten osallistuminen ja halu tulla yhdessä vanhempansa kanssa talolle nousi osassa haastattelujen vastauksissa. Kaikki haastateltavat olivat aktiivisia osallistujia talossa paikan päällä tapahtuvaan sekä virtuaaliseen toimintaan. Haastatteluissa vanhemmat kertoivat osallistuneensa korona aikana virtuaaliseen toimintaan, josta ABC-vanhemmuus ryhmä nousi vahvasti esille. ABC-ryhmän suosioon on voinut vaikuttaa siihen osallistuvien kävijöiden yhdistävä tekijä, joka oli vanhemmuus. Virtuaaliset toiminnat olivat tarjonneet tekemistä arkeen silloin, kun kotoa ei haluttu, tai uskallettu poistua vallitsevan koronavirustilanteen vuoksi. Virtuaalisesti toteutetut ryhmät tarjosivat mahdollisuuden sosiaaliseen kanssakäymiseen sekä uusien ystävyys-suhteiden luomiseen. Virtuaalisen toiminnan hyötyinä nousivat esille sen helppous sekä paikkaan sitoutumattomuus. Toive virtuaalisen toiminnan jatkumisesta, voidaan nähdä arkea helpottavana, sekä aktiivisen arjen toteutumisen välineenä. Korona asetti omat haasteet liikkumiselle ja sosiaalisten suhteiden ylläpidolle. Virtuaalisen toiminnan nähtiin täydentävän talon toimintaa korona ajankin jälkeen. Sen haluttiin pysyvän osana uusien toiminnan toteutuksia. Vastauksissa korostui talotoiminnan mielekkyys paikan päällä, vaikka virtuaalisesti toteutettaviin toimintoihin oltiin melko tyytyväisiä.

Palveluiden esteettömyys, saavutettavuus ja turvallisuus ovat tärkeä osa osallisuutta vahvistavia tekijöitä. Talon toiminta perustuu matalan kynnyksen palvelun tuottamisen periaatteisiin. Yhteisötalosta tekee matalan kynnyksen palvelun muun muassa sen avoimuus ja maksuttomuus. Avoimuudella tarkoitetaan sitä, että kaikki ovat talolle tervetulleita. Haastattelujen vastausten perusteella voidaan todeta talon olevan sekä fyysisesti, että emotionaalisesti turvallinen, saavutettava ja esteetön. Näiden kriteerien täytyminen mahdollistaa osallisuuden, samalla vahvistaen osallisuutta. Turvallisuus luo etenkin lapsille tärkeän kasvuun ja kehitykseen vaikuttavia tekijöitä. Edellä mainittujen esteettömyyden, saavutettavuuden ja turvallisuuden toteutumista talolla tukee se, ettei vastauksista nousut esille yhtään tekijöitä, jotka vaikeuttaisivat talolle pääsyä, tai siellä olisi koettu turvattomuutta. Kaikki kävijät olivat kokeneet talon tiloissa olemisen ja toimintoihin osallistumisen turvalliseksi (Kuva 1).



Kuva 1. Yhteisötalon yhteinen tila.

Teoriaosuudesta käy ilmi Hakunilan suuri maahanmuuttajien osuus väestöstä. Maahanmuutto moninaistaa yhteiskuntaa, ja maahanmuuttajien kotoutuminen asettaa haasteita yhteiskunnalle. Valtio määrittelee kotouttamisen valtakunnalliset kehykset ja tavoitteet valtion kotouttamisohjelmassa sekä hallituksen muissa

maahanmuuttopoliittisissa linjauksissa. Kunnilla on tärkeä tehtävä maahanmuuttajien osallisuuden ja yhdenvertaisuuden tukemisessa. Kunnissa on pyrkimys näihin nojaten huomioida valtion tavoitteet kuntien kotouttamisohjelmissa. Kuntien kotouttamisohjelmat ovat suhteutettava paikallisiin lähtökohtiin yhteistyössä paikallisten toimijoiden kanssa. Hakunilan yhteisöalo on mielestämme tärkeä Vantaan kaupungin virallisten kotoutumispalveluiden, muun muassa maahanmuuttajapalvelujen yksikön rinnalla. Hakunilan väestöstä joka neljäs on vieras-kielinen. Tämä tarkoittaa sitä, että joka neljäs puhuu äidinkielenään muuta kuin suomea, saamea tai ruotsia. (Vantaan kaupunki, i.a.-c). Tämä tieto pohjustaa tarvetta kaikille toimijoille, jotka voivat edistää maahanmuuttajien yhteiskuntaan kotoutumista.

Tutkimuksessamme nousi vahvasti esille maahanmuuttajataustaiset naiset ja yhteiskuntaan kokoutuminen. Yhteiskunnan palvelujärjestelmän tulisi tunnistaa vahvemmin ne tekijät, joita maahanmuuttaja yksilönä tai perheenä kokee tullessaan uuteen maahan. Tämä tarkoittaa sitä, että maahan muuttavalle ihmiselle kulttuuri on uusi ja yhteiskunnassa erilaiset pelisäännöt. Haastatteluiden kautta tulkitsimme asiakkaiden kotoutumisen prosessin olleen pitkä kotiäitiyden tuomien velvollisuuksien ja haasteiden vuoksi. Yhteiskuntaan integroituminen on ollut lähinnä sivullinen asia, koska kotiäitiys on sitonut maahanmuuttajataustaiset naiset olemaan kotona pienten lasten kanssa. Tämä vahvistaa tarvetta ottaa huomioon maahanmuuttopolitiikassa ja kotouttamistoimissa sen, ettei kotouttamisen prosessi ole yhden kaavan mukaan toteutettava prosessi. On hyvin yksilöllistä missä elämäntilanteessa kukin maahanmuuttaja on saapuessaan maahan. Haastattelujen kautta eri haastateltavilla nousi esille hyvin erilaisia kotouttamiseen kohdennettavia tarpeita. Kun näitä pyrittiin ennalta selvittämään, voitaisiin saada parempaa ja laadukkaampaa yksilön huomioon ottavaa kotouttamista.

Hyvinvointivaltion perusteisiin kuuluu sen rakentaminen moraalisesti ja eettisesti vankalle pohjalle. Kansalaiset eivät elä vain yhteiskunnan tuottamien palvelujen varassa. Merkittävää on myös lähiyhteisön sosiaalinen tuki sekä ihmisten vastavuoroinen huolenpito. Näin ollen järjestöt voivat omalla toiminnallaan edistää hyvinvointivaltion arvoja. Yhteisöllisyyden kannalta kuntien ja järjestöjen välisellä yhteistyöllä on suuri merkitys. Jotta kuntien ja järjestöjen sekä kirkon yhteistyö

toimii, tarvitaan pelisääntöjä ja uusia toimintatapoja. Pelisääntöjen ja toimintatapojen määrittely vaatii sekä kuntien, että järjestöjen ja kirkon toimintaperiaatteiden ja kehityssuuntien ymmärtämistä kaikkien osapuolen kannalta. Tarpeellista on myös nähdä toimintaympäristöjen muutoksesta kumpuavat yhteistyötarpeet. Muuttuviin toimintaympäristöihin ei ole yhtä oikeaa toimintamallia, eri yhteistyöalueilla ja tilanteissa kuuluu toimia erilaisin keinoin. Yhteistyötä kuuluu tarkastella hyvinvointivaltion tehtävien hoidon sekä kansalaisyhteiskunnan perustamisen näkökulmasta.

Opinnäytetyön teoriaan perustuen voidaan todeta järjestötoiminnalla olevan Suomessa tärkeä rooli kuntalaisten hyvinvoinnissa. Järjestötoiminta mahdollistaa kuntalaisten osallistumisen erilaisiin harrastuksiin sekä yhteiskunnan toimintaan. Tavoitteena on, että yhteisöllisyys ja vuorovaikutus lisääntyvät, ja ovat väylänä muun muassa sosiaalisen pääoman syntymiselle. Järjestötoiminta lisää vaikutusmahdollisuuksia niille kansalaisille, joiden ääni tulisi muutoin huonosti kuulluksi. Järjestöt omalla toiminnallaan täydentävät kuntien palveluja moninaisella yhteistyöllä kunnan ja järjestöjen välillä. Kuitenkin on osoitettu, että järjestöjen resursointi on usein hankeperusteista, joka luo haasteet toiminnan jatkuvuudelle, tämä heijastuu palvelujen laatuun ja pysyvyyteen. Hakunilan yhteisötalo on kohtaamispaikka, joka toimii järjestöjen periaatteiden mukaisesti. Talo tarjoaa mm. toimintaa, koulutuksia ja mahdollistaa sosiaaliset kanssakäymiset. Talo on saavuttanut ne kansalaiset, joiden ääni ei välttämättä tulisi muutoin kuulluksi, siis maahanmuuttajanaiset.

Järjestöjen toiminta perustuu pitkälti vapaaehtoisuuteen. Tämä nousi esille myös haastattelujen kautta. Useat vastaajista nostivat esille vapaaehtoistoiminnan ja siinä itse toimimisen merkityksen. Vapaaehtoistoiminta nähtiin arvokkaana ja arvostettavana toimintaan osallistumisen ja vaikuttamisen keinona. Itselle tärkeän asian parissa toimiminen ja auttavana voimavarana oleminen, voidaan nähdä myös itsetuntoon vaikuttavana tekijänä. Toimiessaan vapaaehtoisena henkilöt kokivat itsensä tärkeäksi ja tarpeelliseksi. Vapaaehtoisina he olivat saaneet kiitosta, sekä työntekijöiltä että toiminnan kohteena olleilta henkilöiltä. Haastateltavat myös kokivat, että heihin ja heidän osaamiseensa ja taitoihin luotetaan ja heitä arvostetaan.

Maahanmuuton, kotoutumisen ja kotouttamisen osalta järjestöjen merkitys yhteiskunnallisina vaikuttajina on merkittävä muuttuvassa ja moninaistuvassa ympäristössä. Suomi muuttuu monikulttuurisemmaksi muun muassa työperustaisen, että humanitaarisen maahanmuuton vuoksi. Kunnissa toteutetaan maahanmuuttajien palveluita, kotouttamista ja työllistymistä ja nämä elementit otetaan huomioon kunnan strategisessa kehittämisessä. Kansainvälistyvä toimintaympäristö ja monikulttuurinen asiakaskunta luovat haasteet ja edellyttävät kunnilta uudenlaista kulttuurisensitiivistä palveluosaamista. Integraatio luo edellytykset sille, että väestöryhmien väliset suhteet ovat hyvät ja paikallisyhteisöt aidosti monikulttuurisia. Kunnan tekemä tavoitteellinen kotoutustyön tavoitteena on, että maahanmuuttajat kotoutuvat hyvin ja osallistuisivat aktiivisesti yhteiskunnan toimintaan. Kulttuurisensitiivisen työn haasteina näyttäytyvät väestön moninaiset kielelliset sekä kulttuuritaustat. Kulttuurisensitiivisen työtteen ja palvelujen tarjoajien näkökulmasta tämä tarkoittaa, että palveluissa pitää huomioida herkkyys ja kyky omasta, kuin myös toistenkin ihmisten käyttäytymisen kulttuurisidonnaisia tapoja. Lisäksi tulisi ymmärtää tiettyjen käyttäytymismallien kulttuurisia merkityksiä ja kohdentaa palvelujen tarjonta sen mukaiseksi.

Tehdystä haastattelututkimuksestamme nousi esille, että erilainen kieli ja kulttuuri osoittautuivat maahanmuuttajille yhteiseksi piirteeksi. Tämä yhteinen piirre voidaan nähdä tarpeeksi sekä samalla perusteeksi saada kohdennettuja palveluja. Kohdennetut palvelut tukevat integroitumista yhteiskuntaan ja ovat merkityksellisiä maahanmuuttajataustaisten lapsiperheiden osallisuuden kannalta. Hakunilan yhteisötalon rooli palveluntuottajana on tuottaa suojaavia tekijöitä lapsille ja perheille. Näitä suojaavia, kotouttamista edistäviä toimia maahanmuuttajien kohdalla ovat tuki suomalaisessa yhteiskunnassa toimimiseen sekä suomen kielen opettaminen.

Kulttuurisensitiivinen, dialoginen, kielitietoinen sekä monikielisyyden huomioon ottava työtapa on yksi vahvoista osallisuutta tukevista työmuodoista. Dialoginen vuorovaikutusosaaminen ja ymmärrys monikulttuurisen vuorovaikutuksen perusteista auttavat ohjaajaa valitsemaan kuhunkin ohjaustilanteeseen sopivat ohjaus- ja vuorovaikutusmenetelmät. Edellä mainitut asiat kuuluvat eri kulttuurien parissa

työskentelevien vahvuuksiin. Kulttuurisensitiivisen työn merkitys korostuu yhteisötalolla, jossa kävijäkunnaksi on vakiintunut maahanmuuttajataustaiset. Muutamista haastattelujen vastauksista ilmeni tyytyväisyys talon työntekijöihin. Näiden vastausten perusteella voidaan tulkita ohjaajien olevan osaavia, eri kulttuurit huomioon ottavia.

Suomessa ja erityisesti pääkaupunkiseudulla monikulttuurisen ohjauksen kehittäminen on ajankohtainen haaste. Suomessa asuvat maahanmuuttajaperheet ovat moninaisia. Moninaisuus tarkoittaa muun muassa sitä, että perheissä on eroja vanhempien maahanmuuton syissä, tämänhetkisessä elämäntilanteessa ja kotoutumisessa sekä sosiaalisissa verkostoissa ja uskonnoissa. Maahanmuuttajanaisten asemaan yhteiskunnassa pitäisi kiinnittää erityistä huomiota. Muutto Suomeen on tarjonnut monille naisille sellaisia mahdollisuuksia, joista he muuten olisivat jääneet paitsi. Palvelun laadun kehittämisen ja tasa-arvoisen saatavuuden näkökulmasta on huomioitava palveluita tuottaessa, että ne vastaavat maahanmuuttajataustaisten naisten tarpeita ja edistävät osallisuuden kokemusta. Tärkeää Hakunilan yhteisötalon kannalta olisi kehittää maahanmuuttajanaisia varten tehokkaampia palveluprosesseja, sekä tehostaa eri toimijoiden keskinäistä yhteistyötä, jotta naisten mahdollisuus integroitua yhteiskuntaan olisi matalampi.

Vanhemmuuden tukeminen koettiin ensiarvoisen tärkeäksi Yhteisötalon toiminnassa, perheen näkeminen ja kuuleminen kokonaisuudessaan koettiin tärkeäksi. Vanhemmuutta talo tukee sitä varten suunnatulla toiminnalla sekä mahdollistamalla yhteisötalon tiloissa perheille suunnattuja palveluita. Samoissa tiloissa tarjottava perhettä ja yksilöä tukevia sosiaali- ja terveysalan kunnalliset palvelut haastateltavat kokivat tarpeellisiksi. Vapaa-ajalla vapaaehtoiseen matalankynnyksen palveluihin pääsemisen helppous nousi esille ja koettiin tärkeinä. Kotoutumisen ja integroitumisen näkökulmasta palveluiden helppo saatavuus on merkittävää.

Koronapandemian aikana ihmisten väliset kanssakäymiset olivat ja ovat vähentyneet merkittävästi. Hakunilan yhteisötalo reagoi poikkeusaikoihin nopealla aikataululla, ja tarjosi kävijöilleen toimintaa virtuaalisessa muodossa. Verkossa

tapahtuva kommunikointi vaatii monen asian huomioimista. Aitous, dialogisuus ja tunneilmaisuus ovat huomioitavia asioita kohtaamisen suhteen. Vuorovaikutuksessa taas tulee kiinnittää huomiota mm. kielenkäyttöön, kirjoittamistyyliin sekä monilukutaidosta on etua. Videoyhteydellä tapahtuva sanallinen vuorovaikutus ei ole täysin esteetöntä. Videoyhteyksien aikana voi tulla kuva- ja äänisyötteiden ajallisia viiveitä, jotka häiritsevät sanatonta viestintää. Myös yhteisen fyysisen tilan puuttuminen ja puutteet katsekontakteissa hankaloittavat sanatonta viestintää. Haastattelujen vastauksista kävi ilmi, että virtuaalisiin toimintoihin oltiin melko tyytyväisiä. Virtuaalisiin toimintoihin kerrottiin olevan helppo osallistua. Etäyhteyksin toteutetut toiminnot tuovat varmasti mukanaan myös teknisiä ongelmia, mutta haastateltavat eivät ilmeisesti olleet näitä ongelmia vielä kokeneet.

Kotoutumisen edellytyksiä ovat siis kielitaito, koulutus, työllistyminen ja osallisuus. Maahanmuuttajien palvelutarpeita on tarkasteltava kokonaisuutena, johon kuuluvat muun muassa koulutus, työllistyminen, sosiaali- ja terveydenhuolto, asuminen ja kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopalvelut. Yhteisötalon toiminta on hyödyttänyt maahanmuuttajataustaisia kävijöitä kotoutumista ajatellen. Kielitaidon merkitys ja halu oppia suomen kieltä tuli vahvasti esille haastatteluissa. Suomen kielen oppiminen koettiin tärkeäksi, ja koulutusmahdollisuuksia siihen toivottiin lisättävän. Kielen oppimisen mahdollistaminen edesauttaa naisten kotoutumista. Kielitaito mahdollistaa myös vuorovaikutuksen edistämisen yhteiskunnan muissa konteksteissa. Esimerkiksi työelämään siirtymisessä ja kouluttautumisen mahdollistamisessa. Yhteisötalon tarjoama kielen opetus vahvistaisi naisten mahdollisuuksia päästä vaikuttamaan oman elämän osallisuuteen ja sitä kautta se myös vahvistaisi yhteiskunnallisen vaikuttamisen mahdollisuuksiin.

Tärkeitä kulttuuria tuottavia merkitysjärjestelmiä ja identiteetin perusaineiksia ovat kieli, uskonto ja traditiot. Itse kieli on eräs perustavimmista kulttuurisista järjestelmistä. Samaa kieltä puhuvat ihmiset voivat kommunikoida toistensa kanssa ja merkityksellistää maailmaa toisilleen. Kielitietoisuus ja monikulttuurinen osaaminen on keskeinen monikulttuurisen ohjauksen osa-alue. Sen tulisi monipuolisesti yhdistyä kaikkiin muihin ohjausosaamisen teemoihin. Kielitietoisuus on kyky huomioida kielellistä erilaisuutta ja estää kielellisistä eroista johtuvaa syrjäytymistä erilaisissa kohtaamistilanteissa. Kielitietoinen ohjaus on asiakkaan oman kielen,

kulttuurin ja taustan huomioivaa ohjausta. Selkokieli on yleiskieltä helpommin käytettävää kieltä, jonka rakennetta ja sisältöä on tietoisesti muokattu yksinkertaisemmaksi. Tämä osana kulttuurisesti taitavaa työtä tekevällä työntekijällä mahdollistaa sosiaalisen osallisuuden kokemusta asiakaspinnassa. Talon toiminnassa on jo kehitystä näissä edellä mainituissa tekijöissä. Jotta palvelu tavoittaisi vielä suuremmin asiakaspintaa, on näihin seikkoihin hyvä kiinnittää erityishuomiota palveluja suunnitellessa.

Opinnäytetyön teoriaosuudessa kerrottiin evankelisluterilaisen seurakunnan tukevan, ja osallistavan yksilöllisellä ja yhteiskunnallisella tasolla maahanmuuttajia ja lapsiperheitä. Kirkko ei erittele ihmistä sen rodun, kielen tai kansallisuuden mukaan. Kristilliseen uskoon kuuluu hädänalaisten auttaminen riippumatta kansallisuudesta, uskonnosta tai sukupuolesta. Diakoniatyö on yksi kirkon perustehtävistä. Se perustuu kristilliseen rakkauteen. Tavoitteena on auttaa niitä, joilla on hätä suurin ja joita muutoin ei auteta. Kirkollisen toiminnan peruspilarit seisovat ihmisyyden ja tasa-arvoisen kohtaamisen oletusarvossa.

Diakoniatyön ydinosamiseen ja viranhaltijan tehtävään kuuluu kohtaaminen, hädän tunnistaminen sekä ihmisen luovuttamattoman arvon puolustaminen. Tehtävänä on edistää kokonaisvaltaista terveyttä ja hyvinvointia. Ihmisarvon puolustaminen ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden toteutuminen ovat keskeisin viran tehtäväosaamista. Se, millaisena kirkon palvelut nähdään mielestämme tulevana kirkontyön ammattilaisina, on aivan kiinni siitä, miten palveluja ja yhteistyötä kehitetään. Toivoen kehityksen jatkuvan siten, että palvelut ovat näkyvää, käytännöläheistä, jalkautuvaa matalankynnyksen palvelujen kriteerit täyttävää dialogista, ihmisyyttä arvostavaa moniammatillista yhteistyötä.

Opinnäytetyön tekohetkellä herättää suurta huolta seurakunnan vähäinen osallistuminen Hakunilan yhteisötalolla maahanmuuttajien kanssa tehtävässä työssä. Lapsiperheille, lapsille sekä nuorille suunnattuja palveluja seurakunnalla on suunnaton määrä, mutta tutkimuksemme mukaan näistä ei haastateltavilla ollut tietoa. Seurakunnalla on vahva rooli perhetyön osaamisessa ja siksi on surullista havaita, etteivät palvelut tavoita maahanmuuttajataustaisia yhteisötalolla. Seurakunnan näkyvyyttä ja saavutettavuutta tulisi lisätä. Osallistavaa toimintaa

tulisi suunnitella siten, että se tavoittaisi kaikki kuntalaiset, mukaan lukien monikulttuurisentyön moninaiset tahot.

Sosiaalihuoltolaki määrittelee, että lain tarkoituksena on edistää ja ylläpitää hyvinvointia ja sosiaalista turvallisuutta. Sosiaalihuollon toimin vaikutetaan ennen kaikkea väestön sosiaaliseen hyvinvointiin ja turvallisuuteen sekä toimintakykyyn ja osallisuuteen. Lailla on luonteensa vuoksi erityinen rooli eriarvoisuuden ja syrjäytymisen vähentämisessä. Lain yhtenä päämääränä on tarpeenmukaisten, riittävien ja laadukkaiden sosiaalipalvelujen saaminen yhdenvertaisin perustein sekä luo jokaiselle ihmiselle edellytykset toimia yhteiskunnan täysivaltaisena jäsenenä. Ensisijaista on kuitenkin hyvinvoinnin edistäminen ennaltaehkäisevästi yleisin koko väestöön kohdistuvien toimin. Tämä laki antaa puitteet asiakaskeskiselle ja ennaltaehkäisevälle sosiaalipalveluille ja niiden tuottajille. Hakunilan yhteisötalon yksi keskeinen tavoite on syrjäytymisen ehkäisy. Tähän yhteisötalo on vastannut tarjoamalla yhteiset tilat ja toimintaa, joissa ketään ei syrjitä.

Koulutuksemme mukaan ammatillinen osaaminen perustuu lain puitteissa toimimiseen, huono-osaisuuden vähentämiseen, tasa-arvon edistämiseen kaikkialla yhteiskunnassa. Sosiaalialan sekä diakonisen työn kompetenssien mukaisesti jokaisen ammattilaisen on osattava toimia ihmis- ja perusoikeussäädösten, sosiaalialan arvojen sekä ammattieettisten periaatteiden mukaisesti. Kun verrataan koulutuksessa opitun tiedon ja tutkimuksessa esille nousseen käytännön välistä suhdetta järjestötoiminnan ja seurakunnan toiminnan osalta. Herää kysymys, millä tavoin eri ammattikuntien yhteistyötä voitaisiin parantaa ja kehittää, jotta erityisesti maahanmuuttajataustaisille tarkoitetut toiminnot tulisivat paremmiksi?

Hakunilan yhteisötalon tiloissa on saatavilla muiden toimijoiden palveluja. Kun väestö monimuotoistuu, myös palvelujen tarve kasvaa. Haastatteluista nousi esille monialaisen-, moniammatillisen, ja monitoimijaisen yhteistyön näkyvyyden ja saavutettavuuden tekijöitä. Haastateltavat kertoivat käyttävänsä neuvolan, psykologin sekä hammashuollon palveluita. Haastateltavat kokivat tärkeäksi, että nämä palvelut toimivat samassa tilassa talotoiminnan kanssa. Samoissa tiloissa toimiminen tarkoittaa, että palvelut ovat helposti saatavilla, eli ne ovat matalan kynnyksen palveluita.

Eri palveluntuottajien olisi syytä lujittaa keskinäistä yhteistyötä, jotta saavutettaisiin yhteiskunnallisesti vaikuttavia ja kohdennettuja palveluita. Tärkeimpänä pidämme toimijoiden tahtoa monialaisen yhteistyön tekemiselle. Tulevina ammattilaisina haluamme kiinnittää erityistä huomiota keskinäisen viestinnän ja yhteistyön sekä oman osaamisemme jakamiseen. Ammattilaisina ymmärrämme myös yhteistyön kehittävän jatkuvasti omaa osaamistamme, jotta voimme tarjota asiakkaille tasavertaiset ja saavutettavat palvelut.

Teoriaosuudessa kerromme, miten sosiaalinen esteettömyys ilmenee yhdenvertaisena mahdollisuutena osallistua ja toimia yhteiskunnan eri osa-alueilla. Yhteisöalo tarjoaa toiminnallaan kävijöilleen mahdollisuuden osallistua toiminnan kehittämiseen. Sosiaalisten esteiden poistaminen ja vaikuttamisen mahdollisuuksien tarjoaminen vahvistaa ihmisen uskallusta osallistua myös yhteiskunnallisesti vaikuttaviin tekijöihin. Kävijöiden osallistuminen kehittämistyöhön vahvistaa talon toiminnan asiakaslähtöisyyttä, mutta myös ihmisen omaa uskallusta nostaa esille omia tarpeitaan. Tärkeää on, että jokainen kävijä tulee nähdyksi ja kuulluksi omista tarpeistaan ja lähtökohdistaan käsin.

Haastatteluista nousi vahvasti esille myös talotoiminnan kokonaisvaltainen myönteinen vaikutus palveluiden piiriin löytäneille maahanmuuttajataustaisille perheille. Syrjimättömyyden tematiikka nousi matalankynnyksen palvelujen käyttäjäkokemuksena hyvin esille. Yksi haastateltavista kertoi, ettei ”talolla katota oudosti”. Tämä kuvastaa hyvin sitä, miten syrjimättömyys toteutuu talolla. Perheet olivat kokeneet, että palvelut ovat helposti saatavilla, he tulivat kuulluiksi ja saivat kohdennettua apua ja ohjausta tarvittaessa tilanteisiinsa. Tämä puhuu sen puolesta, että talotoiminnan arvot ovat heijastuneet toiminnan tasolle niin hyvin, että kävijät kokevat palvelun laadun hyväksi.

Diakonian viranhaltijan ydinosaamisen kautta otimme huomioon, että osaamisemme ja oppimisen prosessissa kohtaamme ja tuemme erilaisissa elämäntilanteissa olevia ihmisiä, perheitä sekä yhteisöjen jäseniä. Tunnistimme osaamisemme laaja-alaista osaamista monenlaisen hädän tunnistamiseksi, avuntarpeessa olevien ihmisten tukemiseksi sekä terveyden ja hyvinvoinnin

edistämiseksi. Työn keskiössä on näin ollen suuressa arvossa ihmisarvon puolustaminen ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden toteutuminen, huomioiden teologisen ja arvo-osaaminen edellytykset.

Ammatillisen osaamisen kannalta työ oli antoisa matka reflektivaan, dialogiseen sekä moniammatilliseen kasvuun maahanmuuttajataustaisten ihmisten kanssa. Vaikka koronapandemia hankaloitti työn tekemistä sekä palveluntuottajan palvelujen tarjontaa, onnistuimme mielestämme tutkimuksen toteutuksen suhteen hyvin. Toimimme tilanteiden vaatimilla tavoilla. Osasimme käyttää tilanteeseen soveltuvia työmenetelmiä. Esimerkiksi talotoiminnan päällikköä Susan Ihanaista haastattelimme etäyhteyksin, otimme siis koronapandemian poikkeusolot huomioon. Saimme toteuttaa positiiviseen muutokseen tähtäävä prosessia, moniammatillisuutta kunnioittaen yhdyspinnoilla, verkostoissa yhteistyötahoja kunnioittaen.

Lähtökohtamme tehtävälle opinnäytetyölle oli osallisuuden kokemusten selvittäminen asiakaspinnassa. Halusimme opinnäytetyön kautta kuulla heitä, jotka eivät muutoin saisi ääntänsä kuuluviin. Toivomme, että opinnäytetyön toteutuksen kautta pystyimme tuottamaan Mannerheimin lastensuojeluliiton yhteisötalolle heidän palvelujensa laatua hyödyttävää tietoa, sekä antamaan ideoita palveluiden ja toiminnan kehittämiseksi.

Osallisuus ja sen kokemus ovat erittäin laajoja käsitteitä, ja ilmiönä vertaansa vailla. Jatkotutkimusten kannalta voisi esimerkiksi selvittää Hakunilan yhteisötalon tilan merkitystä osallisuuden edistäjänä. Koronan vuoksi olisi hyvä havainnollistaa myös virtuaalisen toiminnan ja tilan yhteys asiakaskokemuksena osallisuutta ylläpitävänä tai heikentävänä tekijänä. Tutkimuksessa voisi selvittää, miten Hakunilan yhteisötalon tilakokemus vaikuttaa ja on vaikuttanut käyttäjäasiakkaiden osallisuuden kokemukseen. Tutkimuksesta saadut tulokset voisivat hyödyntää Hakunilan yhteisötalon tilojen toimivuutta monesta näkökulmasta. Tiloja ja sen toimintaa voitaisiin muuttaa kävijöiden tarpeita vastaavaksi, jos haastattelun tulokset antaisivat siihen aihetta. Mannerheimin lastensuojeluliitolla on myös muita avoimia kohtaamispaikkoja. Jos tutkimustulokset antaisivat aihetta laajoihin tilaparannuksiin Hakunilassa, voitaisiin nähdä tarpeelliseksi jatkotutkimukset

muissa yhteisötaloissa. Tutkimuksen tavoitteena kauaskantoisesti voitaisiin nähdä samankaltaisten tilojen käyttäjälähtöisen lähestymistavan kehitystyö. Tässä tulevia kävijöitä hyödynnettäisiin jo tilojen suunnitteluvaiheessa, jotta toimitiloista saataisiin käyttäjien toiveiden ja tarpeiden mukaiset.

## LÄHTEET

- (EU) N:o 604/2013 Dublinin III-asetus. Saatavilla 14.10.2021 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=celex:32013R0604>
- 1999/435/EY Schengenin sopimus. Saatavilla 23.1.2020 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=OJ:L:2000:239:TOC>
- A 912/1992. Asetus sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 9.10.1992/912. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1992/19920912>
- Bohon, S. A., & Conley, M. E. (2015). Immigration and population. Polity Press.
- Eräsaari, R. (2005). Inkluisio, ekskluisio ja integraatio sosiaalipolitiikassa. Kiis-  
takysymysten kartoitusta. Janus Sosiaalipolitiikan Ja sosiaalityön  
Tutkimuksen Aikakauslehti, 13(3), 252–267. Saatavilla <https://journal.fi/janus/article/view/50315/15184>
- Eskola, J., & Suoranta, J. (2014). Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.
- EUR Lex: Schengenin yleissopimus (1985). Saatavilla 12.10.2021 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/>
- EU-terveydenhoito. (i.a). Hoidon laatu Suomessa. Saatavilla 29.12.2021  
<https://www.eu-terveydenhoito.fi/hoitoon-ulkomailta-suomeen/terveydenhuoltojarjestelma-suomessa/hoidon-laatu-suomessa/>
- Fosander, A., Ekshom, E. &., Shaleh, R. (1994). Monietninen työ: Haaste ammattitaidolle. Helsinki: Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus.
- Hallikainen, T., Ikonen, E., Järveläinen, M., Kurki, A., Louhela, M., Piironen, R., ... & Uramo, M. (2017). Arki, arvot ja etiikka. Sosiaalialan ammattihenkilön eettiset ohjeet, Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry.
- Harju, A. (11.11.2020.) Vapaaehtoistoiminnan merkitys kasvaa. Saatavilla <https://kansalaisyhteiskunta.fi/tietopankki/vapaaehtoistoiminnan-merkitys-kasvaa/>

- Heikkilä, E., & Yeasmin, N. (2021). Labour market integration of immigrants in Finland. In Handbook of culture and migration. Edward Elgar Publishing.
- Heinlahti, K., & Kakkuri-Knuutila, K. (2006). Mitä on tutkimus? Gaudeamus Kirja Oy.
- Helminen, J. (toim.). (2016). Työelämälähtöistä ammattikorkeakoulupedagogiikkaa rakentamassa. (Diak Työelämä 3). Diakonia-ammattikorkeakoulu. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-493-263-9>
- Hietanen-Peltola, M., Vaara, S., Hakulinen, T., & Hastrup., A. (toim.). (2020). Lasten, nuorten ja perheiden peruspalvelut koronakeväänä 2020. Tuloksia kouluterveydenhuollon verkoston ja perhekeskusverkoston tiedonkeruista. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos Työpaperi 26/2020. Helsinki 2020. Saatavilla [https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/140127/TY%c3%962020\\_026\\_Lasten%20nuorten%20ja%20perheiden%20peruspalvelut%20koronakev%c3%a4%c3%a4n%c3%a4%202020\\_s.pdf?sequence=4&isAllowed=y](https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/140127/TY%c3%962020_026_Lasten%20nuorten%20ja%20perheiden%20peruspalvelut%20koronakev%c3%a4%c3%a4n%c3%a4%202020_s.pdf?sequence=4&isAllowed=y)
- Hirsjärvi, S., Hurme, H. (2018). Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Gaudeamus
- Hovila, H. (26.2.20). Verkkovuorovaikutus [Luentotallenne]. Diak eettinen foorumi. Saatavilla <https://eu-iti.bbcollab.com/collab/ui/session/playback/load/df234b97bb7343b0b8a3e21262428aab>
- Hovila, H., Hyväri, S., & Ikonen, T. (2021). Monikulttuurisen ohjauksen moduulien kuvaukset. Teoksessa S. Hyväri, & P. Sahonen (toim.), Monikulttuurisen ohjausosaamisen kehittäminen – Virtaa ohjaukseen -koulutushankkeen tulokset. (s. 43–63). (Diak työelämä 22). Diakonia-ammattikorkeakoulu. [https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/495024/DIAK\\_Ty-oelama22\\_web.pdf?sequence=5&isAllowed=y](https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/495024/DIAK_Ty-oelama22_web.pdf?sequence=5&isAllowed=y)
- Ikonen, T. (2015). Kirkko muukalaisen asialla. Kansainvälinen diakonia Suomen evankelisluterilaisen kirkon hiippakunta- ja 1993–2004 keskushallinnossa [Väitöskirja, Helsingin yliopisto]. (Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja. A Tutkimuksia 41). Diakonia-ammattikorkeakoulu. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-493-245-5>

- Innokylä. (i.a.) Masto - Maahanmuuttajien työllisyyden ja osallisuuden edistäminen. Saatavilla 02.11.2021 <https://innokyla.fi/fi/toimintamalli/masto-maahanmuuttajien-tyollisyyden-ja-osallisuuden-edistaminen>
- Invalidiliitto. (i.a.). Esteettömyys Saatavilla 06.12.2021 <https://www.invalidiliitto.fi/esteettomyys>
- Isola, A-M., Kaartinen, H., Leemann, L., Lääperi, R., Schneider, T., Valtari, S., & Keto-Tokoi, A. (2017). Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos Saatavilla [https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135356/URN\\_ISBN\\_978-952-302-917-0.pdf?sequence=1](https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135356/URN_ISBN_978-952-302-917-0.pdf?sequence=1)
- Juhila, K. (2006). Sosiaalityöntekijöinä ja asiakkaina – sosiaalityön yhteiskunnalliset tehtävät ja paikat (7.uud. p.). Vastapaino
- Kestilä, L., Jokela, M., Härmä, V., Rissanen., P. (toim.). (2021). Covid-19 epidemian vaikutukset hyvinvointiin, palvelujärjestelmään & kansantalouteen. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.
- Kotoutuminen. (i.a.-a). Kotoutumisen edistämisen painopisteet. Saatavilla <https://kotoutuminen.fi/kotoutumisen-edistamisen-painopisteet>
- Kotoutuminen. (i.a.-b) Kotoutuminen ja pakolaisten vastaanotto. Saatavilla 02.11.2021 <https://kotoutuminen.fi/kotoutuminen-ja-pakolaisten-vastaanotto>
- Kylmä, J., & Juvakka, Taru (2007). Laadullinen terveystutkimus. Helsinki: Edita Prima Oy.
- L 1386/2010 Laki kotoutumisen edistämisestä. Saatavilla 14.10.2021 <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101386>
- L 23/2001 Ulkoasiainministeriön ilmoitus Schengenin säännöstön soveltamisesta Saatavilla 14.10.2021, <https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/2001/20010023>
- L 301/2004 Ulkomaalaislaki. Saatavilla 14.10.2021 <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2004/20040301>
- L 359/2003 Kansalaisuuslaki. Saatavilla 14.10.2021 <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030359>

- L 493/1999 Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta. Saatavilla 14.10.2021 <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1999/19990493>
- L 746/2011 Laki kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskauppan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta. Saatavilla 14.10.2021 <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110746>
- L1325/2014 Yhdenvertaisuuslaki. Saatavilla 14.10.2021 <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141325>
- Lairio, M., Nissilä, P., Puukari, S. & Varis, E. 2001. Opinto-ohjaajat monikulttuurisuuden ja maahanmuuttajien tukijoina. Teoksessa M. Lairio & S. Puukari (toim.) Muutoksista mahdollisuuksiin. Ohjauksen uutta identiteettiä etsimässä. Jyväskylän yliopisto: Koulutuksen tutkimuslaitos, 131–162.
- Laitinen, M., & Pohjola, A. (toim.). (2010). Asiakkuus sosiaalityössä. Gaudeamus Helsinki University Press.
- Leemann, L., & Hämäläinen, R. M. (2016). Asiakasosallisuus, sosiaalinen osallisuus ja matalan kynnyksen palvelut. Pohdintaa käsitteiden sisällöstä. Saatavilla 8.11.2021 [https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/131350/YP1605\\_Leemann&Hamalainen.pdf?se](https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/131350/YP1605_Leemann&Hamalainen.pdf?se) [luettu 8.11.2021].
- Leemann, L., & Hämäläinen, R.-M. (2015). Matalan kynnyksen palvelut. Sosiaalisen osallisuuden edistämisen koordinaatiohanke (Sokra). Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Saatavilla [https://thl.fi/documents/966696/3775621/Tietopaketti\\_Matalan\\_Kynnyksen\\_Palvelut.pdf/97b1aef8-b8ca-4ec3-ac4c-b80d3e754cec](https://thl.fi/documents/966696/3775621/Tietopaketti_Matalan_Kynnyksen_Palvelut.pdf/97b1aef8-b8ca-4ec3-ac4c-b80d3e754cec)
- Makkonen, T., & Koskenniemi, E. (2013). Muuttoliikkeen ja maahanmuuttajien aseman oikeudellinen sääntely. Teoksessa T. Martikainen, P.
- Mannerheimin lastensuojeluliitto. (16.08.2021a). Ystäväksi maahanmuuttajaäidille toiminta. Saatavilla <https://www.mll.fi/vanhemmille/toiminta-lapsiperheille/ystavaksi-maahanmuuttajaaidille-toiminta/>
- Mannerheimin lastensuojeluliitto. (31.8.2021b.) Tule vapaaehtoiseksi. Saatavilla <https://www.mll.fi/tue-tyotamme/tule-vapaaehtoiseksi/>

- Mannerheimin lastensuojeluliitto. (8.5.2018). Lähtisitkö monikulttuuriseen jututtamiseen. Saatavilla <https://www.mll.fi/artikkelit/lahtisitko-monikulttuuriseen-jututtamiseen/>
- Mannerheimin lastensuojeluliitto. (i.a). Historia. Saatavilla 04.12.201 <https://www.mll.fi/historia/>
- Martikainen, T., Saukkonen., R, & Säävälä, M. (2013). Muuttajat. Kansainvälinen muuttoliike ja suomalainen yhteiskunta. Gaudeamus
- Mikkeli. (i.a.). Mikä ihmeen osallisuus. Saatavilla 06.12.2021. <https://www.mikkeli.fi/sisalto/osallistujavaikuta/mika-ihmeen-osallisuus>
- Moilanen., K., Sohlo., P., Hirvonen H. (i.a.) Forward. Kompetenssilähtöinen malli maahanmuuttajanaisten sosiaalisen osallisuuden parantamiseksi. <https://www.monikanaiset.fi/tiedostot/Forward-kasikirja.pdf>
- Monik-Vantaa. (i.a.) Tietoa meistä. Saatavilla 21.10.2021 <https://www.monikvanta.fi/tietoa-meista/>
- Mähönen, T. & Jasinskaja-Lahti, I. (2013). Etniset ryhmäsuhteet ja maahanmuuttajien akkulturaatio. Teoksessa T. Martikainen, P. Saukkonen & M. Säävälä (toim.), Muuttajat. Kansainvälinen muuttoliike ja Suomalainen yhteiskunta (s. 247–261). Helsinki: Gaudeamus Oy.
- Mäkitalo, E., & Wallinheimo, K. (2012). Virtuaaliset ympäristöt: Innostava oppiminen, tehokas koulutus. Talentum.
- Möttönen, S., &., Niemelä, J. (2005). Kunta ja kolmas sektori. Yhteistyön uudet muodot. PS-Kustannus
- Näpärä, L. (12.4.2017). Haastattelun lajityypit. <https://spoken.fi/2180/>
- Parviainen, E. (2020). Vantaan väestö 2019/2020. Vantaan kaupunki, strategia tutkimus. Saatavilla [https://www.vantaa.fi/instancedata/prime\\_product\\_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/151877\\_Vantaan\\_vaesto\\_2019-2020.pdf](https://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/151877_Vantaan_vaesto_2019-2020.pdf)
- Peda.net. (i.a.). Monikulttuurisuuden kohtaaminen opistoissa. Saatavilla 21.10 <https://peda.net/kol/foorumi/m/mkk/t3mst/mtmjktm/mko>
- Peltola, M. (2014). Kunnollisia perheitä. Maahanmuutto, sukupolvet ja yhteiskunnallinen asema. Unigrafia.
- Puusa, A., & Juuti., P. (2020). Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Gaudeamus.
- R3. (i.a). Yhdistys. Saatavilla 02.01.2021 <https://www.r3.fi/yhdistys/>

- Raatikainen, E., Rahikka, A., Saarnio, T. & Vepsä, P. (2020). Ammattina sosio-  
nomi (3.–4. uud.p.). Helsinki: Sanoma Pro.
- Rouvinen-Wilenius, P. (2014). Osallisuuden jäljillä. Kohti osallisuutta - mikä es-  
tää, mikä mahdollistaa? Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry.  
Saatavilla [https://www.pksotu.fi/pksotu/wp-con-  
tent/uploads/2018/02/osallisuuden-j%C3%A4ljill%C3%A4-verkko-  
versio-pakattuna-16052014.pdf](https://www.pksotu.fi/pksotu/wp-content/uploads/2018/02/osallisuuden-j%C3%A4ljill%C3%A4-verkko-versio-pakattuna-16052014.pdf)
- Saaranen-Kauppinen, A., & Puusniekka., A. (2006). KvaliMOTV - Menetelmä-  
opetuksen tietovaranto [verkkojulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatie-  
teellinen tietoarkisto [ylläpitäjä ja tuottaja] Saatavilla 28.12.2021  
[https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L7\\_1.html](https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_1.html)
- Saukkonen & M. Säävälä (toim.), Muuttajat. Kansainvälinen muuttoliike ja Suo-  
malainen yhteiskunta. Helsinki: Gaudeamus Oy.
- Saukkonen, P. (2013). Erilaisuuksien suomi. Vähemmistö- ja kotouttamispoliti-  
kan vaihtoehdot. Gaudeamus
- Saukkonen, P. (2020a). Suomi omaksi kodiksi: kotouttamispolitiikka ja sen ke-  
hittämismahdollisuudet. Gaudeamus.
- Saukkonen, P. (2020b.) Kotoutuminen Kaupungissa. Kokonaiskuva ulkomaa-  
laistaustaisista Helsingissä vuonna 2020. Saatavilla  
[https://www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/20\\_05\\_06\\_Tutki-  
muksia\\_1\\_Saukkonen.pdf](https://www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/20_05_06_Tutki-<br/>muksia_1_Saukkonen.pdf)
- Sisäministeriö (i.a.). Maahanmuuton toimijat ja vastuut. Saatavilla 22.10.2021  
[Maahanmuuton toimijat ja vastuut - Sisäministeriö \(intermin.fi\)](https://www.sisministerio.fi/intermin/maahanmuuton-toimijat-ja-vastuut)
- Sormunen, E., (1938) Diakonian oppikirja, Suomen kirkon sisälähetysseura,  
Sortavala
- Sosiaali- ja terveysministeriö. (2010). Teknologia ja etiikka sosiaali- ja terveys-  
alan hoidossa ja hoivassa. Saatavilla.[https://etene.fi/docu-  
ments/1429646/1559062/ETENE-julkaisu+30+Teknolo-  
gia+ja+etiikka+sosiaali-+ja+terveysalan+hoidossa+ja+hoi-  
vassa.pdf/fb6eee4a-38e5-4c11-9254-74b138d1935a/ETENE-julkai-  
su+30+Teknologia+ja+etiikka+sosiaali-+ja+terveysalan+hoi-  
dossa+ja+hoivassa.pdf](https://etene.fi/documents/1429646/1559062/ETENE-julkaisu+30+Teknolo-<br/>gia+ja+etiikka+sosiaali-+ja+terveysalan+hoidossa+ja+hoi-<br/>vassa.pdf/fb6eee4a-38e5-4c11-9254-74b138d1935a/ETENE-julkai-<br/>su+30+Teknologia+ja+etiikka+sosiaali-+ja+terveysalan+hoi-<br/>dossa+ja+hoivassa.pdf)
- Sosiaali- ja terveysministeriö. (2016). Digitalisaatio terveyden ja hyvinvoinnin  
tukena 2015. Sosiaali- ja terveysministeriön digitalisaatiolinjaukset

2025. <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75526/JUL2016-5-hallinnonalan-ditalisaation-linjaukset-2025.pdf>
- Sosiaali- ja terveysministeriö. (i.a.-a). Syrjäytymisen ja köyhyyden ehkäisy. Saatavilla <https://stm.fi/syrjaytymisen-ja-koyhyden-ehkaisy>
- Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö, Talentia ry. (2017). Arki, arvot ja etiikka. Saatavilla. [https://talentia.e-julkaisu.com/2017/eettiset-ohjeet/docs/Talentia\\_Etiikkaopas\\_2017.pdf](https://talentia.e-julkaisu.com/2017/eettiset-ohjeet/docs/Talentia_Etiikkaopas_2017.pdf)
- Sosiaalipsykologit. (07.02.2017). Kun sanat eivät riitä: keho osana virtuaalista viestintää. Saatavilla <https://www.sosiaalipsykologit.fi/kun-sanat-eivat-riita-keho-osana-virtuaalista-viestintaa/>
- Soste. (i.a.) Vapaaehtoistoiminnan arvo. Saatavilla 06.12.2021 <https://www.soste.fi/jarjestoopas/vapaaehtoistoiminnan-arvo/>
- Suomen ekumeeninen neuvosto. (2019). Turvaa kirkosta- ohjeistus kirkkoturvan järjestämiseen. Saatavilla [https://www.ekumenia.fi/data/liitteet/suomi-310519-nettijulkaisu\(9\).pdf](https://www.ekumenia.fi/data/liitteet/suomi-310519-nettijulkaisu(9).pdf)
- Suomen ev.lut. kirkko. (i.a.-d). Diakonian viranhaltijan ydinosamiskuvaus. Saatavilla 30.9.2021 <https://kirkonydinosaminen.fi/diakonian-viranhaltija.html>
- Suomen Evankelis-luterilainen kirkko (i.a.-a). Kirkkoturva. Saatavilla 04.12.2021 <https://evl.fi/sanasto/-/glossary/word/Kirkkoturva>
- Suomen Evankelis-luterilainen kirkko. (i.a.-b). Seurakunnat ja maahanmuuttajat. Saatavilla 07.12.2021. <https://evl.fi/plus/yhteiskunta-ja-kirkko/monikulttuurisuus/seurakunnat-ja-maahanmuuttajat>
- Suomen Evankelis-luterilainen seurakunta. Lapsiystävällinen seurakunta. (i.a.-c). Saatavilla 06.12.2021 <https://evl.fi/plus/seurakuntaelama/kasvatus/lava/lapsiystavallinen-seurakunta>
- Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. (10.07.2020.) Maahanmuuttajalasten, nuorten – ja perheiden terveys. Saatavilla <https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/maahanmuutto-ja-hyvinvointi/maahanmuuttajalasten-nuorten-ja-perheiden-terveys>
- Terveysten- ja hyvinvoinnin laitos. (24.3.2021a.). Tilastoraportti 6/2021. Vauva- perheiden hyvinvointi- Finnlapset kyselytutkimus. Saatavilla.

<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/141082/Vauvaperheiden%20hyvinvointi%20%e2%80%93%20FinLapset-kyselytutkimus%202020.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos. (7.9.2021b). Koronaepidemia on heikentänyt monen maahan muuttaneen terveyttä ja hyvinvointia, osa on kokenut myös myönteisiä vaikutuksia. Saatavilla. <https://thl.fi/fi/-/koronaepidemia-on-heikentanyt-monen-maahan-muuttaneen-terveytta-ja-hyvinvointia-osa-on-kokenut-myos-myonteisia-vaikutuksia>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (i.a.). Järjestöt kunnassa. Saatavilla 06.12.2021 <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/hyvinvointijohtaminen/hyvinvointijohtaminen-kunnassa/jarjestot-kunnassa>

Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos. (i.a.-a). Osallisuuden-edistämisen mallit. Saatavilla 07.06.2021 <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/heikoimmassa-asemassa-olevien-osallisuus/osallisuuden-edistamisen-mallit>.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (i.a.-b). Osallisuus. Saatavilla 20.12.2021 <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi/osallisuus>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (i.a.-c). Kulttuurisensitiivinen työote. Saatavilla. <https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/tyontueksi/hyvia-kaytantoja/kulttuurisensitiivinen-tyoote>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (i.a.-d.) Keskeisiä käsitteitä. Saatavilla 23.01.2022 <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/keskeisia-kasitteita>

Terveyskirjasto. (06.10.2021.). Saatavilla <https://www.terveyskirjasto.fi/dlk01257>

Tilastokeskus (i.a.-a). Kuka on maahanmuuttaja? Saatavilla 22.10.2021 [https://www.stat.fi/artikkelit/2011/art\\_2011-02-15\\_003.html?s=0](https://www.stat.fi/artikkelit/2011/art_2011-02-15_003.html?s=0)

Tilastokeskus (i.a. -b) .Tuotteet ja palvelut. Maahanmuuton syyt. Yli puolet Suomen ulkomaalaistaustaisista muuttanut maahan perhesyistä. Saatavilla [https://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/art\\_2015-10-15\\_001.html](https://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/art_2015-10-15_001.html)

- Tilastokeskus, (i.a.-c.) Maahanmuuttajat väestössä. Saatavilla  
<https://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/maahanmuuttajat-vaestossa.html>
- Tuomi, J., & Sarajärvi, A. (2018). Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu painos. Helsinki: Tammi.
- Turunen I. (2009) Globaali hallinta. Teoksessa J. Lampinen, M. Melén-Paaso (toim.) Tulevaisuus meissä. Kasvaminen maailmanlaajuiseen vastuuseen (s.80–86.) Valtioneuvosto. Opetusministeriön julkaisuja.
- Työ- ja elinkeinoministeriö. (i.a.-a). Vaikuttavuusinvestoiminen. Saatavilla 06.12.2021 <https://tem.fi/vaikuttavuusinvestoiminen>
- Työ- ja elinkeinoministeriö. (i.a.-b). Maahanmuuttajien kotouttaminen. Saatavilla 07.11.2021 <https://tem.fi/maahanmuuttajien-kotouttaminen>
- Uudenmaanpiiri. (i.a). Hakunilan lasten ja perheiden yhteisötalo. Saatavilla 20.12.2021 <https://uudenmaanpiiri.mll.fi/perheille/hakunilan-lasten-ja-perheiden-yhteisot>
- Valtioneuvosto. (13.04.2021) Suomen väestö monimuotoistuu- vaihtelua on alueittain. Saatavilla <https://valtioneuvosto.fi/-/1410869/suomen-vaesto-monimuotoistuu-vaihtelua-on-alueittain>
- Vantaan kaupunki. (i.a.-a). Maahanmuuttajapalvelut. Saatavilla 28.09.2021 [https://www.vantaa.fi/hallinto\\_ja\\_talous/tietoa\\_vantaasta/maahanmuuttajille/sosiaali-ja\\_terveyspalvelut/maahanmuuttajapalvelut](https://www.vantaa.fi/hallinto_ja_talous/tietoa_vantaasta/maahanmuuttajille/sosiaali-ja_terveyspalvelut/maahanmuuttajapalvelut)
- Vantaan kaupunki. (i.a.-b). Osaamiskeskus maahanmuuttajille. Saatavilla 28.09.2021 [https://www.vantaa.fi/hallinto\\_ja\\_talous/tyo\\_ja\\_elinkeinot/apua\\_tyonhakuun/osaamiskeskus\\_maahanmuuttajille](https://www.vantaa.fi/hallinto_ja_talous/tyo_ja_elinkeinot/apua_tyonhakuun/osaamiskeskus_maahanmuuttajille)
- Vantaan kaupunki. (i.a.-c). Hakunila. Saatavilla 06.01.2022 <https://www.vantaa.fi/hakunila>
- Vantaan seurakunnat. (i.a.-b). Yhteystiedot. Saatavilla 08.12.2021 <https://www.vantaanseurakunnat.fi/yhteystiedot>
- Vantaan seurakunnat. (i.a.-c). Lapsille ja lapsiperheille. Saatavilla 08.12.2021 <https://www.vantaanseurakunnat.fi/tule-mukaan/lapsille-ja-lapsiperheille>
- Vantaan seurakunnat. (i.a.-d). Nuorille. Saatavilla 08.12.2021 <https://www.vantaanseurakunnat.fi/tule-mukaan/nuorille>

Vantaan seurakunnat. (i.a-a). Kansainvälisyys ja lähetys. Saatavilla 04.12.2021

<https://www.vantaanseurakunnat.fi/vantaankosken-seurakunta/kansainvalisyys-ja-lahetys>

## LIITE 1. HAASTATTELUKYSYMYKSET

1. Miten Hakunilan yhteisöalo on tukenut sinua arjessa?
2. Miten olet osallistanut Hakunilan yhteisöalon toimintaan viimeisen 2 vuoden aikana?
3. Onko talossa tapahtuvaan toimintaan ollut helppo osallistua?
4. Tuntuuko Hakunilan yhteisöalo esteettömältä ja turvalliselta paikalta?
5. Pääsetkö osallistumaan talon toiminnan ja palvelujen kehittämiseen?
6. Koetko talotoiminnan olevan osa vapaa-aikaasi?
7. Oletko saanut yhteisöalolta apua asioiden hoidossa?
8. Onko talo tarjonnut sinulle koulutusmahdollisuuksia?
9. Oletko osallistunut talon järjestämään suomen kielen opetukseen?
10. Oletko saanut talotoiminnan kautta ystävyysuhteita?
11. Oletko kokenut tärkeäksi muiden toimijoiden (seurakunnan) toiminnan yhteisöalolla?
12. Kerro omin sanoin, mitä talotoiminta sinulle merkitsee?

## LIITE 2 YHTEISÖTALON ESITE



# Hakunilan lasten ja perheiden yhteisötalo

MLL Uudenmaan lasten ja perheiden yhteisötalon toiminta on avointa ja maksutonta. Talo on suunnattu 0-12 -vuotiaille lapsille ja perheille. Olemme avoinna arkisin klo 9-15.

Talolta löytyy perheen pienille leluja ja leikki-tilat. Iltapäivisin myös perheen isommille löytyy mielekkästä toimintaa mm. tietokone, lautapelejä, ompelu- ja askartelutarvikkeita.

**Meiltä löytyy toimintaa jokaiselle** mm. muskarit, suomen kielen keskusteluryhmä, isä-lapsi toimintaa, balettitunti vanhemmille ja lapsille, vauvajumppa, yhteistä ruoan tekemistä ja paljon muuta. Toimintoihin osallistuminen ei vaadi ilmoittautumista.

Talolla voit tavata myös varhaiskasvatuksen kuraattoria ja psykologia, jotka pitävät avointa aikaa kävijöille perjantaisin.

Talo tarjoaa kahvit ja teet ilmaiseksi. Tilan yhteydessä on keittiö, jossa on mahdollista lämmitellä omia ruokia tai tehdä yhdessä ruokaa.

**Tervetuloa mukaan!**



**Hakunilan lasten ja perheiden yhteisötalo**  
Laukkarinne 6, Vantaa | Avoinna arkisin klo 9-15

